

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105003/D/2024/36069387447849988

SOCIÁLNO – EKONOMICKÉ ASPEKTY INTEGRÁCIE
MIGRANTOV DO FRANCÚZSKEJ SPOLOČNOSTI

Dizertačná práca

2024

Ing. Kristína Krupová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

SOCIÁLNO – EKONOMICKÉ ASPEKTY INTEGRÁCIE
MIGRANTOV DO FRANCÚZSKEJ SPOLOČNOSTI

Dizertačná práca

Študijný program:	Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor:	Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko:	Katedra medzinárodných politických vzťahov
Forma štúdia:	denná
Školiteľ:	doc. PhDr. Ľubomír Čech, CSc. mim. prof.

Bratislava 2024

Ing. Kristína Krupová

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že doktorandskú dizertačnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

podpis

POĎAKOVANIE

Týmto spôsobom by som chcela v prvom rade poďakovať doc. PhDr. Ľubomírovi Čechovi, CSc. mim. prof., školiteľovi dizertačnej práce, za vytrvalosť a všetku pomoc a rady pri koncipovaní tejto záverečnej práce, ako aj všetky usmernenia a spoločné diskusie počas celého doktorandského štúdia.

Osobitne by som sa chcela poďakovať mojej rodine, ktorá aj v neľahkých okamihoch stála pri mne a podporovala ma počas celého štúdia, a najmä jeho záverečnej fáze pri odovzdávaní práce. V neposlednom rade ďakujem môjmu najdôležitejšiemu človeku v živote, manželovi Jožkovi, za jeho neustále podporné, upokojujúce slová a všetku pomoc.

Chcem vyjadriť veľkú vďaku taktiež všetkým mojim kamarátom, ktorí ma od tohto počínu neodhovárali a podporovali ma, osobitne však ďakujem kolegovi Matúšovi a kamarátovi Jakubovi za ich čas a ochotu konzultovať výskum práce.

Kristína Krupová

ABSTRAKT

KRUPOVÁ, Kristína: *Sociálno – ekonomické aspekty integrácie migrantov do francúzskej spoločnosti*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných politických vzťahov. – Školiteľ: doc. PhDr. Ľubomír Čech, CSc. mim. prof. – Bratislava: FMV EU, 2024, 130 s.

Cieľom predkladanej dizertačnej práce je na základe ekonometrického modelu určiť dynamiku vzťahu medzi makroekonomickou výkonnosťou Francúzska a jej imigračnou politikou. Na základe praktického výskumu práce a súčasného vývoja problematiky integrácie minoritnej skupiny obyvateľstva v krajine sme schopní identifikovať a analyzovať vybrané sociálne a ekonomické faktory určujúce potenciálnu integráciu migrantov vo francúzskom prostredí. Práca je rozdelená do piatich kapitol. Obsahuje 32 grafov, 15 tabuliek a 4 prílohy. V rámci úvodnej kapitoly sa venujeme definičnému rámcu skúmanej problematiky, teoretickým východiskám a historickej, ako aj súčasnej genéze migračných tokov v krajine a v neposlednom rade analýze vybraných sociálnych a ekonomických ukazovateľov, ktoré majú vplyv na imigrantskú populáciu v krajine. V druhej kapitole uvádzame hlavný cieľ práce a sériu parciálnych cieľov, ktorých úlohou je napomôcť adekvátne zhodnotiť stav skúmanej problematiky. V tejto kapitole taktiež prezentujeme vytýčené hypotézy ohľadom vzťahu vývoja HDP, miery nezamestnanosti a imigračnými tokmi smerom do krajiny. Tretia kapitola predstavuje súhrn metodologickej bázy predkladanej práce, popis praktického výskumu a limitácie skúmanej témy. V štvrtej kapitole sa sústreďujeme na analyzovanie súboru dát použitých v ekonometrickom modelovaní ako aj samotných výsledkov výskumu. Záverečná kapitola ponúka zhodnotenie výsledkov praktického výskumu a konfrontáciu s jednotlivými cieľmi a hypotézami predkladanej práce.

Kľúčové slová: Francúzsko, migrácia, integrácia, sociálno – ekonomické aspekty integrácie, model vektorovej autoregresie

ABSTRACT

KRUPOVÁ, Kristína: *Socio-economic aspects of migrant integration into French society*. - University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Political Relations. – Supervisor: doc. PhDr. Ľubomír Čech, CSc. mim. prof. – Bratislava: FMV EU, 2024, 130 pp.

The aim of the presented dissertation is to determine the dynamics of the relationship between the macroeconomic performance of France and its immigration policy based on an econometric model. On a basis of the practical research within the thesis and the current development of the issue of integration of the minority population in the country, we are able to identify and analyze selected social and economic factors determining the potential integration of migrants in the French environment. The work is divided into five chapters. It contains 32 graphs, 15 tables and 4 appendices. In the introductory chapter, we focus on the definitional framework of the researched issue, the theoretical starting points and the historical as well as the current genesis of migration flows in the country and, last but not least, the analysis of selected social and economic indicators that have an impact on the immigrant population in the country. In the second chapter, we present the main aim of the work and a series of partial goals, the task of which is to help adequately assess the state of the reviewed issue. In this chapter, we also present the established hypotheses regarding the relationship between GDP development, the unemployment rate and immigration flows into the country. The third chapter presents a summary of the methodological base of the presented work, a description of practical research and limitations of the researched topic. In the fourth chapter, we focus on analyzing the set of data used in econometric modeling as well as the research results themselves. The final chapter offers an evaluation of the results of practical research and a confrontation with the individual goals and hypotheses of the presented work.

Key words: France, migration, integration, socio-economic aspects of integration, vector autoregression model

OBSAH

ÚVOD.....	13
1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ... 16	
1.1 Teoretické východiská pri skúmaní medzinárodnej migrácie	17
1.1.1 Vymedzenie kľúčových pojmov v kontexte medzinárodnej migrácie	18
1.1.2 Vymedzenie teoretickej koncepcie	22
1.1.3 Prístupy k migračnej politike.....	23
1.1.4 Rozprava o modeloch migračných politík	26
1.1.5 Porovnávanie migračných politík	31
1.2 Francúzska realita v kontexte medzinárodnej migrácie.....	34
1.2.1 Historický prierez migrácie smerom do Francúzska	34
1.2.2 Súčasná migračná realita Francúzska	40
1.2.3 Religiozita a medzinárodná migrácia – prípad Francúzska	51
1.3 Teoretické východiská problematiky integrácie migrantov.....	58
1.3.1 Vymedzenie pojmov súvisiacich s integráciou migrantov	59
1.3.2 Otázka úspešnosti integračných snáh	62
1.4 Špecifiká francúzskeho integračného modelu v praxi	65
1.4.1 Úskalia integračných snáh vo francúzskom prostredí	65
1.4.2 Vybrané sociálne a ekonomické aspekty integrácie migrantov vo Francúzsku ..	68
2 CIELE DIZERTAČNEJ PRÁCE	76
2.1 Ústredný cieľ dizertačnej práce	76
2.2 Parciálne ciele dizertačnej práce.....	77
2.3 Zvolené hypotézy dizertačnej práce	78
3 METODOLÓGIA DIZERTAČNEJ PRÁCE	79
3.1 Všeobecné metodologické východiská výskumu	80
3.2 Metodologické východiská kvantitatívneho výskumu práce.....	81

3.2.1	Súbor analyzovaných dát modelu	82
3.2.2	Ekonometrická metodológia výskumu	84
3.3	Limitácie predkladanej práce	85
4	VÝSLEDKY PRÁCE	87
4.1	Charakteristika skúmaných premenných VAR modelu.....	87
4.1.1	Hrubý domáci produkt per capita	88
4.1.2	Miera nezamestnanosti	89
4.1.3	Miera imigrácie	90
4.2	Výsledky ekonometrického modelu	95
4.2.1	Základná štatistická charakteristika súboru dát	95
4.2.2	Test stacionarity	96
4.2.3	Test kointegrácie	97
4.2.4	Vzťahy medzi premennými – Model 1	98
4.2.5	Vzťahy medzi premennými – Model 2	100
4.2.6	Zhrnutie výsledkov VAR modelov	104
5	DISKUSIA.....	110
5.1	Efekt makroekonomickej výkonnosti Francúzska na vývoj imigrácie	110
5.2	Efekt migračnej politiky na vývoj HDP <i>per capita</i>	111
5.3	Efekt migračnej politiky na vývoj miery nezamestnanosti.....	112
5.4	Zhrnutie vytýčených cieľov práce a ich naplnenie	113
	ZÁVER	115
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	117

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1 Vývoj celkovej populácie Francúzska a pomer migrantov na celkovej populácii (1921-2022)	35
Graf 2 Percentuálny podiel na imigrácii smerom do Francúzska podľa geografickej príslušnosti imigrantov (1968-2019)	36
Graf 3 Vývoj imigrácie smerom do Francúzska z top troch afrických krajín	37
Graf 4 Vývoj imigrácie smerom do Francúzska z top troch európskych krajín (1968-2019)	38
Graf 5 Vývoj imigrácie smerom do Francúzska z top troch ázijských krajín (1968-2019)	39
Graf 6 Vývoj imigrácie smerom do Francúzska z top troch amerických krajín (1968-2019)	40
Graf 7 Nadobudnutie francúzskeho občianstva v období 2006-2022.....	42
Graf 8 Pomer migrantov a cudzincov na celkovej populácii Francúzska (1921-2022)....	43
Graf 9 Vývoj počtu imigrantov vo Francúzsku podľa pohlavia (1911-2021).....	45
Graf 10 Aktuálna príslušnosť francúzskych migrantov podľa kontinentu (rok 2022)	46
Graf 11 Distribúcia migrantov podľa veku a typu generácie v % (rok 2020)	47
Graf 12 Obdobie príchodu migrantov do Francúzska podľa krajiny pôvodu.....	48
Graf 13 Geografická príslušnosť migrantov druhej kategórie podľa vekovej štruktúry (2021).....	49
Graf 14 Podiel migrantov tretej generácie podľa vekovej štruktúry	50
Graf 15 Náboženská angažovanosť migrantov hlásiacich sa k náboženstvu vo Francúzsku (2019-2020)	55
Graf 16 Odhadovaná moslimská populácia vo vybraných krajinách Európy, rok 2016 ...	57
Graf 17 Projekcia budúceho vývoja: Efekty moslimskej migrácie na európsku populáciu do roku 2050	58
Graf 18 Hodnotenie Francúzska v rámci indexu MIPEx (2019)	63
Graf 19 Objem udelených povolení na pobyt podľa administratívneho dôvodu a dĺžky udeleného pobytu k 31. decembru 2021	70
Graf 20 Úroveň dosiahnutého vzdelania migrantov podľa krajiny pôvodu (2021).....	71
Graf 21 Úroveň dosiahnutého vzdelania migrantov druhej generácie podľa krajiny pôvodu (2021).....	72

Graf 22 Podiel ľudí s diplomom a bez diplomu podľa statusu a veku (2021).....	72
Graf 23 Úroveň ovládania francúzštiny u migrantov v čase ich príchodu do Francúzska	73
Graf 24 Situácia na trhu práce u migrantov druhej generácie po ukončení 10-ročnej školskej dochádzky (2021)	74
Graf 25 Kvartálny objem HDP <i>per capita</i> vo Francúzsku (2010-2021)	88
Graf 26 Vývoj miery nezamestnanosti vo Francúzsku (2010-2021).....	89
Graf 27 Vývoj miery imigrácie vo Francúzsku na tisíc obyvateľov (2010-2021).....	91
Graf 28 Počet udelených dlhodobých povolení na pobyt vo Francúzsku (2010-2021).....	92
Graf 29 Dôvody migrácie smerom do Francúzska ako podiel na udelených povoleniach na pobyt v krajine (2010-2021)	93
Graf 30 Vývoj miery imigrácie vo Francúzsku na tisíc obyvateľov z rodinných <i>versus</i> pracovných dôvodov (2010-2021).....	94
Graf 31 Impulzívne odpovede Modelu 1 vektorovej autoregresie	99
Graf 32 Impulzívne odpovede Modelu 2 vektorovej autoregresie	101

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1	Kategorizácia migrácie podľa stanovených kritérií	20
Tabuľka 2	Prehľad charakteristík migračnej politiky vybraných krajín podľa UN DESA (2015).....	33
Tabuľka 3	Typológia populácie žijúcej vo Francúzsku.....	41
Tabuľka 4	Prehľad obyvateľov Francúzska podľa národnosti a miesta narodenia (2006-2022)	43
Tabuľka 5	Prehľad imigrantov a cudzincov vo Francúzsku podľa pohlavia a vekovej štruktúry (1990-2022)	44
Tabuľka 6	Náboženská príslušnosť migrantov (v %) vo Francúzsku (2019-2020)	53
Tabuľka 7	Náboženská príslušnosť potomkov migrantov (v %) vo Francúzsku (2019-2020)	54
Tabuľka 8	Štatistická charakteristika súboru dát.....	96
Tabuľka 9	Test stacionarity premenných modelu	97
Tabuľka 10	Johansenov kointegračný test medzi premennými modelu.....	98
Tabuľka 11	Výsledky odhadov VAR modelu pre HDP per capita	105
Tabuľka 12	Výsledky odhadov VAR modelu pre mieru nezamestnanosti	106
Tabuľka 13	Výsledky odhadov VAR modelu pre mieru imigrácie (celkom)	107
Tabuľka 14	Výsledky odhadov VAR modelu pre mieru imigrácie z pracovných dôvodov	108
Tabuľka 15	Výsledky odhadov VAR modelu pre mieru imigrácie z rodinných dôvodov	109

ZOZNAM SKRATIEK

ADF	z angl. <i>Augmented Dickey-Fuller Test</i>
COVID-19	Pandémia SARS-COVID-19
Deklar.	Deklarované
EÚ	Európska únia
Eur	Mena euro
FM	Miera imigrácie z rodinných dôvodov
GDP	z angl. <i>Gross domestic product</i>
H	Hypotéza
HDP	Hrubý domáci produkt
IMPALA	z angl. <i>International Migration Policy and Law Analysis</i>
INED	z franc. <i>Institut national d'études démographiques</i>
INSEE	z franc. <i>L'Institut national de la statistique et des études économiques</i>
IOM	Medzinárodná organizácia pre migráciu
Katol.	Katolícke
Kresť.	Kresťanské
M	Miera imigrácie
MIPEX	z angl. <i>The Migrant Integration Policy Index</i>
Náb.	Náboženstvo
o.i.	Okrem iného
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OSN	Organizácia spojených národov
Pct	Percentil
SDG	Ciele udržateľného rozvoja
Q	Kvartál
Resp.	Respektíve
t.j.	To jest
U	Miera nezamestnanosti
UN DESA	z angl. <i>The World Population Policies Database</i>
UNHCR	Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov
USA	Spojené štáty americké
USD	Mena americký dolár
VAR	Vektorová autoregresia
WM	Miera imigrácie z pracovných dôvodov

ÚVOD

Jednou z najdiskutovanejších problematík európskeho kontinentu v posledných desaťročiach je popri ekonomických a integračných polemikách rozhodne migrácia smerom do Európy. Súčasná migračná kríza identifikovala hneď niekoľko problémov našej spoločnosti, ktoré boli politickými elitami dlhodobo prehliadané. Jedným z nich je aj realita európskeho „multikultúrneho modelu“, ktorý so sebou často neprináša pokojnú koexistenciu, ale naopak, prehľbovanie rozdielov rôznych národov a kultúr žijúcich na európskom kontinente. Je takýto model v európskych podmienkach vôbec dosiahnuteľný a politickými predstaviteľmi presadzovaný? Súčasná prax niektorých krajín naznačuje odlišné tendencie. Do popredia sa totiž čoraz viac dostávajú xenofóbne nálady, ktoré polarizujú európsku spoločnosť, ako napr. v prípade nami skúmaného Francúzska.

Nosná téma predkladanej dizertačnej práce - migrácia a integrácia – predstavujú mnohostranné fenomény, ktoré formujú spoločensko-politickú, ekonomickú a kultúrnu povahu krajiny. V európskom kontexte je Francúzsko prominentnou destináciou migrácie, najmä vďaka svojim koloniálnym väzbám so severoafrickými krajinami. Vo svojej histórii však zažilo mnoho imigračných vln, najprv zo susedných európskych krajín, po druhej svetovej vojne to bola migrácia v súvislosti s náborom pracovnej sily a v priebehu 21. storočia v kontexte svetových konfliktov najmä v oblasti Afriky a Blízkeho východu zasa výrazná vlna žiadateľov o azyl a migrantov z dôvodu zjednocovania rodín.

Sociálno-ekonomická integrácia je jadrom francúzskej migračnej politiky, ktorá odráža snahy o inklúziu migrantov v sociálnej oblasti, ale i na trhu práce. Snahy o dosiahnutie ekonomickej integrácie migrantov zahŕňajú rôzne iniciatívy zamerané na zlepšenie pracovných príležitostí či rozvoj ich zručností. Pretrvávajúce rozdiely uplatnenia migrantov na trhu práce, dosiahnutých príjmov a prístup k ekonomickým zdrojom však podčiarkujú úskalia dosiahnutia spravodlivej sociálno-ekonomickej integrácie migrantov v krajine. Sociálna integrácia zahŕňa širšie dimenzie občianskej participácie, kultúrnej akceptácie a sociálnej súdržnosti. Polemika ohľadom národnej identity, princípov sekularizmu a akceptácie kultúrnej rozmanitosti v krajine však poukazujú na problém súčasných globalizovaných ekonomík.

Kritici tvrdia, že francúzsky integračný model vykazuje silné tendencie vedúce k asimilácii, čo môže viesť ku kultúrnej homogenizácii populácie na úkor uznania spoločenskej rozmanitosti a multikulturalizmu. Okrem toho existujú obavy týkajúce sa stigmatizácie vybraných minoritných komunít, najmä migrantov moslimského pôvodu.

V rámci predkladanej dizertačnej práce je ústredným cieľom práce analyzovať už spomínané sociálne a ekonomické aspekty integrácie migrantov do štruktúr francúzskej spoločnosti. Hlavné ťažisko praktického výskumu je sústredené okolo ekonometrického modelu vektorovej regresie, ktorý skúma vzťah medzi makroekonomickou výkonnosťou Francúzska definovanou na základe vývoja HDP *per capita* a miery nezamestnanosti voči imigračnej politike krajiny. Tá je vyjadrená na základe udelených dlhodobých povolení na pobyt vo Francúzsku. Ekonometrický model vektorovej autoregresie, metodologicky popísaný a definovaný v tretej kapitole práce, je podrobený testu stacionarity a testu kointegrácie jednotlivých premenných – prekursorom spoľahlivosti použitého modelu.

Čiastkovú predlohu praktického výskumu predkladanej dizertačnej práce tvorí štúdia od D'Albis et al. (2016), ktorá tvorí základ analýz oficiálnych francúzskych úradov v súčasnosti. Časové rady skúmaných premenných v rámci nášho výskumu obsahujú kvartálne údaje za obdobie rokov 2010-2021. Práve toto časové rozpätie považujeme za relevantné z hľadiska analýzy súčasných francúzskych reálií, nakoľko porovnávame údaje po preklopení hospodárskej recesie. V roku 2009 sa zároveň zmenila metodika zberu dát ohľadom udelenia trvalého pobytu v krajine, ktorý bolo možné získať aj prostredníctvom konzulárnych úradov.

Popri ústrednom celi ohľadom vzájomného vzťahu medzi makroekonomickou výkonnosťou Francúzska a jej migračnou politikou v práci určujeme viacero parciálnych cieľov, ktoré majú dopomôcť dôkladne zanalyzovať jednak definičný rámec skúmanej problematiky, historickú genézu migračných tokov smerom do krajiny, ako aj súčasnú realitu Francúzska v oblasti migrácie a integrácie. Dôležitým parciálnym cieľom je taktiež rozprava o vybraných sociálno – ekonomických aspektoch, ktoré podľa nášho názoru majú zásadný vplyv na určenie dynamiky procesov v súvislosti s potenciálnou integráciou migrantov v rámci spoločnosti.

Z hľadiska štruktúry práce sa v úvodnej časti venujeme súčasnému stavu skúmanej problematiky migrácie a integrácie s hlavným ťažiskom na súčasnú francúzsku realitu problematiky. Druhá kapitola je venovaná vytýčeným cieľom práce a hypotézam v rámci praktického výskumu. Tretia kapitola zahŕňa metodologickú bázu predkladanej práce, ako aj rozpravu o hlavných limitáciách práce. Štvrtá kapitola je sústredená okolo ekonometrického modelovania, ktorým chceme poukázať na dynamiku vzájomných vzťahov ekonomickej výkonnosti a imigračnej politiky Francúzska. Záverečná kapitola pojednáva o hlavných záveroch práce plynúcich z prezentovaných dát a vektorového modelu, ktorý následne analyzujeme vzhľadom na vytýčené hypotézy predkladanej práce.

Hlavný zámer práce v súvislosti s diskusiou ohľadom vzájomných vzťahov makroekonomickej výkonnosti Francúzska a jeho imigračnou politikou odzrkadľujú aj nastolené hypotézy. V priebehu práce postulujeme dve hypotézy, z ktorých prvá (H1) je zameraná na argument, že vývoj migračných tokov smerom do Francúzska má pozitívny dopad na vývoj hrubého domáceho produktu Francúzska, a teda vyššia miera imigrácie spôsobuje rast hrubého domáceho produktu na obyvateľa. Ako druhú hypotézu (H2) testovanú ekonometrickým modelom sme stanovili tézu, že vývoj migračných tokov smerom do Francúzska má negatívny dopad na vývoj miery nezamestnanosti, a teda vyššia miera imigrácie spôsobuje pokles miery nezamestnanosti v krajine. Hodnotenie stanovených hypotéz je detailne popísané v rámci záverečnej kapitoly predkladanej práce.

1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ

V súčasnom vedeckom diskurze vystupuje Francúzsko, so svojou bohatou históriou, kultúrnou rozmanitosťou a globálnym vplyvom, ako ústredný aktér v rámci európskych štruktúr v súvislosti s medzinárodnou migráciou a následnou integráciou minoritných skupín. Práve Francúzsko zažívalo vo svojej novodobej histórii významné vlny prisťahovalectva, ktoré formovali jej demografickú, sociálnu i politickú štruktúru. V súvislosti s migračnými tokmi smerom do krajiny sa vo francúzskej spoločnosti v čoraz väčšej miere začali iniciovať diskusie o národnej identite, kultúrnej rozmanitosti či francúzskej spolupatričnosti s minoritnými skupinami obyvateľstva.

Ako sme zmienili už v úvode dizertačnej práce, problematika migrácie a integrácie vo francúzskych reáliách v sebe zahŕňa viacero aspektov, ktoré sú podrobené vedeckému skúmaniu akademikov po celom svete. Diskusiu o migrácii a integrácii možno rozvetviť na ekonomický, politický, sociálny či kultúrny rozmer. Na jednej strane migrácia môže priniesť rast francúzskej ekonomiky, najmä prostredníctvom vyplnenia medzier na trhu práce či podpory inovácií. Rovnako migrácia prispieva k demografickej rozmanitosti obyvateľstva nielen v súvislosti s národnostnou diverzitou, ale aj vekovou štruktúrou, či kultúrnym dedičstvom migrujúcej populácie. Na druhej strane migrácia vyvoláva obavy týkajúce sa sociálnej súdržnosti francúzskeho obyvateľstva s imigrantmi i úspešnosti ich kultúrnej asimilácie, čo sa následne odzrkadľuje na diskusii ohľadom národnej identity a bezpečnosti.

Snahy o presadzovanie rovnosti obyvateľstva a sociálnej inklúzie sú pre Francúzsko pretrvávajúcou výzvou. Je to spôsobené predovšetkým rozdielmi vo vzdelávaní, prístupe k službám, bývaní či podmienkach v zamestnaní, ktoré znemožňujú plnú integráciu a účasť migrantov na hospodárskom a občianskom živote v krajine. V tomto kontexte následne dochádza k diskriminácii či stigmatizácii minoritného obyvateľstva. Súvisiace sociálno-ekonomické nerovnosti často prehľbujú marginalizáciu určitých skupín, čím podnecujú sociálne napätie a vzájomné konflikty.

Verejná debata ohľadom migrácie a integrácie naberá v posledných desaťročiach vo francúzskej spoločnosti značne politický naratív. Debaty o imigračnej politike, kontrole hraníc, žiadateľoch o azyl a právach migrantov polarizujú verejnú mienku a podnecujú popularitu populistických hnutí. Najvyšší vládni predstavitelia tak v období migračných vln,

bezpečnostných obáv a sociálno-ekonomických problémov musia nájsť rovnováhu medzi vyžadovanými humanitárnymi princípmi, sociálnou inklúziou minoritných skupín a národnými záujmami Francúzska.

V rámci úvodnej časti predkladanej práce ponúkame ucelený pohľad na problematiku migrácie a integrácie vo francúzskom prostredí. Vzhľadom na rozsah tohto typu vedeckej práce nie je možné obsiahnuť všetky aspekty, ktoré ovplyvňujú zmieňované fenomény. Z toho dôvodu sa vyplývajú z názvu práce zameriavame na vybrané segmenty sociálneho a ekonomického rozmeru, ktoré podrobíme vedeckému skúmaniu. V tejto časti práce považujeme za primárne predostrieť rozbor terminologického rámca, čím dochádza k objektivizácii skúmaných fenoménov a zároveň plnohodnotnejšej analýze tak komplexného výskumného problému, akým migrácia a integrácia rozhodne je. Nemenej dôležitú časť tvorí analýza historickej genézy javov určujúcich povahu migračných tokov a integračných snáh vo francúzskej spoločnosti. V súvislosti s naplnením parciálnych cieľov práce taktiež uvádzame vybrané sociálne a ekonomické oblasti s vplyvom na migráciu či integráciu v krajine, ktoré nad rámec ústrednej analýzy dopĺňajú debatu ohľadom riešenej problematiky.

1.1 Teoretické východiská pri skúmaní medzinárodnej migrácie

Pre plnohodnotné skúmanie problematiky integrácie migrantov vo Francúzsku je nevyhnutné vymedziť základné pojmy a súvislosti medzinárodnej migrácie, nakoľko integrácia ide „ruka v ruke“ práve s fenoménom migrácie. V posledných desaťročiach sa migrácia ukázala ako hlavná hybná sila celospoločenských procesov vo svete. Európske krajiny, najmä jej západná geografická oblasť, sa v posledných desaťročiach svojou ekonomickou silou, rešpektovaním ľudských práv a slobôd, dodržiavaním demokratických princípov stali čoraz väčším lákadlom migrujúceho obyvateľstva. Krajiny, ktoré predstavovali najdominantnejšie koloniálne mocnosti – Veľká Británia a Francúzsko zaznamenali v tomto období nárast imigrácie práve z oblastí svojich bývalých kolónií. Dotknuté krajiny sa postupne transformovali na multietnické spoločnosti, aj keď si to spočiatku, slovami Christophera Caldwell (2009), neuvedomovali.¹ Ako dodáva Lidák

¹ CALDWELL, Christopher. *Reflection on the Revolution in Europe – Immigration, Islam and the West*. 2009. p. 3

(2014), medzinárodná migrácia sa stala integrálnou súčasťou súčasných globalizačných procesov.²

Vo všeobecnosti Světlana Porsche (2019) rozlišuje päť hlavných príčin migrácie, a to: (1) ekonomické – snaha o zabezpečenie vyššieho životného štandardu a lepšie platené práce; (2) sociálne – prístup ku kvalitnejšej zdravotnej starostlivosti a vzdelaniu, prenasledovanie kvôli príslušnosti k určitej sociálnej skupine; (3) politické – prenasledovanie zo strany vládneho režimu; (4) environmentálne – prírodné katastrofy, strata možnosti obživy v dôsledku zmeny klímy; (5) demografické – preľudnenosť a s ňou spojené dôsledky v ekonomickej a sociálnej oblasti, starnutie populácie vo vyspelých krajinách a s tým súvisiaca potreba pracovnej sily z iných krajín.³

V úvodnej stati predkladanej dizertačnej práce sme si stanovili za cieľ zodpovedať jeden z čiastkových cieľov, a to vymedziť definičný rámec skúmanej problematiky, najmä v súvislosti s chápaním migrácie, teoretickými špecifikami prístupov k migračnej politike a ich uchopením vo francúzskom prostredí.

1.1.1 Vymedzenie kľúčových pojmov v kontexte medzinárodnej migrácie

Pojmy súvisiace s migráciou je potrebné uchopiť okrem historickej genézy aj v definičnej línii, kde Medzinárodná organizácia pre migráciu (ďalej len „IOM“) definuje všeobecne migráciu ako „*pohyb osôb z miesta ich zvyčajnej rezidencie, cez medzinárodné hranice alebo v rámci daného štátu.*“⁴ Následne termín migrant síce predstavuje zastrešujúci pojem problematiky, no oporu v jasnej definícii medzinárodným právom nenachádzame. Tento pojem teda odráža všeobecné laické chápanie „*osoby, ktorá dočasne alebo natrvalo a z rôznych dôvodov odchádza z miesta svojho obvyklého pobytu, či už v rámci krajiny alebo cez medzinárodnú hranicu – bez ohľadu na (1) právny status, (2) či je presun dobrovoľný alebo nie, (3) aké sú príčiny migrácie, (4) aká je dĺžka zotrvania.*“⁵

Pew Research Center kopíruje nami zmienenú definíciu pojmu migrant, dodáva však konkrétnu kategóriu *regulárni migranti*, teda osoby, ktoré sa legálne presťahujú do hostiteľskej krajiny z akýchkoľvek iných dôvodov ako z dôvodu hľadania azylu – teda

² LIŽÁK, Ján. *International Migration, Europe and Migration from Africa*. In: Asian and African Studies, Vol. 23, No. 2, 2014. [internetový zdroj]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné na: https://www.sav.sk/journals/uploads/112512452_Lidák.pdf

³ PORSCHE, Světlana. *Kulturní, historické a sociální souvislosti migrace*. 2019. s. 13. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://publi.cz/download/publication/950?internetový zdroj=1>

⁴ IOM. *Key Migration Terms*. 2021. [internetový zdroj]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné na: <https://www.iom.int/key-migration-terms>

⁵ IOM. *Migration and the 2030 Agenda*. 2018. p. 13. [internetový zdroj]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné na: http://www.migration4development.org/sites/default/files/en_sdg_web.pdf

napr. z ekonomických, vzdelávacích dôvodov či kvôli zjednocovaniu rodín. *Žiadatelia o azyl* predstavujú špecifickú kategóriu migrantov, ktorí pri vstupe do hostiteľskej krajiny žiadajú o štatút utečenca. V prípade zamietnutia žiadosti o azyl sa môžu proti rozhodnutiu odvolať, ale v prípade zamietnutia odvolania – *in limbo* – sa nemôžu legálne zdržiavať v cieľovej krajine migranta.^{6 7} Pri definovaní pojmu migrant sa preto väčšinou uplatňujú dva základné princípy: (1) *inkluzivistický* – ktorý predstavuje zastrešujúci pojem pre všetky formy pohybu migranta a prikláňajú sa k nemu aj organizácie ako IOM; (2) *rezidualistický* – ktorý z označenia vyraduje osoby utekajúce pred vojnovými konfliktmi alebo prenasledovaním, využívaný napr. v stanoviskách Úradu vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR).⁸

Pre účely zhromažďovania dát o migrácii Odbor OSN pre hospodárske a sociálne záležitosti definuje pojem medzinárodný migrant ako „osobu, ktorá zmení obvyklé miesto svojho pobytu cez medzinárodnú hranicu do krajiny, ktorej nie je štátnym príslušníkom.“⁹ Tento pojem nezahŕňa pohyb v súvislosti s rekreáciou, návštevou známych a rodiny, obchodnými záležitosťami, zdravotnou starostlivosťou alebo z dôvodu náboženskej púte. Elementárne delenie migrantov teda súvisí so smerom pohybu migrácie (imigrant, emigrant) a dôvodmi opustenia krajiny pôvodu (ekonomické či politické dôvody). Ďalšie snahy o kategorizáciu migrujúcich osôb súvisia s pravidelnosťou migrácie, resp. otázkou jej legálnosti, taktiež polemiky ohľadom dobrovoľnej verzus nútenej migrácie, a špecifikácia pojmov takisto súvisí s dĺžkou trvania pobytu mimo svojho obvyklého miesta zdržiavania sa na krátkodobú (3-12 mesiacov) a dlhodobú migráciu (viac ako 12 mesiacov).¹⁰ Zosumarizované kategórie kritérií migrácie predstavuje nasledujúca tabuľka (*Tabuľka 1*).

⁶ PEW RESEARCH CENTER. *Europe's growing Muslim population*. 2017. [internetový zdroj]. [2019-04-05]. Dostupné na: <https://www.pewforum.org/2017/11/29/europes-growing-muslim-population/>

⁷ V tejto súvislosti je potrebné zmieniť rovnako pojem *utečenec*. Aj keď väčšina utečencov spĺňa definíciu slova migrant, je potrebné poznamenať, že pre utečencov platí osobitný právny rámec. Dohovor o utečencoch z roku 1951 a jeho protokol z roku 1967 definujú utečenca ako „osobu, ktorá vzhľadom na zistenú obavu z prenasledovania z dôvodu rasy, náboženského vyznania, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo politických názorov, je mimo krajiny svojej štátnej príslušnosti a nie je schopná alebo z dôvodu takéhoto strachu nie je ochotná využiť ochranu tejto krajiny.“ In: UNITED NATIONS DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS. *Integrating Migration into the 2030 Agenda for Sustainable Development, Population Facts*, No. 2015/5. 2015. [internetový zdroj]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné na: www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/populationfacts/docs/MigrationPopFact20155.pdf

⁸ CARLING, Jørgen. *What is the meaning of migrant?* 2019. [internetový zdroj]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné na: www.meaningofmigrants.org

⁹ UNITED NATIONS DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS. *Recommendations on Statistics of International Migration*. Series M, No. 58, Rev. 1. 1998. [internetový zdroj]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné na: https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesm/seriesm_58rev1e.pdf

¹⁰ UNITED NATIONS. *Global compact for migration*. 2018. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné na: <http://refugeesmigrants.un.org/migration-compact>

Tabuľka 1 Kategorizácia migrácie podľa stanovených kritérií

Kritérium	Typ migrácie
lokalizácia	- interná - medzinárodná
príčina	- dobrovoľná - vynútená
časové obdobie	- permanentná - cirkulárna - dočasná
legislatíva	- legálna - nelegálna
smer migrácie	- emigrácia - imigrácia
skupina	- individuálna - kolektívna
účel	- pracovná - presídlenie
návratnosť	- reintegrácia - presídlenie

Zdroj: Spracovanie na základe PORSCHE, Světlana. *Kulturní, historické a sociální souvislosti migrace*. 2019. s. 11. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: https://publi.cz/download/publication/950?internetový_zdroj=1

V praxi však krajiny definujú imigrantov na základe rôznej metodiky. Ako uvádza štúdia OECD *Settling In 2018*, väčšina krajín sveta určuje imigrantov ako populáciu krajiny narodenú v zahraničí. Európske krajiny využívajú niekoľko rôznych koncepcií, ktoré zahŕňajú faktory ako súčasné občianstvo, občianstvo získané pri narodení, krajina narodenia či etnická skupina, ku ktorej sa osoba hlási. Niektoré krajiny EÚ vylučujú zo svojej národnej definície imigrantskej populácie expatriantov – štátnych príslušníkov narodených v zahraničí, ako napr. Francúzsko alebo Taliansko.¹¹

Neustálenosť vymedzenia definície imigrantskej populácie však nie je jediným úskalím skúmanej problematiky. Pokiaľ ide o kategorizáciu potomkov migrantov, krajiny dlhodobo absorbujúce veľké množstvo migrujúcich skupín považujú za deti migrantov tie, ktoré sa narodili najmenej jednému imigrantskému rodičovi alebo ktoré sa narodili v cudzine. Iný prístup berie do úvahy iba deti narodené obom rodičom imigrantom. Väčšina krajín má však málo informácií o pôvode rodičov týchto detí, pretože informácie tohto charakteru sa zhromažďujú len zriedkakedy. Rozpory nastávajú aj pri definovaní predmetnej

¹¹ OECD. *Settling in 2018*. 2018. [internetový zdroj]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1787/9789264307216-en>

skupiny ako migranti druhej či tretej generácie, čo naznačuje udržiavanie si statusu migranta počas viacerých generácií. V najužšom chápaní pojmu však používanie tohto výrazu nie je správne, nakoľko osoby, ktoré sa už narodili v predmetnej krajine, by viac nemali byť označované ako migranti. Definičný „chaos“ sa následne odzrkadľuje na reálnych politikách krajín v manažovaní migračných tokov a integračných procesov, nakoľko je značný rozdiel medzi integráciou (i) dospelých imigrantov, ktorí boli od narodenia vychovávaní a vzdelávaní v odlišnom kultúrnom či politickom prostredí a (ii) potomkov migrantov, teda „*n*-tú generáciu migrantov“, ktorí boli vychovávaní v hostiteľskej krajine a podliehali jej edukačnému systému.¹²

Jedným z hlavných atribútov v rámci parciálnych cieľov je definičné vymedzenie predkladanej práce. V nasledujúcich častiach práce operujeme so všeobecným pojmom migrant, imigrant, hostiteľská krajina, migranti prvej či druhej generácie. Preto je veľmi dôležité determinovať definičný rámec predkladanej práce, ktorý chápeme v súlade s definíciami francúzskych vládnych inštitúcií.

Na základe štúdie Kľúčové informácie o migrácii [*Les chiffres clés de l'immigration*], ktorá je každoročne zverejnená francúzskym Ministerstvom vnútra, definujú vo francúzskom prostredí cudzinca ako „*pojem založený na štátnej príslušnosti, teda každá osoba, ktorá nemá francúzsku štátnu príslušnosť, je považovaná za cudzinca.*“¹³ Francúzske občianstvo je možné nadobudnúť aj počas života akvizíciou, teda *Français par acquisition* na rozdiel od francúzskych občanov narodením, teda *Français de naissance*. Následne definícia pojmu *imigrant* vo francúzskych reáliách, po prvýkrát stanovenou Vysokou radou pre integráciu v roku 1992, predstavuje „*osobu, ktorá sa narodila ako cudzinec, teda v cudzej krajine a ktorá v súčasnosti žije na území Francúzska.*“¹⁴ Vo francúzskom prostredí sa tak diskusia ohľadom imigrantov sústreďuje na dve hlavné kritériá, a to (i) miesto narodenia a (ii) štátna príslušnosť danej osoby pri narodení. V predkladanej práci teda súvisiace pojmy chápeme práve na základe vyššie uvedených atribútov.

Oficiálne dokumenty zverejňované francúzskymi vládnyimi inštitúciami a štatistickým úradom definujú aj migrantov *n*-tej generácie, teda potomkov migrantov. *Imigrant druhej generácie* je tak podľa definície INSEE (2023) „*osoba narodená*

¹² OECD. *Settling in 2018*. 2018. [internetový zdroj]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1787/9789264307216-en>

¹³ MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR ET DES OUTRE-MER. *Les chiffres de l'immigration en 2022*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2023-11-10]. Dostupné na: <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Info-ressources/Etudes-et-statistiques/Chiffres-cles-sejour-visas-eloignements-asile-acces-a-la-nationalite/Archives/Les-chiffres-2022-publication-annuelle-parue-le-22-juin-2023>

¹⁴ Ibid.

vo Francúzsku, ktorá má aspoň jedného rodiča imigranta.“¹⁵ Nie všetky deti imigrantov sú nevyhnutne zaklasifikované ako potomkovia imigrantov, nakoľko aj oni sami môžu byť priamymi migrantmi, ak migrovali do hostiteľskej krajiny spolu so svojimi rodičmi. Geografický pôvod potomkov imigrantov sa určuje podľa pôvodu rodiča migranta, ak je len jeden. Ak sú obaja rodičia imigranti, podľa dohody sa vyberie pôvod otca. V prípade imigrantov tretej generácie definujeme takúto osobu ako „osobu narodenú vo Francúzsku, rodičom, ktorí nie sú imigranti, s aspoň jedným zo starých rodičov, ktorí sú migrantmi.“¹⁶

Napriek štatistikami, ktoré v priebehu práce budeme analyzovať, vychádzame práve z vyššie uvedených definícií a klasifikácií skúmanej problematiky.

1.1.2 Vymedzenie teoretickej koncepcie

Napriek tomu, že sa medzinárodná migrácia stala určujúcim prvkom rozvoja priemyselne vyspelých krajín, teoretický základ pre pochopenie týchto hybných mechanizmov nebol dostatočne rozvinutý. Medzery v teoretických koncepciách nedávno ukázala aj najnovšia vlna migračných tokov smerom do Európy v priebehu rokov 2014-2015. Neexistuje totiž jednotná koherentná teória medzinárodnej migrácie, na základe ktorej by sme vedeli adekvátne zaujať jednoznačné stanovisko k novodobým fenoménom medzinárodnej migrácie.¹⁷

Teoretické modely postupne koncipované už od 19. storočia sa síce snažia vysvetliť podstatu medzinárodnej migrácie, každá z teórií však využíva odlišné koncepcie, referenčné rámce a s nimi súvisiace teoretické predpoklady. V praxi teda pri analýze súčasných migračných tokov dochádza k prelínaniu viacerých teoretických konceptov migrácie. Ako zdôrazňuje Lipková a kol. (2011), modely vysvetľujúce príčiny medzinárodnej migrácie sa líšia aj v závislosti od vednej disciplíny, ktorá popisuje konkrétnu migračnú teóriu. *Ekonomické modely* operujú s predpokladom, že migrácia je podmienená medzinárodnými rozdielmi v príjmoch za prácu očistených o náklady na migráciu. *Sociologické modely* vo svojej koncepcii zahŕňajú aj psychologické a sociologické aspekty migračného rozhodovania ľudí.¹⁸

¹⁵ INSEE. *Définition – Immigrés (descendant d')*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-20]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/metadonnees/definition/c1676>

¹⁶ INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-20]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793242?sommaire=6793391>

¹⁷ LIĐÁK, Ján. *International Migration, Europe and Migration from Africa*. In: Asian and African Studies, Vol. 23, No. 2, 2014. [internetový zdroj]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné na: https://www.sav.sk/journals/uploads/112512452_Lidák.pdf

¹⁸ LIPKOVÁ, Ľudmila a kol. *Medzinárodné hospodárske vzťahy*. 2011. s. 313-314

Súčasný modely a trendy v migrácii však naznačujú, že úplné pochopenie migračných procesov nie je dosiahnuteľné spoliehaním sa na nástroje vybranej špecifikovanej vednej disciplíny alebo zameraním sa na jednu úroveň analýzy. Zložitá a mnohostranná povaha migračných procesov si skôr vyžaduje sofistikovanú interdisciplinárnu teóriu, ktorá by obsahovala rôzne perspektívy a zohľadňovala predpoklady viacerých teoretických poznatkov medzinárodnej migrácie. Ako však zdôrazňuje Liďák (2014), takáto predstava je z krátkodobého hľadiska nereálna a ťažko dosiahnuteľná práve kvôli variabilite faktorov, ktoré medzinárodnú migráciu ovplyvňujú.¹⁹ V tejto súvislosti aj Gardner vysvetľuje, že koncepty a teórie na mikroúrovni by museli vo všetkých svojich krokoch brať do úvahy vplyv makrofaktorov – sociálny, inštitucionálny, geografický a ekonomický kontext, v ktorom jedinec žije. Rovnako tak štúdie migrácie na makroúrovni nezahŕňajú vo svojich koncepciách proces individuálneho rozhodovania, čím by nebrali na zreteľ niektoré dôležité migračné aspekty.²⁰

Výskum predkladanej dizertačnej práce sa preto neopiera o výlučne teoretický rámec ohľadom migrácie a integrácie, ale snaží sa skôr štatisticky popísať vzťah medzi makroekonomickými veličinami výkonnosti francúzskej ekonomiky a imigračnou politikou krajiny na základe ekonometrického modelu VAR, a teda bez potreby odvolávania sa primárne na teoretické koncepcie medzinárodných vzťahov. Detailný popis metodologického prístupu a samotných výsledkov práce je popísaný v ďalších kapitolách práce.

1.1.3 Prístupy k migračnej politike

Tak ako integrácia nie je možná bez prvotnej migrácie, tak ani integračné snahy nie sú relevantné bez nastavenia migračnej politiky. Bjerre et al. (2015) popisuje migračnú politiku ako „*systém nástrojov vlády, vrátane zákonov, regulácií a iných právnych predpisov, o tom, čo zamýšľa, príp. nemá v pláne vykonať v súvislosti s prijímaním, kontrolou, usídľovaním a premiestňovaním zahraničných osôb s pobytom v krajine*“.²¹

¹⁹ LIĎÁK, Ján. *International Migration, Europe and Migration from Africa*. In: Asian and African Studies, Vol. 23, No. 2, 2014. [internetový zdroj]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné na: https://www.sav.sk/journals/uploads/112512452_Lidák.pdf

²⁰ DRBOHLAV, Dušan. – UHEREK, Zdeněk. *Reflexe migračných teórií*. 2007. s. 136

²¹ Pozri bližšie BJERRE, Liv et al. Conceptualizing and Measuring Immigration Policies: A Comparative Perspective. 2015. In: *International Migration Review*, Volume 49, Issue 3, 2015. p. 555-600. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/imre.12100>

Migračná politika sa môže vzťahovať na rôzne oblasti, vrátane trhu práce, integrácie, humanitárnej (azylovej) oblasti či neregulárnej migrácie.²²

Hamar (1985) vo svojej komparatívnej štúdii zmieňuje dve hlavné delenia imigračnej politiky: (1) politika kontroly imigrácie, resp. regulácia imigrácie najmä prostredníctvom pravidiel a procedúr riadenia výberu a prijímania cudzincov; (2) imigračná politika určujúca pravidlá pre imigrantov v krajine, najmä v oblasti zabezpečenia bývania, pracovných podmienok, zdravotnej starostlivosti, vzdelávacích príležitostí a pod.²³

Meyers (2000) vysvetľuje imigračnú politiku na základe rôznych prístupov²⁴ z pohľadu teórií politických vied, resp. komparatívnych politík.²⁵ Z hľadiska predmetu nami skúmanej práce na prípadovej štúdii Francúzska môžeme pozorovať napr. *vnútropolitický princíp* zohľadňujúci ekonomické a sociálne faktory, ktoré majú najvýraznejší vplyv na tvorbu imigračnej politiky. Štát v tomto princípe zohráva neutrálne pole pôsobnosti pre záujmové skupiny a politické strany.²⁶ V prípade Francúzska napr. Schain (1988) skúma úlohu politických elít v kontexte migračnej politiky a silnejúcich rasistických nálad v krajine.²⁷ Zvýšená imigrácia do krajín, ako Veľká Británia, Francúzsko či Nemecko, tak okrem samotnej imigračnej politiky vytvára priestor pre formovanie anti-imigračných politických subjektov.^{28 29}

²² IOM. *Migration Governance Framework*. 2017. [internetový zdroj]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: https://www.iom.int/sites/default/files/about-iom/migof_brochure_a4_en.pdf

²³ HAMMAR, Tomas. *European Immigration Policy: A Comparative Study*. 1985. p. 7-9

²⁴ Napr. *marxistický prístup* predpokladá krátkodobú koreláciu medzi ekonomickým cyklom a imigračnými politikami, ktorú formujú ekonomické faktory a politické prostredie založené na triednom členení. Pozri napr. MARX, Karl. *Capital*. 1976. Vol. 1. Harmondsworth: Penguin; CASTELLS, Manuel. *Immigrant Workers and Class Struggles in Advanced Capitalism: The Western European Experience*. 1975. In: *Politics and Society*, 5(1), pp. 33-66. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/003232927500500102>

Z pohľadu teórií politických vied *sociologický prístup národnej identity* zdôrazňuje historické súvislosti, kultúrne zvyklosti a sociálne konflikty, ktoré ovplyvňujú súčasné i minulé imigračné politiky. Práve sociálne konflikty vyvolávajú strach zo straty národnej identity a národného úpadku, čo následne umocňuje silný nacionalizmus a nativizmus.

²⁵ MEYERS, Eytan. *Theories of International Immigration Policy - A Comparative Analysis*. 2000. p. 1251. In: *The International Migration Review*, Vol. 34, No. 4, 2000. Dostupné na: <https://doi.org/10.2307/2675981>

²⁶ Pozri napr. ZOLBERG, Aristide R. *International Migrations in Political Perspective*. 1981. In: *Global Trends in Migration: Theory and Research on International Population Movements*. New York: Center for Migration Studies, pp. 3-27; JOPPKE, Christian. *Why Liberal States Accept Unwanted Immigration*. 1998. In: *World Politics*, 50(2), pp. 266-293. Dostupné na: DOI:10.1017/S004388710000811X; MEYERS, Eytan. *International Immigration Policies: A Political Economy Analysis*. 2001. New York: St. Martin's Press.

²⁷ Pozri SCHAIN, Martin A. *Immigration and Changes in the French Party System*. 1988. In: *European Journal of Political Research*, 16, pp. 597-622. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1988.tb00171.x>

²⁸ Pozri napr. LAYTON-HENRY, Zig. *The Politics of Immigration: Immigration, 'Race' and 'Race' Relations in Post-war Britain*. 1992. Oxford: Blackwell, 1992. 256 pp. ISBN 978-0631167440; MAYER, Nonna – PERRINEAU, Pascal. *Why Do They Vote for Le Pen?* 1992. In: *European Journal of Political Research*, 22, pp. 123-141. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1992.tb00308.x>

²⁹ Hlbšiu analýzu silnejúcich tendencií namierených voči imigrácii, zväčša moslimskej, v európskom priestore uvádzame v ďalšej časti práce.

Nadväzujúc na základné prístupy k migračnej politike Meyers (2000) ďalej zmieňuje inštitucionálny³⁰, resp. byrokratický prístup³¹ zahŕňajúci interakcie na štátnej úrovni, kde štát ako subjekt zohráva dôležitú úlohu v oblasti imigračnej politiky.³² V Katzensteinovej terminológii ide o „silné“ štáty – napr. Japonsko, nami skúmané Francúzsko; a „slabé“ štáty – Spojené štáty americké, či Veľká Britániu.³³

Dominantne zastúpeným v prostredí medzinárodnopolitických vzťahov je *realistický*, resp. *neorealistický princíp*. Model je primárne zameraný na aktuálne a potenciálne konflikty medzi aktérmi – štátmi, najviac ovplyvňujúce imigračné politiky.³⁴ Aj v prípade Francúzska totiž platí, že samotné konflikty vo svojej histórii spôsobili, resp. podporili migráciu, napr. po druhej svetovej vojne vplyvom značných strát na životoch a nízkej úrovne pôrodnosti zo strachu voči potenciálnej nemeckej invázii podporili imigráciu zo susedných krajín, najmä z Talianska, Španielska a Portugalska.

Spomedzi moderných prístupov *liberalizmus* na rozdiel od realizmu zahŕňa taktiež neštátnych aktérov, napr. medzinárodné organizácie a nadnárodné korporácie, ako dôležitý aspekt skúmania v rámci medzinárodných vzťahov a zároveň sociálne a ekonomické súvislosti sú rovnako dôležité ako tie bezpečnostné.³⁵ Práve sociálne a ekonomické faktory vnímame za dominantný aspekt ovplyvňujúci migráciu a následnú integráciu migrantov vo francúzskom prostredí – ústrednej tematiky predkladanej práce. *Neoliberálny inštitucionalizmus* uvažuje o medzinárodných organizáciách ako prvku, ktorý uľahčuje spolupráce medzi krajinami, napr. aj v otázke migrácie. Viacerí autori však uvádzajú minimálny dosah modelu na imigračné politiky, až na výnimku riešenia utečeneckého režimu v rámci Európskej únie.³⁶ *Globalizačná teória* prispieva do diskusie ohľadom

³⁰ Čisto inštitucionalistický pohľad vykresľuje politické inštitúcie ako autonómne, tvoriace politiky výlučne v súlade so záujmami štátu bez ohľadu na tlak vyvíjaný záujmovými skupinami a spoločnosťou v krajine. Pozri MEYERS, Eytan. *Theories of International Immigration Policy - A Comparative Analysis*. 2000. p. 1261

³¹ O byrokratickom modeli hovoríme, pokiaľ existuje aparát viacerých byrokratických orgánov, ktoré vykonávajú svoju vlastnú agendu. Pozri MEYERS, Eytan. *Theories of International Immigration Policy - A Comparative Analysis*. 2000. p. 1262

³² Pozri napr. FITZGERALD, Keith. *The Face of the Nation: Immigration, the State, and the National Identity*. 1996. Stanford, CA: Stanford University Press, 1996. 300 pp. ISBN 978-0804724852.

³³ KATZENSTEIN, Peter J. *Between Power and Plenty: Foreign Economic Policies of Advanced Industrial States*. 1978. Madison: University of Wisconsin Press. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/003232928001000112>

³⁴ Strategické a bezpečnostné otázky sú diskutované ako záležitosti „vysokej politiky“, ekonomické a sociálne aspekty sú v ponímaní realistov vnímané ako menej dôležité. Pozri napr. KEOHANE, Robert O. *Neorealism and Its Critics*. 1986. New York: Columbia University Press, 1986. 378 pp. ISBN 9780231063494.

³⁵ Zmieňovaný autor, Eytan Meyers (2001), vo svojej publikácii *International Immigration Policies: A Political Economy Analysis* uvádza napr. ekonomický či republikánsky liberalizmus. In: MEYERS, Eytan *International Immigration Policies: A Political Economy Analysis*. 2001. New York: St. Martin's Press.

³⁶ Pozri napr. SKRAN, Claudena M. *Refugees in Inter-war Europe: The Emergence of a Regime*. 1995. Oxford: Clarendon Press. Dostupné na: DOI:10.1093/acprof:oso/9780198273929.001.0001

imigračnej politiky hlavne v popieraní jej štátnej kontroly. V tomto chápaní sa štátna suverenita v otázkach migrácie podriaďuje hospodárskej globalizácii a napr. Schnapper (1994) hovorí v súvislosti s migráciou o častokrát zmieňovanej „kríze národného štátu“.³⁷

1.1.4 Rozprava o modeloch migračných politík

Môžeme uviesť dva základné momenty, kedy sa migračná politika dostáva do stredobodu záujmu národnej politiky, jednak, (a) ak štát čelí masovej imigrácii zvonka, alebo (b) prípady krajín, ktoré potrebujú zvrátiť negatívny demografický trend, teda nízku úroveň pôrodnosti, starnutie obyvateľstva a pod.³⁸ Práve tento fenomén sa čoraz bytostnejšie dotýka európskeho kontinentu. Častokrát kontroverzné vyjadrenia Waltera Laqueura (2006) ohľadom „posledných dní Európy“ ponúkajú priestor pre analýzu tohto aspektu v európskom, a v našom prípade francúzskom prostredí.³⁹ Nárast krajnej pravice v európskom prostredí so sebou nesie naratív spájania migračných tokov s terorizmom, nárastom islamského fundamentalizmu či otázkou samotného členstva v Európskej únii. V tejto súvislosti sa javí ako nanajvýš vhodné preskúmať hlavné modely migrácie, resp. integrácie migrantov, ktoré sú identifikovateľné vo francúzskom prostredí.

Migrácia, a rovnako tak integrácia, sa často spája s vytváraním modelu, avšak krajiny svojou špecifickosťou a rozmanitosťou nevytvárajú celistvé a nemenné bloky. Ako uvádza Nadácia Roberta Schumana (2017), spôsob zaobchádzania s kultúrnou, jazykovou a náboženskou rozmanitosťou sa líši podľa politických systémov krajín.⁴⁰ Michaël Walzer (1997) ponúka klasifikáciu politických systémov podľa ich prístupu k rozmanitosti.⁴¹ Najpočetnejšie zastúpené sú národné štáty, ktoré sú charakteristické zdieľaním spoločného jazyka a kultúry. Francúzsko – národný štát *par excellence*, sa vo svojej siahodlnej histórii muselo vysporiadať s viacerými fenoménmi narúšajúcimi homogénnosť a kolektívnosť francúzskej spoločnosti. V tomto kontexte je to spojené predovšetkým s obavami z úspešnosti integrácie moslimskej diaspóry v krajine, nakoľko národ je definovaný najmä zdieľaním určitých spoločných kultúrnych znakov. Integrácia

³⁷ SCHNAPPER, Dominique. *The Debate on Immigration and the Crisis of National Identity*. 1994. p. 138

³⁸ LIPKOVÁ, Ľudmila. a kol. *Medzinárodné hospodárske vzťahy*. 2011. s. 346

³⁹ Pozri LAQUEUR, Walter. *Poslední dny Evropy: humanistická Evropa nebo islamistická Eurábie?* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. 183 s. ISBN 80-7106-829-2.

⁴⁰ ROBERT SCHUMAN FOUNDATION. *Models of Integration in Europe*. 2017. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/0449-models-of-integration-in-europe>

⁴¹ Walzer definuje päť typov „systémov politickej tolerancie“ v západných krajinách: mnohonárodné veľmoci, medzinárodné spoločnosti, združenia, národné štáty a imigračné spoločnosti. Bližšie pozri WALZER, Michael. *On Toleration*. 1997. Yale University Press, 1997. 144 pp. ISBN 9780300076004.

imigrantov do spoločnosti je preto spätá s národnou integráciou ako celku, čo vysvetľuje súvislosť medzi tézou národnej identity a témou migrácie.⁴²

Spomedzi modelov migračných politík v súčasnom medzinárodnopolitickom prostredí je nami skúmané Francúzskom najpríznačnejším príkladom aplikácie *asimilačného modelu*. Jeho imigračná politika sa už od 19. storočia zameriavala na podporu pracovného trhu vo forme importu pracovnej sily a takisto kompenzovanie demografického deficitu.⁴³ Ako sme však už v tejto časti zmienili, imigračný a integračný proces migračných vln do francúzskej spoločnosti je vplyvom rôznych faktorov problematický. Aj keď je pojem „asimilácia“ v úradnom jazyku vo Francúzsku zakázaný, nahradzujúci výraz „integrácia“ naďalej naznačuje určitý stupeň akulturácie migrantov.⁴⁴ Podrobnejšiu analýzu francúzskych reálií spojených s migračnými a integračnými politikami uvádzame v ďalšej časti predkladanej práce.

Spomínaný *asimilačný model* je postavený na základe začlenenia migrantov do väčšinovej spoločnosti, pričom sa očakáva, že si osvoja kultúrne, sociálne i jazykové charakteristiky väčšinovej populácie, a zároveň sa vzdajú svojich pôvodných charakteristík.⁴⁵ Podmienkou plnoprávneho a rovnakého zaobchádzania a začlenenia pôvodne imigrantského obyvateľstva v cieľovej krajine je docielenie kultúrnej asimilácie.⁴⁶ Asimilácia, resp. integrácia, inkorporácia, teda predstavuje proces, ktorým sa charakteristiky členov skupín imigrantov a hostiteľských spoločností podobajú jeden druhému. Tento proces, ktorý má ekonomický aj sociálno-kultúrny rozmer, má dlhodobé účinky nielen na pôvodných migrantov, ale aj na pokračujúce generácie.⁴⁷ Skupiny začleňujúce sa

⁴² ROBERT SCHUMAN FOUNDATION. *Models of Integration in Europe*. 2017. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/0449-models-of-integration-in-europe>

⁴³ LIPKOVÁ, Ľudmila. a kol. *Medzinárodné hospodárske vzťahy*. 2011. s. 348

⁴⁴ LACROIX, Thomas. *The long, troubled history of assimilation in France*. 2015. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://theconversation.com/the-long-troubled-history-of-assimilation-in-france-51530>

⁴⁵ LIPKOVÁ, Ľudmila. a kol. *Medzinárodné hospodárske vzťahy*. 2011. s. 348

⁴⁶ *Asimilačný model* vystupuje v kontraste s *diskriminačným modelom*, predovšetkým jeho diferencovanou formou, ktorá pripúšťa začlenenie migrantov do spoločnosti iba čiastočne, najmä na trhu práce. Migrantom sú odopreté práva v oblasti udelenia občianstva, politickej participácii či sociálnej oblasti. Najpríznačnejším príkladom tohto modelu je povojnová prax západoeurópskych krajín s tzv. *Gastarbeitermi*, kde sa predpokladalo, že pracovníci dočasne nahradia chýbajúcu pracovnú silu v Európe a následne sa vrátia do svojich domovských krajín. Trvalé usadenie sa v krajine by znamenalo ohrozenie domácej spoločnosti, napr. v ekonomickej oblasti – tlak na mzdy v krajine, v kultúrnej oblasti narušáním národnej identity a kultúry, ale aj v politickej oblasti – spoločenské nálady voči migrácii, či aktivity v zahraničnej politike. Prax tohto modelu je známa najmä v súvislosti s Nemeckom, Rakúskom, či ropnými štátmi Perzského zálivu. Pozri napr. CASTLES, Stephen. *How nation-states respond to immigration and ethnic diversity*. 1995. p. 294-295

⁴⁷ BROWN, Susan K. – BEAN, Frank D. *Assimilation Models, Old and New: Explaining a Long-Term Process*. 2006. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.migrationpolicy.org/article/assimilation-models-old-and-new-explaining-long-term-process>

do väčšiny spoločnosti sa môžu líšiť v zjavnej „neúplnosti“ svojej asimilácie, najmä kvôli úrovni ľudského kapitálu, teda dosiahnutému vzdelaniu, ktoré so sebou prinášajú, a kvôli sociálnej a ekonomickej štruktúre spoločnosti, do ktorej vstupujú. Jednou z najťažších úloh je zároveň určiť, aký vplyv má rasa a etnická príslušnosť na ekonomickú mobilitu. Pokiaľ sa totiž s imigrantmi zaobchádza ako so znevýhodnenými rasovými alebo etnickými menšinami, završenie asimilácie môže byť znemožnené práve kvôli rasovej či etnickej diskriminácii.⁴⁸

Asimilačný model variuje vo viacerých podobách, ktoré sa v čase a pod vplyvom viacerých premenných vyvíjali. Najvýznamnejší pohľad na mobilitu migračných skupín ponúka *klasická asimilačná teória* Chicagskej sociologickej školy v 20. rokoch minulého storočia.⁴⁹ Táto teória vo všeobecnosti sleduje „priamu“ konvergenciu noriem, hodnôt, správania migrantov a väčšiny spoločnosti. Zároveň existuje predpoklad, že imigranti žijúci v hostiteľskej krajine dlhšie obdobie sa na novú spoločnosť adaptujú lepšie ako tí, ktorí tam strávili kratšiu dobu.⁵⁰ Iný prístup podľa Alba (1992) tvrdí, že asimilácia mnohých skupín migrantov zostáva často blokovaná, tzv. *model rasového/etnického znevýhodnenia*.⁵¹ Etnická príslušnosť totiž môže predstavovať zdroj aj záťaž pre dosiahnutie hospodárskej mobility. Jazyková a kultúrna znalosť väčšiny spoločnosti nemusí často viesť k zvýšenej asimilácii. Pretrvávajúca diskriminácia a inštitucionálne prekážky v zamestnaní a v iných príležitostiach blokujú úplnú asimiláciu.

Segmentovaný asimilačný model vysvetľuje, že nerovnomerná konvergencia nemusí nutne znamenať nedostatočnú asimiláciu, ale odráža skôr jej nerovnomerný priebeh.⁵² Teoretici, napr. Sassler (2006), predpokladajú, že štrukturálne prekážky, ako napr. nedostatočné vzdelanie obmedzuje prístup k zamestnaniu a ďalším príležitostiam – čo sú prekážky, ktoré sú obzvlášť závažné v prípade najviac znevýhodnených členov imigrantských skupín. Takéto prekážky môžu viesť k stagnujúcej až zostupnej mobilite.⁵³

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Pozri napr. FELDMEYER, Ben. The Classical Assimilation Model. 2018. In: *Routledge Handbook on Immigration and Crime* Abingdon: Routledge, 2018. 295 pp. ISBN: 9781138668416. Dostupné na: <https://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9781317211563-4>

⁵⁰ BROWN, Susan K. – BEAN, Frank D. *Assimilation Models, Old and New: Explaining a Long-Term Process*. 2006. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.migrationpolicy.org/article/assimilation-models-old-and-new-explaining-long-term-process>

⁵¹ Pozri napr. ALBA, Richard D. *Ethnic Identity: The Transformation of White America*. 1992. New Haven, CT: Yale University Press. 390 pp. ISBN 9780300052213.

⁵² GANS, Herbert J. Comment: Ethnic Invention and Acculturation: A Bumpy-Line Approach. 1992. In: *Journal of American Ethnic History* 11, 1. pp. 42-52.

⁵³ Pozri napr. SASSLER, Sharon L. (2006): School Participation Among Immigrant Youths: the Case of Segmented Assimilation in the Early 20th Century. 2006. In: *Sociology of Education* 79, pp. 1-24. DOI:10.1177/003804070607900101

Silne znevýhodnení potomkovia migrantov môžu dokonca úplne odmietnuť asimiláciu a prijať postoje, orientácie a správanie považované za „protikladné“. Následne sa segmentovaná asimilácia zameriava na identifikáciu kontextových, štrukturálnych a kultúrnych faktorov, ktoré oddeľujú úspešnú asimiláciu od neúspešnej alebo dokonca „negatívnej“ asimilácie. Obzvlášť dôležité je identifikovať tieto faktory v prípade druhej generácie migrantov, pretože prekážky, ktorým čelia potomkovia migrantov, môžu brániť asimilácii v jej najkritickejšom okamihu.⁵⁴

V mnohých aspektov opozitný s asimilačným modelom sa javí *model multikulturalizmu*, resp. pluralitný model postavený na politike odlišnosti, ktorá je založená na univerzalistickom postuláte: všetci občania sú považovaní za rovnocenných vo všetkých oblastiach života.⁵⁵ Migranti zároveň majú právo žiť podľa vlastnej kultúry, noriem a pravidiel a nemusia nutne prijať všetky kultúrne a hodnotové dogmy prijímajúcej krajiny.⁵⁶

Počiatky multikultúrnej politiky pozorujeme na príklade krajín, ako napr. Austrália či Kanada.⁵⁷ Kanadská multikultúrna prax sa na rozdiel od USA prejavila aj v sociálnej a politickej oblasti.⁵⁸ V prípade migrantov obhajcovia modelu zdôrazňujú, že multikulturalizmus je kompatibilný s integráciou migrantov do spoločnosti, a teda nie je s ňou v rozpore.⁵⁹ V súčasných podmienkach je tento model považovaný za najvyšší

⁵⁴ Pozri PORTES, Alejandro - ZHOU, Min. The New Second Generation: Segmented Assimilation and Its Variants. 1993. In: *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 530, pp. 74-96. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/0002716293530001006>

⁵⁵ Multikultúrny model pripúšťa stav, v ktorom si príslušníci menšinových skupín môžu zachovať svoju osobitnú kolektívnu identitu a prax. Je úzko spojený s politikou identity, odlišnosti a uznania, nakoľko všetky spomenuté postulujú spoločný záväzok prehodnotiť nerešpektované identity a meniť dominantné vzorce v prezentácii a komunikácii, ktoré marginalizujú určité skupiny. Pozri napr. TAYLOR, Charles. The Politics of Recognition. 1994. In: *Multiculturalism: Examining the Politics of Recognition*. Princeton: Princeton University Press, pp. 25-73. ISBN 9780691037790.

⁵⁶ ROBERT SCHUMAN FOUNDATION. *Models of Integration in Europe*. 2017. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/0449-models-of-integration-in-europe>

⁵⁷ Práve z kanadského prostredia pochádzajú významní akademici Will Kymlicka a Charles Taylor, ktorí výraznou mierou prispeli do akademickej debaty o multikulturalizme a jeho pozícii v rámci politickej teórie. Spomedzi viacerých publikácií pozri napr. KYMLICKA, Will. *Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights*. 1995. Oxford: Oxford University Press, 1995. 280 pp. ISBN 0-19-829091-8; TAYLOR, Charles. *Multiculturalism: Examining the Politics of Recognition*. 1994. Princeton: Princeton University Press, 1994. 192 pp. ISBN 9780691037790.

⁵⁸ V priebehu 60. rokov 20. storočia sa politickí lídri v Kanade snažili vyriešiť problém rozdielnosti oblastí, kde dominovali anglofónni alebo frankofónni občania, zavedením politiky dvojazyčnosti. Pôvodní obyvatelia a prisťahovalci z Európy, či Afriky boli však vplyvom tejto politiky vylúčení. V roku 1971 preto vtedajší predseda vlády, Pierre Trudeau, vyvíjal iniciatívu implementácie politiky multikulturalizmu, ktorá nakoniec vyústila do Zákona o multikulturalizme z roku 1988. In: EADE, John – RUSPINI, Paolo. *Multicultural Models: European Perspectives*. 2014. p. 71

⁵⁹ STANFORD ENCYCLOPEDIA OF PHILOSOPHY. *Multiculturalism*. 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://plato.stanford.edu/entries/multiculturalism/>

vývojový stupeň migračnej politiky štátu.⁶⁰ Pojem „multikultúrny“ sa často používa ako popisný výraz na charakterizáciu rozmanitej spoločnosti, multikulturalizmus však zároveň odzrkadľuje normatívny ideál v kontexte západných liberálnych demokratických spoločností.⁶¹ Model sa vyskytuje v dvoch hlavných podobách, (1) *laissez-faire* prístup typický pre USA⁶² a (2) všeobecne uplatňovaný prístup multikultúrnych politík.⁶³

Model multikulturalizmu podlieha vo vedeckej obci aj kritike, najmä v súvislosti s kozmopolitným nazeraním na kultúru⁶⁴, polemikou o dôvere spoločnosti v súvislosti s ekonomickou redistribúciou⁶⁵, skupinovo diferencovanou rovnosťou v kontraste s univerzalistickým pohľadom na oblasť rovnosti⁶⁶ a kritika plynie aj z radov postkoloniálnych⁶⁷ a feministických⁶⁸ teoretikov. Najväčšia výzva v súvislosti s multikulturalizmom je však politická, keďže v poslednom období sa zintenzívnila debata ohľadom „ústupu“, resp. odporu k samotnému konceptu multikulturalizmu – najmä v súvislosti s narastajúcou neregulárnou migráciou. Christian Joppke (2004) odôvodňuje tento stav kvôli nedostatočnej verejnej podpore multikulturalizmu a rovnako kvôli zlyhaniu samotných politík zameraných na integráciu menšín. Dodáva tiež, že jedným z dôvodov je aj jednostrannosť kultúrneho uznania.⁶⁹ Zvyčajne sa totiž vyžaduje od prijímajúcej krajiny a jej väčšinovej spoločnosti „uznať“ menšinové skupiny obyvateľstva, avšak malá pozornosť sa sústreďuje na reciprocitu uznania zo strany menšín voči väčšinovej

⁶⁰ LIPKOVÁ, E. a kol. (2011): *Medzinárodné hospodárske vzťahy*. s. 349

⁶¹ Ústredným záujmom súčasného multikulturalizmu sú prístupovalci, ktorí tvoria etnické a náboženské menšiny, napr. obyvatelia Latinskej Ameriky v USA, či moslimovia v západnej Európe; menšinové oblasti národnostných skupín, ako Baskicko, Katalánsko, Québec; či skupiny pôvodného obyvateľstva v Kanade, Austrálii či na Novom Zélande. In: STANFORD ENCYCLOPEDIA OF PHILOSOPHY. *Multiculturalism*. 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://plato.stanford.edu/entries/multiculturalism/>

⁶² Americký princíp zohľadňuje rozdielnosť prístupovaleckých skupín v krajine, avšak štát nepreberá aktívnu úlohu pri starostlivosti o zachovanie diverzity etníc a kultúr na území federácie. Pod vplyvom etnickej a triednej podmienených nepokojov v súčasnom americkom prostredí navyše nemôžeme hovoriť o idylickom príklade „úspešnej“ multikultúrnej spoločnosti. Podľa nášho názoru, naopak, v prípade USA predstavuje fungujúci multikultúrny model stále skôr „Mooreovskú utópiu“ než trvalo udržateľný stav, najmä kvôli stále rezonujúcim rasistickým tendenciám v spoločnosti.

⁶³ CASTLES, Stephen. *How nation-states respond to immigration and ethnic diversity*. 1995. p. 301

⁶⁴ Pozri napr. WALDRON, Jeremy. *Minority Cultures and the Cosmopolitan Alternative*. 1995. In: *University of Michigan Journal of Law Reform*, Vol. 25, Issues 3&4. p.751-793. Dostupné na: <https://repository.law.umich.edu/mjlr/vol25/iss3/6>

⁶⁵ Pozri napr. FRASER, Nancy - HONNETH, Axel. *Redistribution or Recognition? A Political-philosophical Exchange*. 2003. London: Verso, 2003. 286 pp. ISBN 9781859844922.

⁶⁶ Pozri BARRY, Brian. *Culture and Equality: An Egalitarian Critique of Multiculturalism*. 2001. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2001. 418 pp. ISBN 9780674010017.

⁶⁷ Pozri napr. COULTHARD, Glen S. *Red Skins, White Masks: Rejecting the Colonial Politics of Recognition*. 2014. Minneapolis: University of Minnesota Press, 2014. 256 pp. ISBN 978-0-8166-7965-2.

⁶⁸ Pozri napr. COLEMAN, Doriane Lambelet. *Individualizing Justice through Multiculturalism: The Liberals' Dilemma*. 1996. In: *Columbia Law Review*, Vol. 96, No. 5, 1996. pp. 1093-1167. Dostupné na: <https://doi.org/10.2307/1123402>

⁶⁹ JOPPKE, Christian. *The retreat of multiculturalism in the liberal state: theory and policy*. 2004. p. 242

spoločnosti. Špecifický je ale príklad nami skúmaného Francúzska, keďže jednou z otázok, ktorej v diskusii čelíme, je: ak Francúzsko oficiálne neuznáva žiadne etnické, náboženské a i. menšiny kvôli svojmu sekulárnemu a republikánskemu naratívu, je možné od imigrantských skupín obyvateľstva požadovať „uznanie“ väčšinovej spoločnosti a ochotu plne sa integrovať do spoločensky zadaných štruktúr?

Multikulturalizmus sa zároveň stáva prvotným rétorickým „terčom“ vyvolávania strachu v spoločnosti, ak je ohrozená národná bezpečnosť štátu, príp. sa krajina nachádza v zlej hospodárskej situácii. Platí to aj v prípade nedávnej nekontrolovanej migračnej vlny z blízkeho východu smerom do Európy a narastajúceho počtu teroristických útokov v západoeurópskych krajinách.⁷⁰ Aspekt národnej bezpečnosti a boja proti radikalizácii a medzinárodnému terorizmu samozrejme má vo verejnej debate svoje legitímne opodstatnenie, avšak je nutné si uvedomiť, že kvôli minoritnej fundamentalistickej, resp. radikálnej časti minoritných skupín často dochádza k nespravodlivej diskriminácii a vylúčeniu prevažnej časti moslimskej menšiny, ktorá má záujem o integráciu do spoločnosti. Multikultúrny model preto musí vyriešiť závažné otázky a polemiky, či naozaj dochádza k plnohodnotnej integrácii menšinových skupín do väčšinovej spoločnosti, alebo pod vplyvom spomínaných fenoménov dochádza k vylúčeniu a segregácii marginalizovaných skupín.

1.1.5 Porovnávanie migračných politík

Okrem teoretických koncepcií vysvetľujúcich povahu migračných politík, ktoré viac či menej vykresľujú skutočnú povahu prístupu krajín k migrácii, je značne využívané kvantifikované komparatívne nazeranie na výkon migračných politík krajín. Existuje hneď niekoľko indexov migračnej politiky, ktoré zároveň v čase podliehajú aktualizácii a vytvárajú sa stále novšie koncepty.⁷¹ Databáza Portálu migračných údajov zmieňuje až 19 relevantných sad dát, resp. indexov, ktoré porovnávajú úroveň migračných politík.⁷²

⁷⁰ Vo verejnom diskurze ohľadom migrácie a multikulturalizmu sa ústrednou témou stala radikalizácia moslimskej menšiny žijúcej v európskom prostredí. Túto tému si samozrejme osvojila aj krajne pravicová časť európskeho politického spektra, ktorá stojí najmä na pilieri boja proti migrácii, špeciálne migrácii moslimského obyvateľstva.

⁷¹ BJERRE, Liv et al. Conceptualizing and Measuring Immigration Policies: A Comparative Perspective. In: *International Migration Review*, Volume 49, Issue 3. 2015. p. 555-600. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/imre.12100>

⁷² MIGRATION DATA PORTAL. *Migration policies and governance*. 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné na: <https://migrationdataportal.org/themes/migration-policies-and-governance>

Podrobný prehľad indexov porovnávania migračných politík uvádzame v rámci *Prílohy č. A* predkladanej práce.

Najkomplexnejšie zdroje údajov, ktoré sa týkajú viacerých krajín a dimenzií migračných politík, zahŕňajú napr. *The World Population Policies Database* (UN DESA)⁷³, snahy OSN v spolupráci s IOM a OECD ohľadom *indikátora 10.7.2 Cieľov udržateľného rozvoja (SDG)*⁷⁴. Táto databáza však bola aktualizovaná naposledy v roku 2015. Z posledných zverejnených metadát je Francúzsko charakterizované migračnou politikou, ktorej cieľom je znížiť celkovú imigráciu smerom do krajiny. Hlavným zámerom francúzskych predstaviteľov je uspokojiť potreby pracovného trhu, preto je migračná politika v oblasti vysokokvalifikovaných pracovníkov uskutočňovaná v zmysle zvyšovania imigrácie takejto skupiny migrantov do krajiny.⁷⁵ Stručné porovnanie migračných politík Francúzska a okolitých krajín podľa UN DESA uvádzame v nasledujúcej tabuľke (*Tabuľka 2*).

⁷³ UN DESA poskytuje informácie o migračných aspektoch a politických prioritách 197 krajín. Zahŕňa 29 ukazovateľov v rôznych oblastiach politiky v oblasti ľudských zdrojov, vrátane imigrácie a emigrácie, vekovej štruktúry, pôrodnosti, zdravia a úmrtnosti, priestorového rozloženia a vnútornej migrácie. Databáza sa aktualizuje každé dva roky, posledná aktualizácia sa uskutočnila v roku 2015. In: UNITED NATIONS DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS. *World Population Policies*. 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: https://esa.un.org/poppolicy/about_database.aspx

⁷⁴ Indikátor 10.7.2 SDG zahŕňa krajiny s migračnou politikou, ktorých snahou je uľahčenie riadenej, bezpečnej, pravidelnej a zodpovednej migrácie a mobility ľudí. In: UNITED NATIONS. *SDG Indicator 10.7.2*. 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/files/documents/2020/Jan/un_2019_sdg_10.7.2_databooklet.pdf

⁷⁵ UN DESA v rámci svojej databázy rozlišuje krajiny v oblasti migračných politík na škále aktivít (i) zvýšiť, (ii) udržať, (iii) znížiť migráciu, resp. (iv) krajina v tejto oblasti nezasahuje. Pre bližšie informácie pozri UNITED NATIONS DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS. *World Population Policies*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2023-12-12]. Dostupné na: https://esa.un.org/poppolicy/about_database.aspx

Tabuľka 2 Prehľad charakteristík migračnej politiky vybraných krajín podľa UN DESA (2015)

Krajina	Cieľ migračnej politiky	Zdôvodnenie súčasnej migračnej politiky	Politika v oblasti migrácie kvalifikovaných pracovníkov
Francúzsko	znížiť migráciu	reagovať na požiadavky trhu práce	zvýšiť migráciu
Nemecko	zvýšiť migráciu	boj proti dlhodobému poklesu populácie čeliť starnutiu obyvateľstva reagovať na požiadavky trhu práce	zvýšiť migráciu
Belgicko	udržať migráciu	reagovať na požiadavky trhu práce	udržať migráciu
Taliansko	udržať migráciu	reagovať na požiadavky trhu práce chrániť pracovné príležitosti pre štátnych príslušníkov	zvýšiť migráciu
Španielsko	udržať migráciu	reagovať na požiadavky trhu práce chrániť pracovné príležitosti pre štátnych príslušníkov	zvýšiť migráciu
Spojené kráľovstvo	znížiť migráciu	chrániť pracovné príležitosti pre štátnych príslušníkov	znížiť migráciu

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z UNITED NATIONS DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS. *World Population Policies*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2023-02-02]. Dostupné na: https://esa.un.org/poppolicy/about_database.aspx

Údaje z databázy IMPALA (*International Migration Policy and Law Analysis*)⁷⁶ ukazujú trend smerujúci k zložitejšej a často reštriktívnejšej regulácii migračných politík od 90. rokov minulého storočia. De Haas et al. (2014) zistili, že zatiaľ čo politiky zamerané na neregulárnych migrantov a rodinných príslušníkov sa v poslednom období sprísňovali, iné politiky zamerané na pracovníkov s vysokou či nízkou kvalifikáciou, študentov a migrantov konkrétneho pôvodu majú od druhej svetovej vojny menej reštriktívnu povahu.⁷⁷ Analýza IOM naznačuje, že krajiny často zodpovedajú za komplexné vládne rámce pre migráciu, pričom väčšina z nich sa zameriava na emigračné aj imigračné aspekty.

⁷⁶ Projekt IMPALA zhromažďuje porovnateľné údaje o imigračnom práve a politike vo viac ako 25 krajinách za obdobie 1960-2010. Údaje zahŕňajú napr. aj získanie občianstva, ekonomickú migráciu, zlúčenie rodiny, trvalú migráciu, dočasnú migráciu, azyl a ochranu utečencov a politiky týkajúce sa nelegálnej migrácie a kontroly hraníc. In: IMPALA. *IMPALA Database*. 2021. [internetový zdroj]. [cit. 2021-05-04]. Dostupné na: <http://www.impaladatabase.org/>

⁷⁷ DE HAAS, Hein. et al. *Growing restrictiveness or changing selection? The nature and evolution of migration policies*. Working Paper n. 96, júl 2014, 33 pp. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.migrationinstitute.org/publications/wp-96-14>

Avšak politiky často nie sú úplne v súlade s oblastami ďalších relevantných politík, ako sú udržateľný rozvoj či zmiernenie zmeny klímy.⁷⁸

1.2 Francúzska realita v kontexte medzinárodnej migrácie

Nepopierateľne zvýšené toky neregulovanej medzinárodnej migrácie predstavujú v poslednej dekáde problém aj pre európske spoločenstvo. Krajiny dlhodobo absorbujúce najväčšie prílevy migrantov – Francúzsko, Nemecko či Veľká Británia, využívajú rôzne, častokrát antagonisticky pôsobiace nástroje v oblasti migračných procesov. V prípade Francúzska značne „moslimský naratív“ celú problematiku ešte viac komplikuje, nakoľko vytvára „podhubie“ pre krajnú pravicu a xenofóbne nálady v spoločnosti.

V tejto časti dizertačnej práce usilujeme o zodpovedanie parciálneho cieľa práce, ktorým je určiť hlavné dôvody migrácie populácie smerom do Francúzska, a zároveň analyzovať migračné toky z rôznych regiónov sveta s dôrazom na súčasný vývoj migračných tokov.

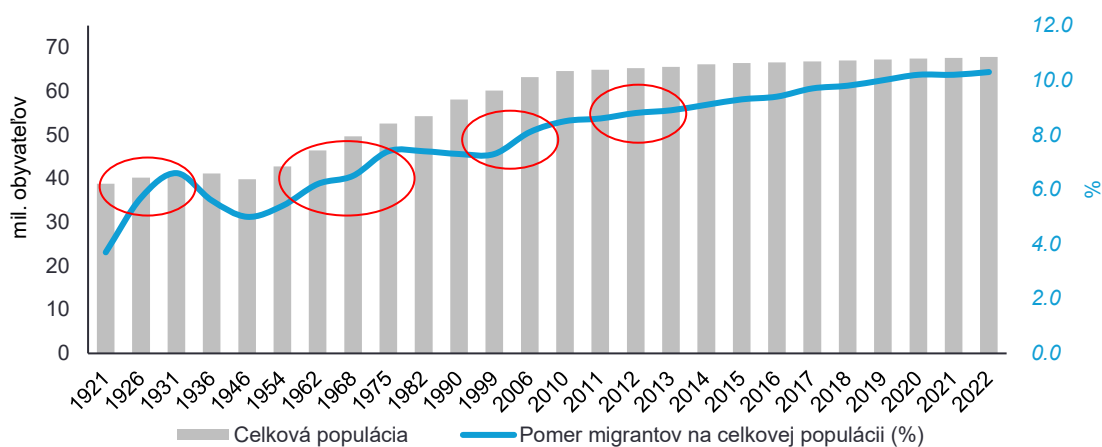
1.2.1 Historický prierez migrácie smerom do Francúzska

Z historického pohľadu mala francúzska imigračná politika dlhodobo dva základné ciele: (i) uspokojiť potreby trhu práce prilákaním migrujúcich pracovníkov a (ii) vysporiadať sa s francúzskym demografickým deficitom. Početné zastúpenie migrantov vo francúzskej spoločnosti Stephen Castles (1995) odôvodňuje štyrmi základnými faktormi: (1) koloniálna expanzia Francúzska, ktorá podnietila migráciu z oblastí severnej a západnej Afriky a Karibiku; (2) zvýšený dopyt po zahraničnej pracovnej sile v 50. – 70. rokoch minulého storočia; (3) mobilita populácie v rámci Európskej únie; a (4) zvýšený príliv utečencov a žiadateľov o azyl⁷⁹, ako možno vidieť aj z nasledujúceho grafu (vrátane vyznačených kľúčových trendov zmienených vyššie) ohľadom vývoja populácie vo Francúzsku (*vid' Graf 1*).

⁷⁸ IOM. *Migration Governance Indicators: A Global Perspective*. 2019. [internetový zdroj]. [cit. 2021-05-04]. Dostupné na: <https://publications.iom.int/books/migration-governance-indicators-global-perspective>

⁷⁹ CASTLES, Stephen. *How nation-states respond to immigration and ethnic diversity*. 1995. p. 298

Graf 1 Vývoj celkovej populácie Francúzska a pomer migrantov na celkovej populácii (1921-2022)



Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z INSEE. *L'essentiel sur... les immigrés et les étrangers*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/3633212>

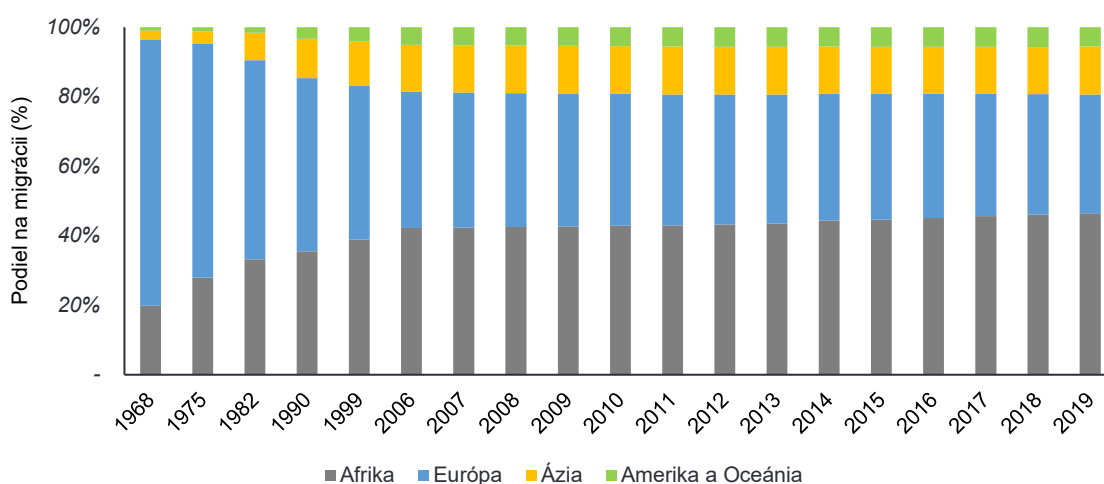
Intenzifikácia francúzskych koloniálnych vzťahov v priebehu 19. a 20. storočia položila základ pre stály migračný pohyb osôb medzi Francúzskom a jeho kolóniami. Nízka pôrodnosť v dôsledku dvoch svetových vojen však dostala krajinu do zložitej demografickej a ekonomickej situácie, najmä vzhľadom na nedostatok domácej pracovnej sily. Francúzsko a okolité európske krajiny preto uskutočňovali nábor zahraničných pracovných síl, spočiatku najmä zo susedných krajín. Dekolonizačné procesy na africkom kontinente v 50. a 60. rokoch ešte výraznejšie zvýšili migráciu do krajiny. V mnohých prípadoch však šlo o neregulovanú migráciu zo severoafrických štátov, najmä z Alžírsku v období pred a po získaní alžírkej nezávislosti od Francúzska v roku 1962.⁸⁰ Vplyvom zvýšenej úrovne nezamestnanosti v období po ropných šokoch francúzska vláda v júli 1974 nasledovala ostatné európske krajiny a oficiálne ukončila programy pracovnej migrácie. Napriek tomu však prísťahovalectvo v nasledujúcich desaťročiach pokračovalo a diverzifikovalo sa.⁸¹ Podiel migrantov na celkovej populácii v roku 1975 predstavoval približne 7,4 %, v roku

⁸⁰ Medzi nových imigrantov patrili najmä bývalí francúzski kolonisti s bydliskom v Alžírsku, ako aj Alžírčania, ktorí sa počas vojny za nezávislosť postavili na stranu Francúzska. V roku 1962 bolo vo Francúzsku sčítaných približne 350 tisíc tzv. „francúzskych moslimov“. Počet obyvateľov alžírskej štátnej príslušnosti sa v roku 1968 zvýšil na 470 tisíc a v roku 1982 na 800 tisíc. In: HAMILTON, Kimberley – SIMON, Patrick – VENIARD, Clara. *The Challenge of French Diversity*. 2004. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://www.migrationpolicy.org/article/challenge-french-diversity>

⁸¹ HAMILTON, Kimberley – SIMON, Patrick – VENIARD, Clara. *The Challenge of French Diversity*. 2004. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://www.migrationpolicy.org/article/challenge-french-diversity>

2010 už vyše 8,5 % až na súčasnú úroveň 10,3 % v roku 2022.⁸² Z geografického hľadiska k imigračným tokom smerom do Francúzska prispievali najviac Alžírsko, Taliansko, Maroko, Portugalsko a Španielsko, avšak pomer jednotlivých krajín sa v sledovanom období menil. Vývoj migrácie smerom do Francúzska podľa príslušnosti ku kontinentom mapuje nasledujúci graf (*Graf 2*).

Graf 2 Percentuálny podiel na imigrácii smerom do Francúzska podľa geografickej príslušnosti imigrantov (1968-2019)⁸³



Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z INSEE. *Recensement de la population*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6478069?sommaire=6478362>

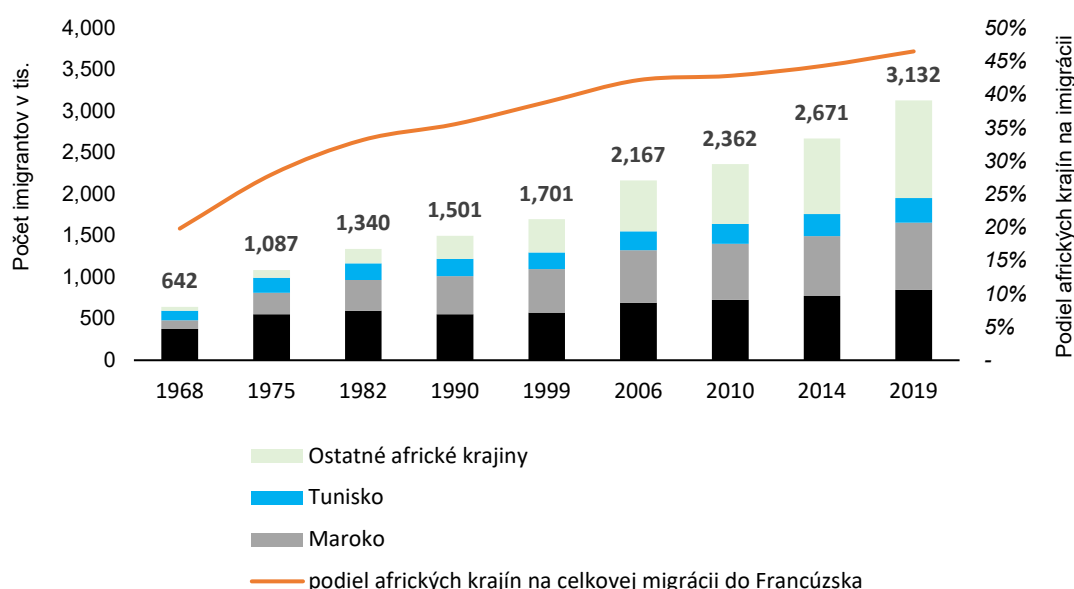
Z vyššie uvedených dát v *Grafe 2* môžeme pozorovať jednoznačný trend imigrácie smerom do Francúzska, a to odklon imigrácie z európskych krajín v prospech afrických krajín. Zatiaľ čo v roku 1968 predstavovali migranti z európskych krajín približne 77 % celkovej migrácie do krajiny (predovšetkým z Talianska a Španielska) a migranti z afrických krajín iba niečo vyše 20 % všetkých migrantov (najmä z Alžírsko, Tunisko a Maroka), v roku 2019 tvorili migranti z Európy iba 34 % podiel na celkovej migrantskej populácii (prepad o 42 percentuálnych bodov v sledovanom období) a migranti prichádzajúci z afrických krajín tvorili 47 % celkovej migrácie, čo predstavuje nárast o približne 27 percentuálnych bodov v období rokov 1968-2019. Počet imigrantov

⁸² INSEE. *L'essentiel sur... les immigrés et les étrangers*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/3633212>

⁸³ V rámci historického prehľadu uvádzame do roku 1982 metropolitnú časť Francúzska, od roku 1990 až do roku 2013 Francúzsko bez zámorského územia Mayotte. Od roku 2014 sú údaje za Francúzsko opäť vrátane Mayotte. In: INSEE. *Recensement de la population*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-07]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6478069?sommaire=6478362>

z ázijských krajín sa v sledovanom období zvýšil, avšak v menšej miere ako v prípade afrických krajín (z podielu 3 % na celkovej migrácii v roku 1968 na približne 14 % v roku 2019). Podiel imigrantov z Ameriky a Oceánie sa zvýšil iba mierne o 4 percentuálne body (z 1 % podielu na 5 % podiel na imigrácii).⁸⁴

Graf 3 Vývoj imigrácie smerom do Francúzska z top troch afrických krajín



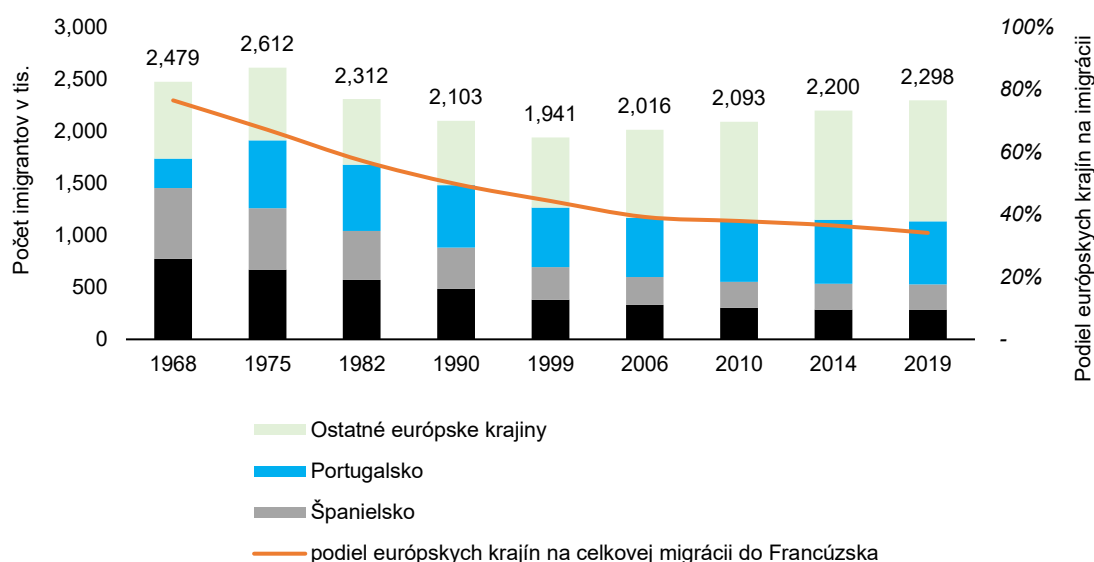
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z INSEE. *Recensement de la population*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6478069?sommaire=6478362>

Na základe vyššie uvedeného grafu (*Graf 3*) je zreteľná dynamika vývoja imigrácie do Francúzska z afrických krajín. V období rokov 1968-2019 objem migračných tokov rastie nominálne (nárast o približne 2,5 milióna afrických migrantov v sledovanom období) ako aj percentuálne v zmysle podielu na celkovej imigrácii do Francúzska (z 20 % v roku 1968 na 47 % podiel v roku 2019). Najviac zastúpenou africkou krajinou, ktorej obyvatelia migrujú do Francúzska, predstavovalo v sledovanej perióde Alžírsko, avšak podiel alžírskych migrantov sa v čase znížil o takmer 32 percentuálnych bodov čiastočne v prospech Maroka (nárast o približne 703 tisíc migrantov) a výrazne v prospech ostatných afrických krajín, predovšetkým Komorských ostrovov, Senegalu, Pobrežia Slonoviny,

⁸⁴ INSEE. *Recensement de la population*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6478069?sommaire=6478362>

Konzskej demokratickej republiky a Kamerunu, pri ktorých podiel na migrácii z afrických krajín stúpol o vyše 1,1 milióna.⁸⁵

Graf 4 Vývoj imigrácie smerom do Francúzska z top troch európskych krajín (1968-2019)



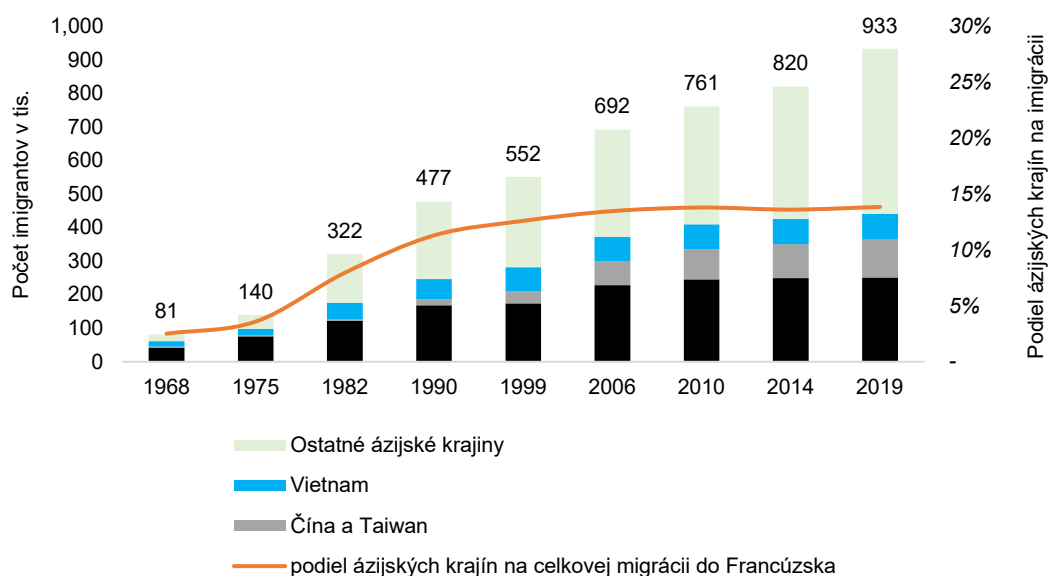
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z INSEE. *Recensement de la population*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6478069?sommaire=6478362>

Ako môžeme pozorovať z *Grafu 4*, počty migrantov do Francúzska z európskych krajín sú v sledovanom období na pomerne stabilnej úrovni (v priemere 2,2 milióna imigrantov). Ako sme však už zmienili, menil sa podiel Európanov na imigrácii vo Francúzsku, a to výrazne zo 77 % podielu na celkovej imigrácii v roku 1968 pokles na 34 % podiel v roku 2019. Z hľadiska jednotlivých krajín rástla v sledovanom období predovšetkým migrácia z Portugalska (nárast migrácie o *circa* 423 tisíc osôb) na úrok výrazne klesajúcej migrácie z Talianska a Španielska. Spomedzi ostatných krajín rástla migrácia najmä z krajín bývalej Juhoslávie a Veľkej Británie.⁸⁶

⁸⁵ INSEE. *Recensement de la population*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6478069?sommaire=6478362>

⁸⁶ Ibid.

Graf 5 Vývoj imigrácie smerom do Francúzska z top troch ázijských krajín (1968-2019)

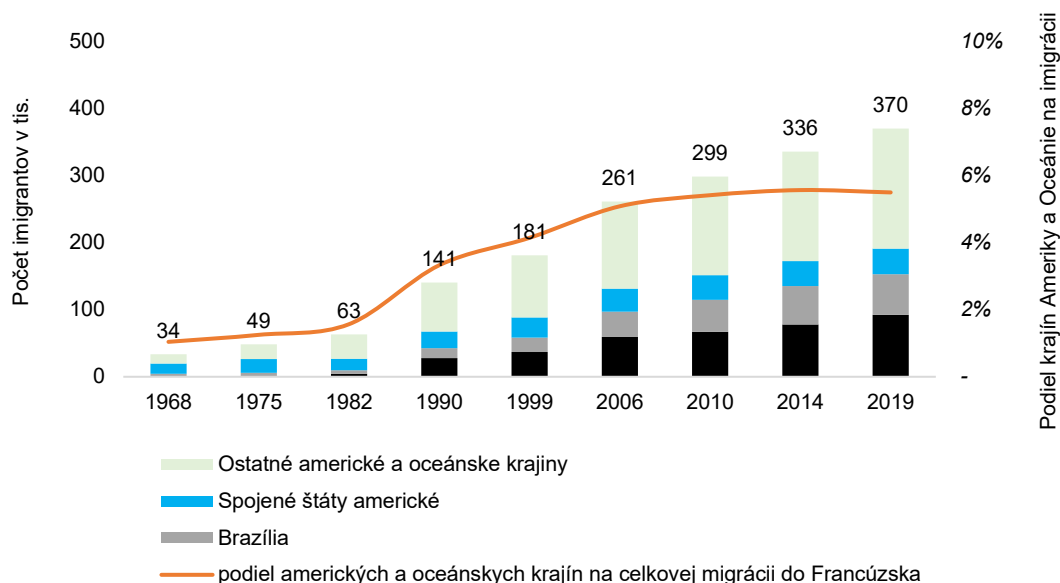


Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z INSEE. *Recensement de la population*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6478069?sommaire=6478362>

Vývoj ázijskej imigrácie smerom do Francúzska prezentovaný v rámci *Grafu 5* zaznamenal v sledovanom období výrazný nárast z približne 81 tisíc migrantov v roku 1968 na 933 tisíc migrantov v roku 2019. Spomedzi najvýznamnejších ázijských migrujúcich národností dominujú Turci, ktorých bolo vo Francúzsku v roku 2019 o *circa* 209 tisíc viac ako tomu bolo v roku 1968. Ostatné ázijské krajiny zaznamenali od 90. rokov minulého storočia výrazný nárast na celkovej emigrácii z ázijských krajín, smerom do Francúzska to boli najmä Kambodža, Laos, India, Libanon či Sýria. Podiel ázijských krajín na celkovej imigrácii vo Francúzsku síce stúpol z 3 % na 14 % v období 1968-2019, avšak z celkovej perspektívy nejde o tak výrazný migračný vplyv ako v prípade afrických krajín.⁸⁷

⁸⁷ INSEE. *Recensement de la population*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6478069?sommaire=6478362>

Graf 6 Vývoj imigrácie smerom do Francúzska z top troch amerických krajín (1968-2019)



Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z INSEE. *Recensement de la population*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6478069?sommaire=6478362>

Spomedzi amerických krajín je najvýraznejšia migrácia smerom do Francúzska z Haiti, Brazílie a USA, nasledované Kolumbiou, Surinamom, Kanadou a Mexikom. Tieto krajiny tvoria približne 74 % z celkovej americkej a oceánskej migrácie do Francúzska v roku 2019. Podiel krajín Ameriky a Oceánie na celkovej migrácii do Francúzska ostáva v sledovanom období marginálny na úrovni v priemere 4 %.⁸⁸

1.2.2 Súčasná migračná realita Francúzska

Francúzske sčítanie obyvateľstva sleduje „národnosť“ ako kategóriu, v ktorej rozlišuje medzi obyvateľmi, ktorí sa vo Francúzsku narodili; tými, ktorí nadobudli francúzske občianstvo počas života; a tými, ktorí sú pôvodom cudzinci. Po sčítaní populácie v roku 1990 začlenil francúzsky Národný štatistický a ekonomický inštitút (INSEE)⁸⁹ na základe odporúčaní Vysokej rady pre integráciu do štatistík aj kategóriu „imigrantov“,

⁸⁸ INSEE. *Recensement de la population*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6478069?sommaire=6478362>

⁸⁹ Preklad francúzskeho výrazu *Institut national de la statistique et des études économiques*.

ktorá je vo Francúzsku definovaná ako „osoba narodená v zahraničí s cudzou štátnou príslušnosťou žijúca vo Francúzsku“.⁹⁰

Tabuľka 3 Typológia populácie žijúcej vo Francúzsku

Kategória populácie	Popis
<i>francúzski občania narodením</i>	- potomkovia francúzskych občanov, ktorí sa narodili vo Francúzsku alebo v zahraničí
<i>francúzski občania akvizíciou</i>	- jednotlivci, ktorí získali francúzske občianstvo naturalizáciou po presťahovaní do Francúzska, - deklaráciou (u detí narodených vo Francúzsku rodičom prisťahovalcov) a i.
<i>cudzinci</i>	- jednotlivci žijúci vo Francúzsku, ktorí sa narodili v zahraničí, - deti vo veku do 18 rokov, ktoré sa narodili vo Francúzsku rodičom prisťahovalcom, - osoby narodené vo Francúzsku, ktorých rodičia sa rozhodli neosvojiť si francúzsku štátnu príslušnosť vo veku 18 rokov

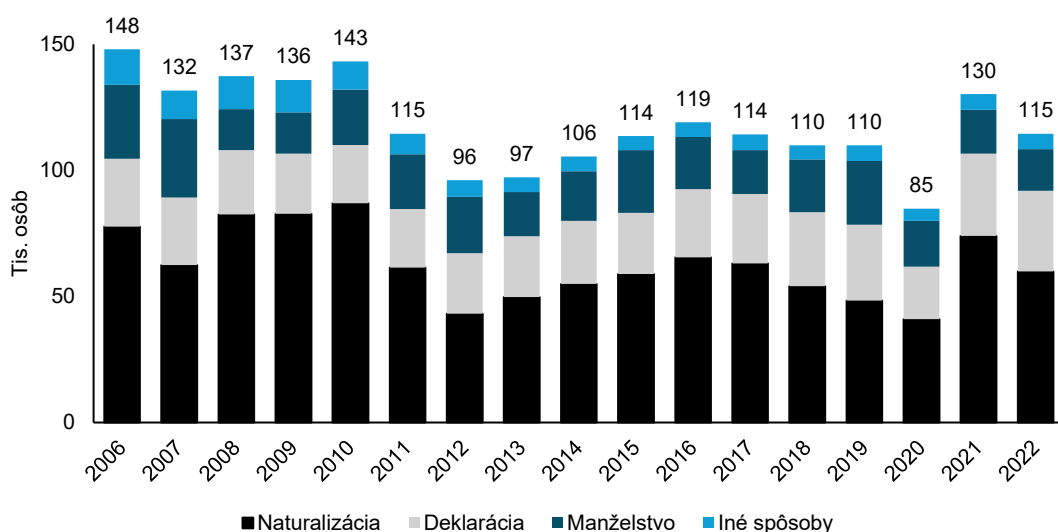
Zdroj: Spracovanie na základe HAMILTON, Kimberley – SIMON, Patrick – VENIARD, Clara. *The Challenge of French Diversity*. 2004. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://www.migrationpolicy.org/article/challenge-french-diversity>

Z dôvodu osobitostí francúzskych zákonov o štátnej príslušnosti teda nie všetci cudzinci sú imigrantmi, pretože deti narodené vo Francúzsku cudzincom spravidla zostávajú cudzincami až do veku 18 rokov. Pridaním kategórie cudzincov k tým, ktorí sa stali Francúzmi akvizíciou sa odvodzuje nová kategória – „*cudzinci podľa štátnej príslušnosti alebo pôvodu*“. Celkovo táto nová kategória, ktorá bola v roku 1999 prvýkrát zahrnutá, tvorila takmer 10 % obyvateľov Francúzska.⁹¹

⁹⁰ INSEE. *Definition of Immigrant*. 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/en/metadonnees/definition/c1328>

⁹¹ INSEE. *Population immigrée et population étrangère en 1999*. 2011. [internetový zdroj]. [cit. 2021-11-04]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2118516?sommaire=2118522>

Graf 7 Nadobudnutie francúzskeho občianstva v období 2006-2022



Zdroj: Vlastné spracovanie na základe MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR ET DES OUTRE-MER. *Les chiffres de l'immigration en 2022*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné na: <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Info-ressources/Etudes-et-statistiques/Chiffres-cles-sejour-visas-eloigements-asile-acces-a-la-nationalite/Archives/Les-chiffres-2022-publication-annuelle-parue-le-22-juin-2023>

V roku 2022 udelili francúzske úrady 114,5 tisíc nových francúzskych občianstiev (viď *Graf 7*), čo je o vyše 12 % menej ako v predošlom roku. Ten bol sprevádzaný mimoriadne dynamickým vývojom a obnovením činnosti po útlme z roku 2020, ktorý bol ovplyvnený pandemickou krízou v súvislosti s COVID-19. Najvýraznejší pokles získaných občianstiev v roku 2022 bol formou naturalizácie s medziročným poklesom 19,1 %, avšak v sledovanom období napriek poklesu predstavoval najväčší podiel na udelených francúzskych občianstvach.

Na základe dát od INSEE spracovaných v *Tabuľke 4* žilo v roku 2022 v nami skúmanom Francúzsku vyše 7 miliónov imigrantov [*population immigrée*], čo predstavuje 10,3 % z celkovej populácie, z toho 2,5 milióna migrantov (35 %) nadobudlo francúzsku štátnu príslušnosť. Cudzinci žijúci vo Francúzsku [*population étrangère*] predstavujú 5,3 milióna ľudí, čo je 7,8 % z celkovej populácie. Túto časť populácie tvorí 4,5 milióna imigrantov, ktorí nezískali francúzsku štátnu príslušnosť, a 0,8 milióna ľudí narodených vo Francúzsku cudzej národnosti.⁹² Prehľadnú grafiku rozdelenia populácie za rok 2022 uvádzame taktiež ako prílohu práce (viď *Príloha B*).

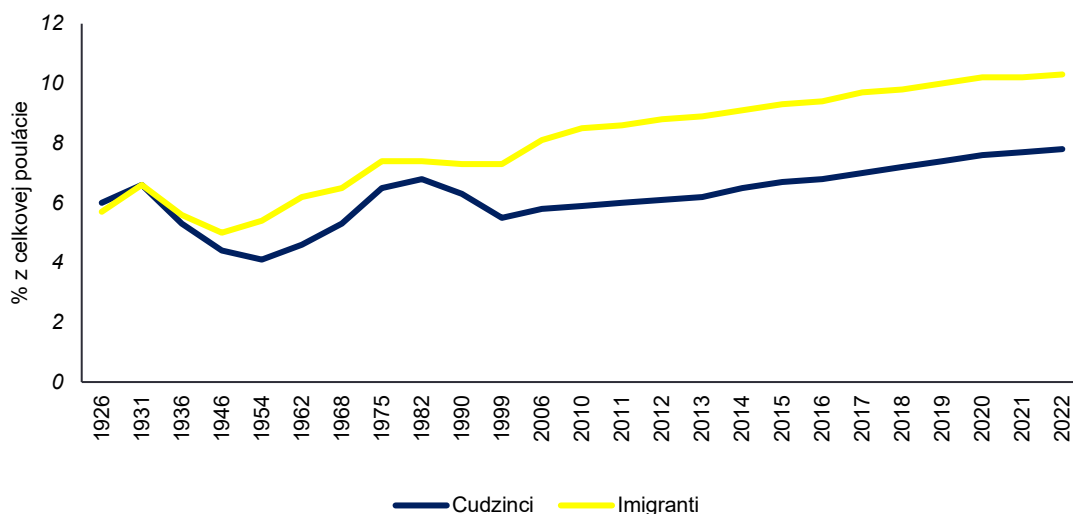
⁹² INSEE. *Décomposition de la population vivant en France selon le lieu de naissance et la nationalité 2023*. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-08]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2865118>

Tabuľka 4 Prehľad obyvateľov Francúzska podľa národnosti a miesta narodenia (2006-2022)

Miesto narodenia a národnosť	2006		2014		2022	
	Počet [v tis.]	Podiel [v %]	Počet [v tis.]	Podiel [v %]	Počet [v tis.]	Podiel [v %]
Obyvatelia narodení vo Francúzsku	56 281	89,1	58 352	88,2	59 184	87,2
z toho						
obyvatelia francúzskej národnosti	55 723	88,2	57 704	87,3	58 396	86,1
obyvatelia cudzej národnosti	559	0,9	648	1,0	789	1,2
Obyvatelia narodení v cudzine	6 905	10,9	7 779	11,8	8 658	12,8
z toho						
francúzski občania narodení v cudzine	1 768	2,8	1 751	2,6	1 652	2,4
imigranti, ktorí získali francúzske občianstvo	2 047	3,2	2 387	3,6	2 481	3,7
imigranti cudzej národnosti	3 090	4,9	3 641	5,5	4 526	6,7
Spolu imigranti	5 136	8,1	6 028	9,1	7 007	10,3
Spolu cudzinci	3 648	5,8	4 289	6,5	5 315	7,8
Celková populácia	63 186	100,0	66 131	100,0	67 843	100

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe INSEE. *Décomposition de la population vivant en France selon le lieu de naissance et la nationalité* 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-08]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2865118>

Graf 8 Pomer migrantov a cudzincov na celkovej populácii Francúzska (1921-2022)



Zdroj: Vlastné spracovanie na základe INSEE. *Recensement de la population*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6478069?sommaire=6478362>

Vývoj týchto dvoch separátne sledovaných skupín obyvateľstva, teda imigrantov a cudzincov, ako pomer z celkovej populácie Francúzska mapuje vyššie uvedený graf (viď Graf 8). Na základe neho môžeme konštatovať pozorovanie, že v poslednej dekáde je podiel týchto skupín obyvateľstva vo Francúzsku na historickom maxime, s vrcholom práve v poslednom sledovanom období v roku 2022 na úrovni 18,1 % z celkovej populácie.

Tabuľka 5 Prehľad imigrantov a cudzincov vo Francúzsku podľa pohlavia a vekovej štruktúry (1990-2022)

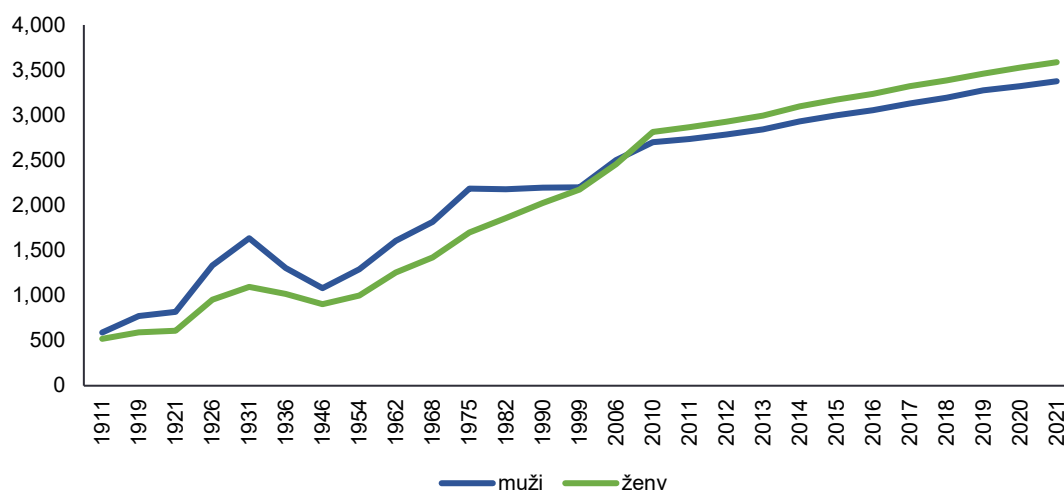
	1990		2006		2022	
	Imigranti	Cudzinci	Imigranti	Cudzinci	Imigranti	Cudzinci
Počet (v tis.)	4 222	3 645	5 136	3 648	7 007	5 315
Podiel na celkovej populácii (v %)	7,3	6,3	8,5	6,1	10,3	7,8
Populácia podľa pohlavia (v %)						
Muži	52,0	55,1	49,4	51,6	48,5	50,1
Ženy	48,0	44,9	50,6	48,4	51,5	49,9
Populácia podľa veku (v %)						
Menej ako 15 rokov	6,5	22,4	4,5	16,5	6,1	19,1
15-24 rokov	11,5	14,3	8,3	9,3	8,1	9,2
25-54 rokov	54,7	48,1	54,8	48,8	51,1	46,7
55 a viac rokov	27,3	15,2	32,3	25,4	34,7	25,0

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe INSEE. *Population immigrée et étrangère par sexe et âge*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-08]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2381759>

Od 90. rokov minulého storočia evidujeme nárast počtu imigrantov vo Francúzsku, zreteľný v prehľade podľa *Tabuľky 5*, na úrovni 3 percentuálnych bodov. Rovnako v prípade cudzincov ako podielu na celkovej populácii v sledovanom období pozorujeme mierny nárast na úrovni 1,5 percentuálneho bodu. Krajina súhrne zaznamenala nárast migrantov a cudzincov od roku 1990 o približne 4,5 milióna (v percentuálnom vyjadrení nárast o 57 %). Čo sa týka pohlavia, štatistiky v sledovanom období sú pre obe skupiny na takmer totožnej úrovni, v mierny prospech mužov u cudzincov (50,1 % podiel) a naopak v prospech žien u skupiny imigrantov (51,5 % podiel) v roku 2022. Veková štruktúra je výrazne naklonená v prospech produktívnej časti obyvateľstva vo veku 25-54 rokov s približne 49 % podielom v roku 2022.⁹³

⁹³ INSEE. *Population immigrée et étrangère par sexe et âge*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-08]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2381759>

Graf 9 Vývoj počtu imigrantov vo Francúzsku podľa pohlavia (1911-2021)



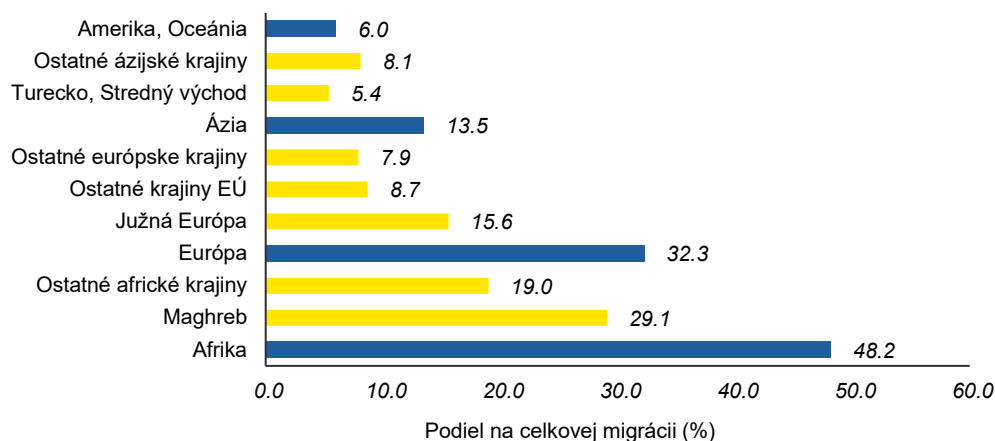
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2023-12-12]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=6793391>

Súčasný vývoj v rámci skladby imigrantskej populácie vo Francúzsku naznačuje zmenu dlhodobého trendu (viď *Graf 9*). Výrazne vyššie počty migrantov – mužov vo Francúzsku boli prítomné najmä v období svetových vojen a v období nábora pracovnej sily počas 50. – 70. rokov minulého storočia. Avšak, od 70. rokov pozorujeme zvyšujúci sa počet imigrantov – žien spôsobený predovšetkým migráciou z dôvodu spájania rodín, z pracovných a rovnako tak študijných dôvodov. Od roku 2010 je počet imigrantov – žien v krajine po prvýkrát vyšší ako počet migrujúcich mužov (51 % *versus* 49 %) a tento trend naznačuje kontinuitu aj v ďalšom období. Z geografického hľadiska najviac žien migruje z oblasti juhovýchodnej Ázie (64 % podiel na imigrácii), Číny (61 % podiel), Ameriky a Oceánie (56 % podiel) a Maghrebu (54 % podiel).⁹⁴

Najaktuálnejšie geografické rozloženie migrujúcej populácie vo Francúzsku podľa príslušnosti ku kontinentu ilustruje nasledujúci graf (*Graf 10*).

⁹⁴ INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés Édition 2023*. [internetový zdroj]. [cit. 2023-12-12]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=6793391>

Graf 10 Aktuálna príslušnosť francúzskych migrantov podľa kontinentu (rok 2022)



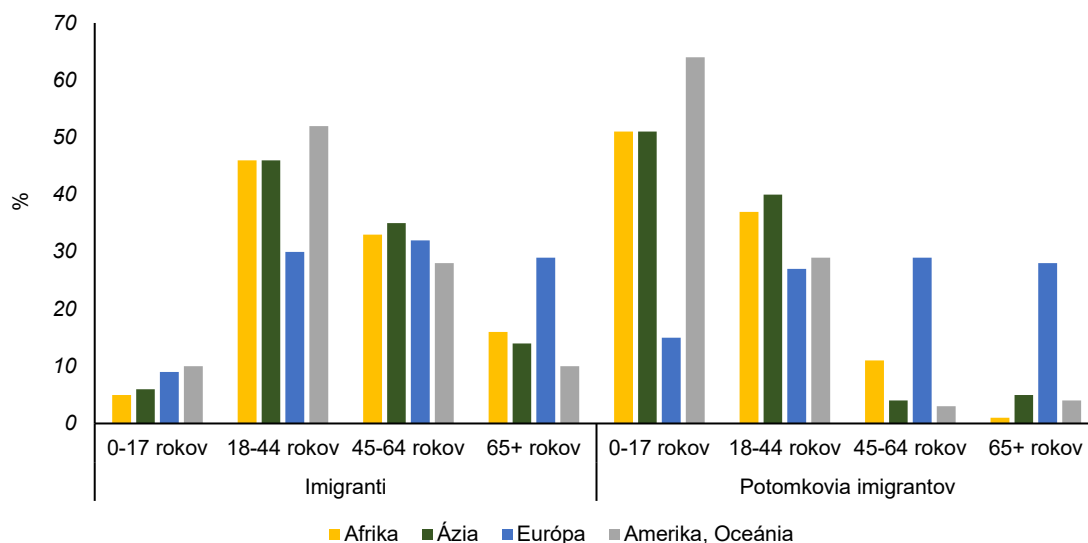
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z INSEE. *La diversité des origines et la mixité des unions progressent au fil des générations*. 2022. [internetový zdroj]. [cit. 2023-12-10]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6468640>

Najvýraznejšie sú v súčasnosti na francúzskej imigrantskej diaspóre zastúpené africké krajiny (s podielom vyše 48 % na celkovej imigrácii), a to najmä z krajín Maghrebu. Druhou významnou skupinou sú migranti s pôvodom z Európy (s podielom vyše 32 % na celkovej imigrácii), predovšetkým z okolitých štátov, Španielska, Portugalska a Talianska. Imigranti z ázijských a amerických štátov netvoria významnú časť z celkovej imigrantskej diaspóry, v roku 2022 tvorili spolu podiel na celkovej imigrantskej populácii 19,5 %.

Z regionálneho hľadiska je migrácia v rámci francúzskych regiónov dlhodobo najviac zastúpená vo väčších mestských aglomeráciách, najmä v oblasti Île-de-France či Marseille. Priamo v Paríži tvorili migranti v období 2020-2021 približne 20 % všetkých obyvateľov mesta. V oblasti Rhône (lyonská aglomerácia) a Bouches-du-Rhône (marseillská aglomerácia) tvorili imigranti 13 %, resp. 11 % obyvateľstva.⁹⁵ Prehľad koncentrácie migrantov prvej a druhej generácie v rámci francúzskych regiónov uvádzame ako prílohy predkladanej práce (viď *Príloha C* a *Príloha D*).

⁹⁵ INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés Édition 2023*. [internetový zdroj]. [cit. 2023-12-12]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=6793391>

Graf 11 Distribúcia migrantov podľa veku a typu generácie v % (rok 2020)



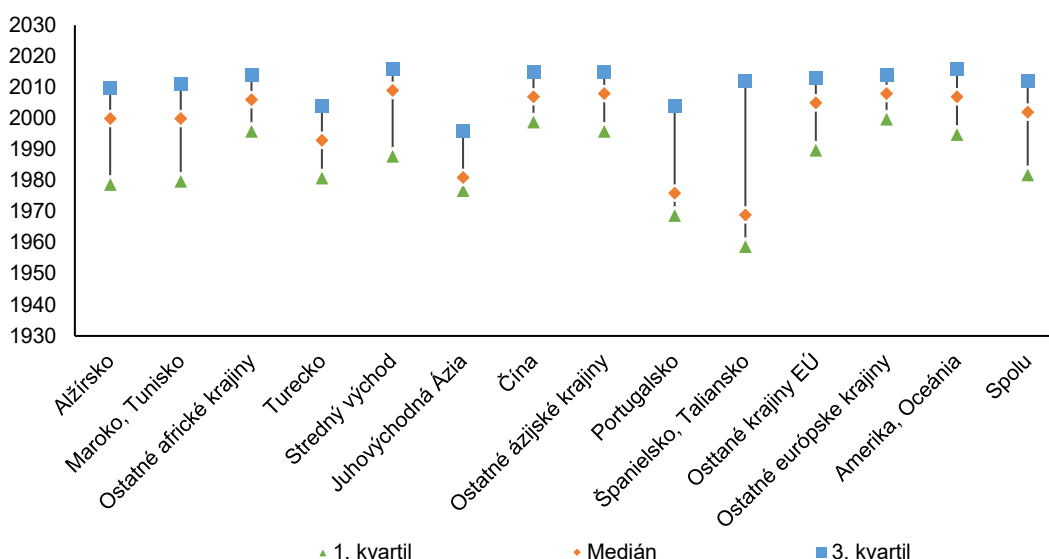
Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-22]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=679339>

Imigranti sú z hľadiska vekovej štruktúry najviac zastúpení v produktívnej skupine obyvateľstva medzi 18-64 rokom života (až 74 % všetkých migrantov v krajine) v porovnaní s neimigrantským obyvateľstvom Francúzska, ktoré v tejto vekovej skupine zahŕňa 56 % zo všetkých obyvateľov. Počet maloletých osôb v rámci skupiny imigrantov dosahoval v roku 2020 len 7 % oproti väčšinovej populácii v tejto vekovej kategórii na úrovni 22 %.⁹⁶

V prípade migrantov druhej generácie, teda potomkov priamych imigrantov vo Francúzsku, pozorujeme posun z hľadiska vekovej štruktúry, nakoľko najviac migrantov druhej kategórie v roku 2020 bolo práve v kategórii nepľnoletých osôb, keď tvorili až 37 % všetkých migrantov druhej generácie v krajine. Podiel nepľnoletých osôb je obzvlášť vysoký u migrantov druhej generácie z Maghrebu (46 %) a ostatných afrických krajín (65 %). Naopak vekovo najseniornejší sú v oboch skupinách migrantov prvej aj druhej generácie príslušníci európskych krajín (v priemere 28 %).

⁹⁶ INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-22]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=679339>

Graf 12 Obdobie príchodu migrantov do Francúzska podľa krajiny pôvodu



Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-22]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=679339>

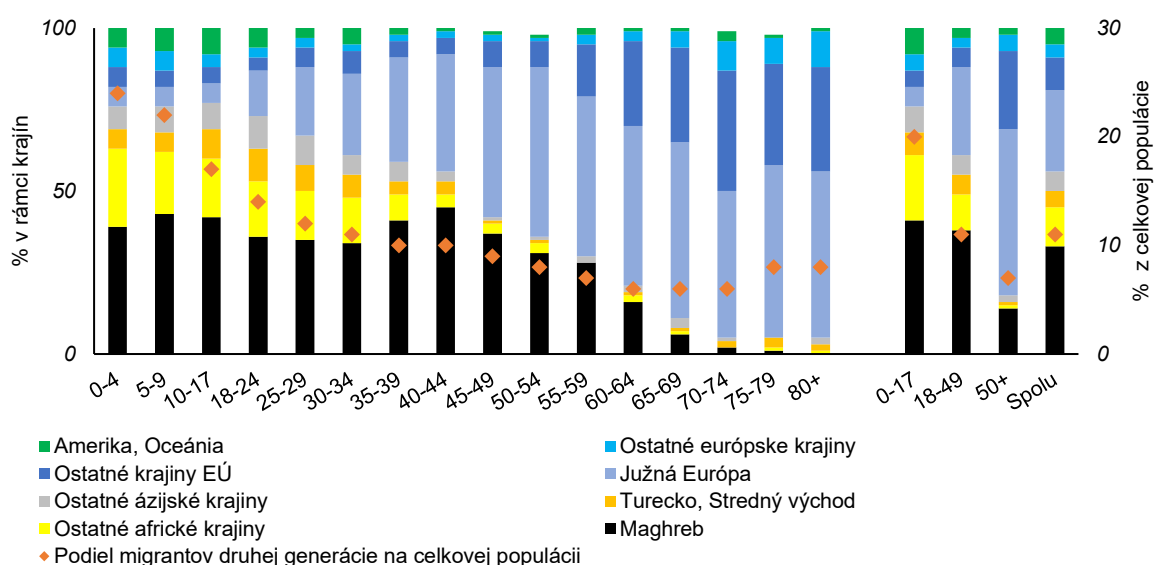
Z prehľadu, ktorý sme analyzovali z *Grafu 11*, je zrejmé, že veková štruktúra migrantov sa líši v závislosti od ich pôvodu, čo sa následne odzrkadľuje na minulej, ale i súčasnej dynamike imigrácie. V roku 2020 predstavovali najstaršiu skupinu imigrantov osoby pochádzajúce zo Španielska a Talianska, z ktorých až polovica prišla do Francúzska ešte pred rokom 1969 a takmer polovica (47 %) je v súčasnosti starších ako 65 rokov. Imigranti z ostatných európskych krajín patria medzi mladšiu skupinu obyvateľstva a prišli do Francúzska najmä v priebehu 21. storočia.

Imigrácia populácie z Maghrebu je v dlhodobom ponímaní pravidelná a časovo proporčne rozložená, nakoľko polovica imigrantov z tejto oblasti prišla do krajiny po roku 2000 a štvrtina po roku 2010. Imigrácia z ostatných afrických krajín je podstatne mladšia, nakoľko je koncentrovaná v období posledných dvoch dekád. Migračné toky z Turecka sa uskutočňovali v dvoch väčších vlnách – v priebehu 80. rokov 20. storočia a začiatkom 21. storočia, naopak imigrácia z blízkových krajín bola najvýraznejšia okolo roku 2010. Počet imigrantov z Juhovýchodnej Ázie bol najvýznamnejší predovšetkým v priebehu v 80. rokov minulého storočia z humanitárnych dôvodov, odvtedy sa migračné toky smerom do Francúzska výrazne spomalili. Až 73 % imigrantov z tejto oblasti je v súčasnosti starších

ako 45 rokov. Migrácia z Číny je vo francúzskych reáliách výrazne mladšia a tvoria ju vo väčšej miere ženy.⁹⁷

V súvislosti s praktickým výskumom predkladanej dizertačnej práce, v ktorom okrem iného analyzujeme migračné toky smerom do Francúzska v období rokov 2010-2021, môžeme teda konštatovať, že väčšinu imigrácie v tomto období pokrývajú rozvojové krajiny, predovšetkým z afrických a ázijských regiónov. Vyplývajúc z *Grafu 13* ide najmä o obyvateľov Maghrebu, stredoafrických krajín či Blízkeho východu.

Graf 13 Geografická príslušnosť migrantov druhej kategórie podľa vekovej štruktúry (2021)



Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-22]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=679339>

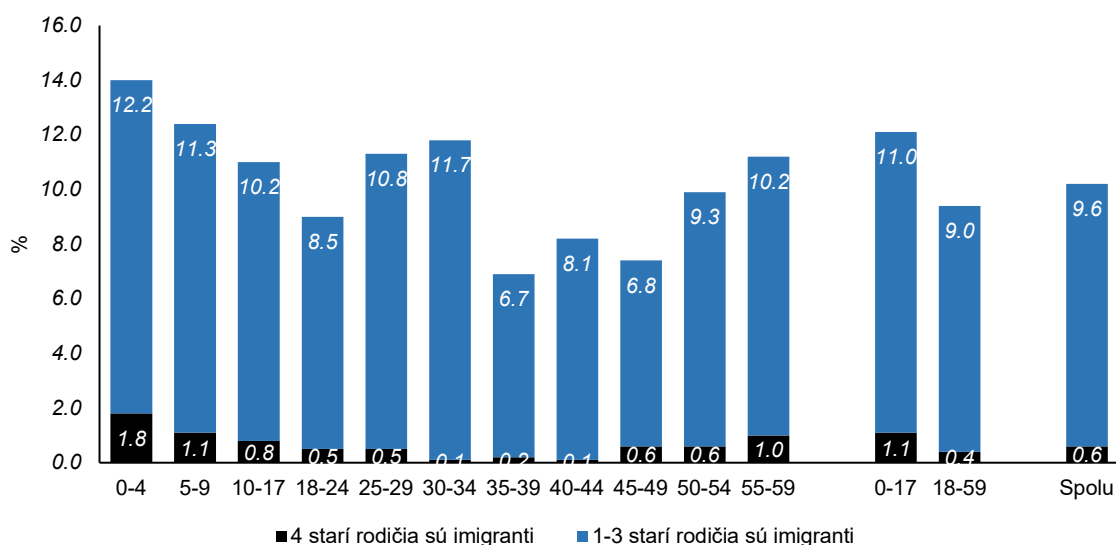
Na základe vyššie uvedeného grafu (*Graf 13*) pozorujeme dynamiku vývoja u významnej skupiny migrantov vo francúzskom prostredí – migrantov druhej generácie, teda osôb, ktorých aspoň jeden z rodičov je imigrantom vo Francúzsku. V roku 2021 tvorila táto generácia 20 % nepľnoletej populácie Francúzska, osôb v produktívnom veku na úrovni 11 % z celkovej populácie a v rámci skupiny osôb nad 50 rokov tvorili migranti druhej generácie 7 % podiel na celkovej populácii krajiny.

Až 39 % migrantov druhej generácie má európsky pôvod (vrátane 25 % pôvodom z Južnej Európy), čo v rámci vekovej štruktúry prislúcha najmä obyvateľstvu nad 50 rokov

⁹⁷ INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-22]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=679339>

(80 % podiel v rámci všetkých migrantov), nakoľko táto skupina sa narodila pred rokom 1970, kedy imigranti z Európy tvorili vyše 75 % celkovej migrácie do krajiny. Spomedzi migrantov druhej generácie do 18 rokov tvorí najvýznamnejšiu skupinu populácia z Maghrebu (až 41 %) a ostatných afrických krajín (20 %), u vekovej kategórie dospelých do 50 rokov je to 38 % z oblasti Maghrebu a 11 % podiel ostatných afrických krajín. Podiel ázijských krajín u migrantov druhej generácie v produktívnom veku je spolu na úrovni 12 %.

Graf 14 Podiel migrantov tretej generácie podľa vekovej štruktúry



Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-02]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=679339>

Podiel migrantov tretej generácie – teda osôb, ktoré sa narodili vo Francúzsku rodičom, ktorí nie sú imigrantmi a aspoň jeden z ich starých rodičov je migrantom, v produktívnom veku predstavuje v období 2019-2020 vyše 9,4 % populácie, u maloletých osôb je to ešte vyšší podiel na úrovni 12,1 % z celkovej populácie Francúzska. Relatívne nízke podiely migrantov tretej generácie sú vo vekovej skupine 35-39 rokov (6,7 %) sú nepochybne spojené s nízkymi migračnými tokmi v priebehu rokov 1930-1945 kvôli svetovým vojnovým konfliktom. Z geografického hľadiska sú starí rodičia mladšej generácie migrantov tretej generácie do 18 rokov prevažne z Južnej Európy (40 %) a Maghrebu (35 %). U imigrantov tretej kategórie v produktívnom veku dominuje príslušnosť starých rodičov najmä k európskym krajinám (vyše 90 %) a v marginálnej miere k africkým krajinám (6 %).

Národnostná či veková príslušnosť migrantov nie je jediným hľadiskom nazerania na problematiku migrácie a integrácie tejto skupiny vo francúzskej spoločnosti. Dôležitú úlohu zohráva taktiež sociálna, kultúrna či religiózna skladba obyvateľstva. Práve posledný z fenoménov približujeme v nasledujúcej podkapitole.

1.2.3 Religiozita a medzinárodná migrácia – prípad Francúzska

Okrem samotných migračných tokov a ich národnostnej, etnickej príslušnosti či motívu migrácie je čoraz viac diskutovaný aspekt náboženskej príslušnosti imigrantov v prebiehajúcom integračnom procese.⁹⁸ Rozmach medzinárodnej migrácie smerom do západnej Európy v 60. rokoch minulého storočia znamenal v mnohých krajinách nárast populácie pôvodom z cudziny.⁹⁹ Migrujúce skupiny obyvateľstva si okrem svojej národnej, či kultúrnej identity prinášali do prijímajúcich európskych krajín taktiež svoje hodnotové nastavenie a náboženskú príslušnosť. Na rozdiel od USA je religiozita imigrantov v západnej Európe častokrát vnímaná ako bariéra plnohodnotnej integrácie do spoločnosti.¹⁰⁰ Je to spôsobené najmä vytváraním medzietnických konfliktov, diskrimináciou i sociálnym odstupom od väčšinovej spoločnosti, ktorý má za následok zníženú mobilitu až segregáciu imigrantov.¹⁰¹

⁹⁸ Pozri napr. FONER, Nancy – ALBA, Richard. Immigrant religion in the US and Western Europe: Bridge or barrier to inclusion? 2008. In: *International Migration Review* 42(2), pp. 360–92. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2008.00128.x>; WARNER, R. Stephen. The role of religion in the process of segmented assimilation. 2007. In: *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 612(1), pp. 102–15. Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/25097931>

⁹⁹ Na základe analýz publikácie *Faith on Move* z roku 2010, z pohľadu celosvetovej migrácie dominuje v religióznej skladbe dlhodobo kresťanstvo (podiel 49 %), najviac z oblasti Latinskej Ameriky, či Ruska, druhou najviac migrujúcou skupinou sú moslimovia s 27 % podielom, najviac z oblasti strednej a južnej Ázie. Je potrebné ozrejmiť, koho v tomto prípade považujeme za medzinárodného migranta. V spomínanej štúdii Pew Research Center sa vychádza z definície Populačnej divízie OSN, kedy sa za medzinárodného migranta považuje osoba, ktorá žije jeden rok a viac v inej krajine, ako v tej, v ktorej sa narodila. OSN ďalej považuje utečencov a v niektorých prípadoch aj ich potomkov za medzinárodných migrantov. Na účely tejto správy sú do celkového počtu zahrnuté aj odhady počtu neoprávnených alebo nelegálnych migrantov žijúcich v rôznych krajinách. Na druhej strane sa za migrantov obvykle nepočítajú turisti, dočasní pracovníci zamestnaní v zahraničí menej ako rok a námorský vojenský personál. In: PEW RESEARCH CENTER. *Faith on the Move – The Religious Affiliation of International Migrants*. 2012. [internetový zdroj]. [cit. 2021-08-03]. Dostupné na: <https://www.pewforum.org/2012/03/08/religious-migration-exec/>

¹⁰⁰ Pozri napr. CARLSSON, Magnus – ROTH, Dan-Olof. Evidence of ethnic discrimination in the Swedish labor market using experimental data. 2007. In: *Labour Economics* 14(4), pp. 716–29; KALMIJN, Matthijs – VAN TUBERGEN, Frank. Ethnic intermarriage in the Netherlands: Confirmations and refutations of accepted insights. 2006. In: *European Journal of Population* 22(4), pp. 371–97; PORTES, Alejandro – RUMBAUT, Ruben. *Immigrant America: A portrait*. 2006. Berkeley, CA: University of California Press. ISBN 9780520274020.

¹⁰¹ Pozri napr. DIEHL, Claudia – KOENIG, Matthias. Religiosität türkischer Migranten im Generationenverlauf: Ein Befund und einige Erklärungsversuche. 2009. In: *Zeitschrift für Soziologie*, vol. 38(4), pp. 300–319; VAN TUBERGEN, Frank. Religious affiliation and participation among immigrants in a secular society: A study of immigrants in the Netherlands. 2007. In: *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 33(5), pp. 747–65.

Ako uvádzajú Van Tubergen a Sindradóttir (2011) vo svojej štúdii, v súčasnom vedeckom prostredí sa čoraz viac stretávame s výskumami zameranými práve na oblasť religiozity európskych imigrantov.¹⁰² Súvisí to najmä so skutočnosťou, že v posledných rokoch zaznamenala Európa rekordný príliv žiadateľov o azyl z oblastí Blízkeho východu a severnej Afriky, teda z krajín s majoritným moslimským obyvateľstvom. Táto vlna „moslimskej migrácie“ podnietila diskusiu o migračnej a bezpečnostnej politike v mnohých európskych krajinách a vyvolala otázky o súčasnom a budúcom vývoji počtu moslimov v Európe.¹⁰³ Ešte koncom 20. storočia bola migrácia vnímaná skôr ako kultúrna a sociálna hrozba, zatiaľ čo v súčasnosti je skôr vnímaná ako ohrozenie v politickej a bezpečnostnej oblasti.¹⁰⁴

Na základe informácií francúzskeho štatistického úradu INSEE každý druhý človek žijúci na území Francúzska sa hlási k nejakému náboženstvu.¹⁰⁵ Z pohľadu štruktúry francúzskeho obyvateľstva predstavujú práve imigranti jednu z najpočetnejších religiózných skupín v krajine, nakoľko 78 % respondentov v rámci národnej ankety *Trajectories et Origines 2* (2019-2020) uviedlo, že sa hlásia k nejakej forme náboženstva. Prehľad náboženskej orientácie migrantov vo Francúzsku uvádzame na nasledujúcej strane (viď *Tabuľka 6*).

¹⁰² VAN TUBERGEN, Frank - SINDRADÓTTIR, Jorunn. The Religiosity of Immigrants in Europe: A Cross-National Study. 2011. In: *Journal for the Scientific Study of Religion*, 50(2), pp. 272–288.

¹⁰³ PEW RESEARCH CENTER. *Europe's growing Muslim population*. 2017. [internetový zdroj]. [2019-04-05]. Dostupné na: <https://www.pewforum.org/2017/11/29/europes-growing-muslim-population/>

¹⁰⁴ LIĐÁK, Ján. *International Migration, Europe and Migration from Africa*. 2014. In: *Asian and African Studies*, Vol. 23, N. 2, 2014. Dostupné na: https://www.sav.sk/journals/uploads/112512452_Lidák.pdf

¹⁰⁵ INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés Édition 2023*. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=6793391>

Tabuľka 6 Náboženská príslušnosť migrantov (v %) vo Francúzsku (2019-2020) ¹⁰⁶

	bez odpovede	deklar. náb. prísl.	Spomedzi deklarovaných náboženstiev:				ostatné/ bez odpovede
			ostatné kresť. náb.	katol.	islam	budhizmus	
Imigranti celkom (%)	1	78	21	18	55	2	3
<i>z toho</i>							
Alžírsko	2	87	0	0	98	0	1
Maroko, Tunisko	2	89	0	0	98	0	2
Saharská časť Afriky	0	94	8	3	89	0	0
Centrálna časť Afriky	0	87	39	49	10	0	2
Juhovýchodná Ázia	1	51	21	6	3	66	4
Turecko, Stredný v.	1	86	6	10	82	0	1
Čína	1	28	7	18	1	74	0
Južná Európa	1	71	81	14	4	0	1
Ostatné krajiny EÚ-27	1	60	43	51	5	0	1

Zdroj: Spracovanie na základe údajov INED – INSEE. *Enquête sur la diversité des populations en France*. 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné na: <https://teo.site.ined.fr/fr/>

Spomedzi geograficky najviac zastúpených krajín v rámci imigračnej diaspóry v krajine, predovšetkým teda bývalé francúzske kolónie Alžírsko, Maroko, Tunisko, či iné sahelské krajiny, dominuje vyznanie moslimského náboženstva. Až 98 % imigrantov pôvodom z Alžírska, Maroka a Tuniska sa hlási k islamu. Podobne väčšina migrantov z Turecka a Stredného východu uviedla ako deklarované náboženstvo islam (82 % opýtaných). Diaspóra s pôvodom z Juhovýchodnej Ázie a Číny sa hlási k tradičným východným náboženstvám, predovšetkým budhizmu (66 %, resp. 74 % respondentov). Európski imigranti sa vo väčšine prípadov hlásia ku kresťanstvu, predovšetkým vo forme katolíckej viery.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Anketa spracovaná INED a INSEE s názvom *Trajectories et Origines 2 (2019-2020)* mapuje viacero oblastí ohľadom populácie vo Francúzsku, so špeciálnym zreteľom na populáciu migrantov v krajine. Štúdia tak poskytuje primárny zdroj analýzy imigrantskej diaspóry v krajine, nakoľko oficiálne štatistiky etnickej alebo náboženskej príslušnosti v súčasnom diskurze absentujú. Údaje zahŕňajú metropolitnú časť Francúzska. Vyššie uvedená Tabuľka 6 pokrýva dáta za migrujúce osoby vo veku 18-59 rokov. Táto konkrétna otázka ankety znela: „Vyznávate v súčasnosti nejaké náboženstvo?“ Pokiaľ respondent odpovedal „Áno.“, nasledovala doplňujúca otázka: „O aké konkrétne náboženstvo ide?“ s otvorenou formou otázky. In: INED – INSEE. *Enquête sur la diversité des populations en France*. 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné na: <https://teo.site.ined.fr/fr/>

¹⁰⁷ INED – INSEE. *Enquête sur la diversité des populations en France*. 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné na: <https://teo.site.ined.fr/fr/>

Tabuľka 7 Náboženská príslušnosť potomkov migrantov (v %) vo Francúzsku (2019-2020)

			Spomedzi deklarovaných náboženstiev:				
	bez odpovede	deklar. náb. prísl.	ostatné kresť. náb.	islam	budhizmus	ostatné/ bez odpovede	
Potomkovia migrantov celkom (%)	2	60	30	13	52	1	4
z toho							
Alžírsko	1	67	4	1	92	0	3
Maroko, Tunisko	2	73	4	3	86	0	7
Saharská časť Afriky	4	82	6	4	89	0	1
Centrálna časť Afriky	5	68	19	60	19	0	2
Juhovýchodná Ázia	5	32	15	9	4	68	5
Turecko, Stredný v.	1	77	5	8	84	0	3
Južná Európa	1	51	75	22	2	0	1
Ostatné krajiny EÚ-27	0	46	75	22	1	0	2
Obaja rodičia migranti	2	72	20	11	64	2	3
Jeden z rodičov migrant	1	46	48	17	30	1	4

Zdroj: Spracovanie na základe údajov INED – INSEE. *Enquête sur la diversité des populations en France*. 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné na: <https://teo.site.ined.fr/fr/>

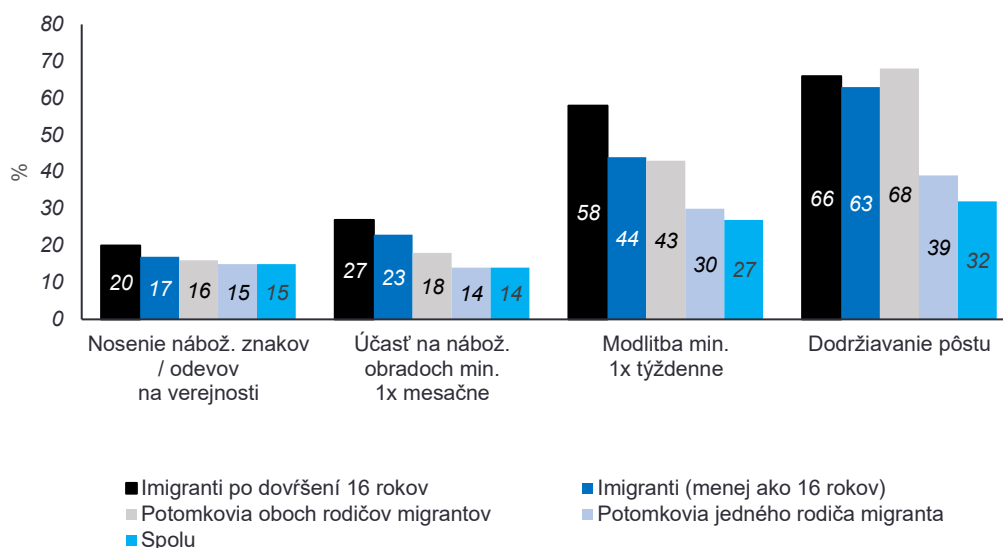
Islam predstavuje dominantné náboženstvo rovnako v skupine potomkov migrantov žijúcich vo Francúzsku (vid' Tabuľka 7), nakoľko až 52 % migrantov druhej generácie hlásiacich sa k nejakej forme náboženstva vyznáva islam. Naprieč krajinami pôvodu však u migrantov druhej generácie pozorujeme mierny pokles deklarovania náboženskej príslušnosti ako v prípade migrantov prvej generácie o 18 percentuálnych bodov v sledovanom období dotazníkového skúmania 2019-2020.¹⁰⁸

Spomedzi migrantov, ktorí sa hlásia k nejakému náboženstvu, 32 % viac-menej prísne rešpektuje obdobie pôstu (vid' Graf 15). Na základe zozbieraných dát od INED a INSEE (2020) ide predovšetkým o migrantov z Maghrebu – pôst prísne dodržiava 77 % migrantov pôvodom z Alžírsku a až 80 % migrantov z Maroka alebo Tuniska. Migranti druhej generácie, ktorí majú oboch rodičov migrantov, rešpektujú dodržiavanie pôstu vo väčšej miere ako potomkovia jedného rodiča migranta (68 % *versus* 39 %). Spomedzi migrantov hlásiacich sa k určitému náboženstvu 27 % vykonáva modlitby aspoň raz týždenne, najvýraznejšie je to v skupine migrantov vo veku nad 16 rokov (58 % podiel)

¹⁰⁸ INED – INSEE. *Enquête sur la diversité des populations en France*. 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné na: <https://teo.site.ined.fr/fr/>

prichádzajúcich do Francúzska. Nosenie náboženských symbolov a účasť na náboženských obradoch sú menej častými náboženskými úkonmi migrantov vo Francúzsku.¹⁰⁹

Graf 15 Náboženská angažovanosť migrantov hlásiacich sa k náboženstvu vo Francúzsku (2019-2020)



Zdroj: Spracovanie na základe údajov INED – INSEE. *Enquête sur la diversité des populations en France*. 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné na: <https://teo.site.ined.fr/fr/>

Z hľadiska historickej genézy sa prvé interakcie Francúzska s islamom – najrozšírenejším náboženstvom u migrantov smerujúcich do Francúzska, datujú už do obdobia námorných obchodov v priebehu 15. storočia, najmä v spojitosti s Osmanskou ríšou, západoafrickým regiónom či oblasťami v Indickom oceáne. V súvislosti s koloniálnou rozpínavosťou sa Francúzsko považovalo za „ochrancu“ a vykonávateľa „civilizačných misií“ nad svojimi kolonizovanými teritóriami, ktorých väčšinová populácia bola práve moslimská.¹¹⁰ Najväčší príliv moslimskej migrácie smerom do Francúzska v súčasných podmienkach sa spája s dekolonizačným procesom v Afrike a následnými vojnami za nezávislosť, napr. v prípade Alžírsku v 50. – 60. rokoch minulého storočia. Oproti dnešnému politickému naratívu bola moslimská migrácia v polovici 20. storočia spontánna a oficiálne presadzovaná, najmä s už spomínaným dopytom na trhu práce.

¹⁰⁹ INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés Édition 2023*. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-10]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=6793391>

¹¹⁰ Okrem iných napr. Egypt (1798), Alžírsko (1830), Tunisko (1881), Maroko (1912), Sýria a Libanon (1920). In: LAURENCE, Jonathan. – VAISSE, Justin. *Integrating Islam – Political and Religious Challenges in Contemporary France*. 2006. p. 16

Napriek reštrikciám migrácie v dôsledku hospodárskej krízy z obdobia 1973-1974 migračné toky, prevažne kvôli spájaniu rodín, pokračovali aj v nasledujúcich dekádach.¹¹¹

V súvislosti s moslimskou migráciou je potrebné ozrejmiť francúzsky prístup ohľadom zberu dát religióznej povahy. Posledné sčítanie obyvateľstva obsahujúce dopytovanie religióznej príslušnosti bolo uskutočnené ešte v roku 1872. Francúzsko totiž oficiálne nezhromažďuje údaje o etnickej či náboženskej príslušnosti a považuje ich výlučne za súkromnú záležitosť každého občana reflektujúc revolučné heslo „*liberté, égalité, fraternité*“.¹¹² Zákon z roku 1978 oficiálne „*zakazuje zhromažďovať alebo spracovávať osobné údaje, ktoré priamo alebo nepriamo odhaľujú rasový alebo etnický pôvod, politické, filozofické alebo náboženské názory alebo členstvo v odborových organizáciách osôb alebo ktoré sa týkajú ich zdravia alebo sexuálneho života*“.¹¹³ Ústavná rada vo svojom rozhodnutí z roku 2007 spresňuje, že „*spracovanie údajov potrebné na uskutočnenie štúdií zameraných na diverzitu pôvodu osôb, diskrimináciu a integráciu sa môže týkať objektívnych údajov, ale nemôžu byť, bez toho, aby sa zohľadnil princíp uvedený v článku 1 Ústavy, založený na etnickom pôvode alebo rase*“.¹¹⁴ Exaktné vyčíslenie počtu moslimov žijúcich vo Francúzsku je preto problematické a zároveň predmetom rozsiahlych kontroverzií – politizovaniu fenoménu moslimskej migrácie krajne pravicovými subjektmi, a podlieha taktiež rozdielnej metodike relevantných štúdií zaoberajúcich sa moslimským faktorom vo Francúzsku. Beztak komplikovaná a komplexná povaha témy, akou moslimská migrácia v európskom prostredí je, vytvára následný „efekt snehovej gule“ v ďalších oblastiach vedeckého skúmania – počnúc demografickými trendmi, socioekonomickými premennými, následne diskrimináciou a často skloňovanou radikalizáciou tejto religióznej skupiny.

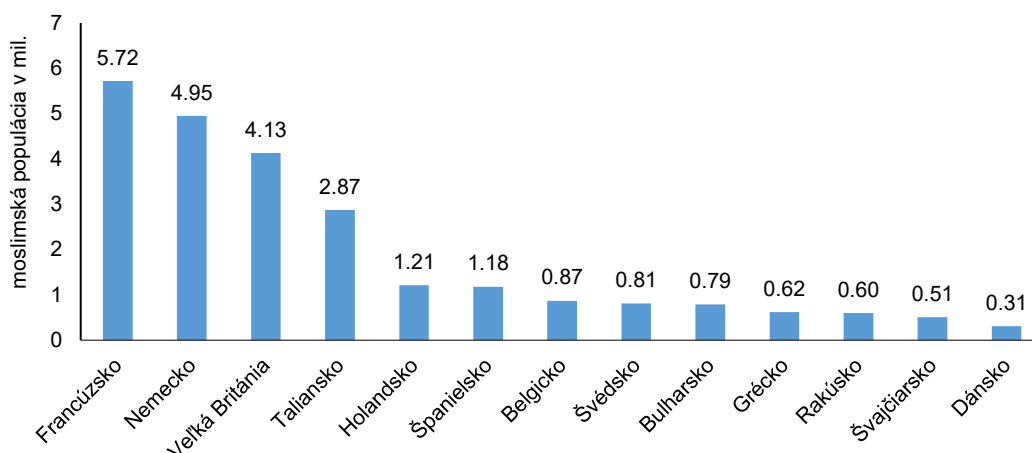
¹¹¹ LAURENCE, Jonathan. – VAISSE, Justin. *Integrating Islam – Political and Religious Challenges in Contemporary France*. 2006. p. 17

¹¹² LÉGIFRANCE. *Constitution du 4 octobre 1958: Article 1*. 2009. [internetový zdroj]. [cit. 2021-05-03]. Dostupné na: https://www.legifrance.gouv.fr/loda/article_lc/LEGIARTI000019240997/

¹¹³ LÉGIFRANCE. *Loi n° 78-17 du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés*. 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2021-05-03]. Dostupné na: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000886460/>

¹¹⁴ LÉGIFRANCE. *Décision n° 2007-557 DC du 15 novembre 2007*. 2007. [internetový zdroj]. [cit. 2021-05-03]. Dostupné na: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000341640>

Graf 16 Odhadovaná moslimská populácia vo vybraných krajinách Európy, rok 2016



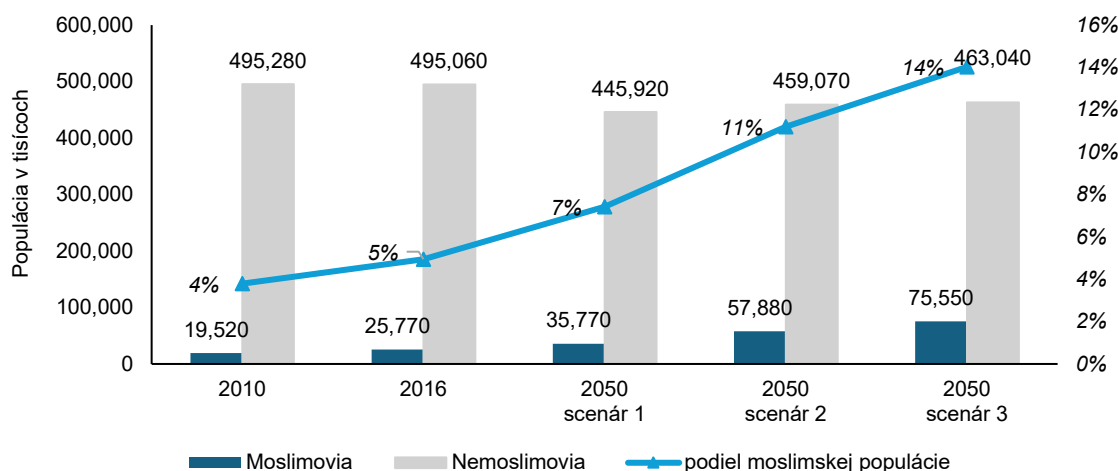
Zdroj: Spracovanie na základe údajov zo STATISTA. *Estimated Muslim populations in European countries as of 2016*. 2017. [internetový zdroj]. [cit. 2021-03-02]. Dostupné na: <https://www.statista.com/statistics/868409/muslim-populations-in-european-countries/>

Moslimská diaspóra nie je doménou výlučne Francúzska, významná moslimská menšina sa nachádza rovnako v Nemecku či Veľkej Británii. Súčasný vývoj počtu moslimov v Európe odzrkadľuje *Graf 16* z údajov portálu *Statista*, ktoré vytvárajú odhady súčasného stavu, nakoľko nie je jednoznačný prístup pri zbere údajov náboženského vyznania naprieč krajinami a rovnako sa pod vplyvom neregulovanej migrácie smerom do Európy rôznia metódy štatistického skúmania samotných migračných tokov do jednotlivých európskych krajín.

Analýza výskumného strediska *Pew Research Center* zahŕňa takisto zaujímavý pohľad na projekcie budúceho vývoja moslimskej populácie v Európe s ohľadom na rôzne stupne migrácie (vid' *Graf 17*).¹¹⁵ Na tomto mieste je potrebné zdôrazniť, že nejde o predpovede budúceho vývoja udalostí, ale skôr projekcie, ktoré reagujú na rôzne scenáre migrácie ovplyvňujúce konkrétny nominálny vývoj počtu obyvateľov v Európe s ohľadom na rastúcu moslimskú populáciu.

¹¹⁵ Európa je v tomto prípade definovaná ako EÚ-28 (vrátanie Veľkej Británie, ktorá v čase výskumu patrila do EÚ), plus Nórsko a Švajčiarsko. V prípade nulovej migrácie sa neuvažuje o žiadnom druhu migrácie z a do Európy. V strednom scenári sa predpokladá pravidelná migrácia. Pri scenári s vysokou migráciou sa k pravidelnej migrácii pripočítava taktiež prílev migrantov z obdobia rokov 2014 do polovice roku 2016. Projekcie neberú do úvahy žiadateľov o azyl, u ktorých sa neočakáva získanie právneho statusu zabezpečujúceho možné zotrvanie v Európe, tzv. *in limbo*. In: PEW RESEARCH CENTER. *Europe's growing Muslim population*. 2017. [internetový zdroj]. [2019-04-05]. Dostupné na: <https://www.pewforum.org/2017/11/29/europes-growing-muslim-population/>

Graf 17 Projekcia budúceho vývoja: Efekty moslimskej migrácie na európsku populáciu do roku 2050 ¹¹⁶



Zdroj: Spracované na základe PEW RESEARCH CENTER. *Europe's growing Muslim population*. 2017. [internetový zdroj]. [2019-04-05]. Dostupné na: <https://www.pewforum.org/2017/11/29/europes-growing-muslim-population/>

Aj bez akejkoľvek migrácie smerom do Európy sa predpokladá, že európska moslimská populácia zaznamená do roku 2050 prírastok 10 miliónov moslimov. V prípade pokračujúcej stabilnej úrovne migrácie by sa moslimská populácia v Európe zvýšila na takmer 58 miliónov, čo naznačuje stredný scenár vývoja moslimskej populácie. Ak by nadpriemerné migračné toky z poslednej dekády pokračovali aj v budúcom období, do polovice 21. storočia by sa v Európe nachádzalo viac ako 75 miliónov moslimov. Táto projekcia predstavuje scenár s vysokou migráciou. Zároveň sa pri všetkých troch scenároch predpokladá do roku 2050 zníženie nemoslimskej majoritnej európskej populácie.¹¹⁷

1.3 Teoretické východiská problematiky integrácie migrantov

Integrácia migrantov ponúka pre hostiteľskú krajinu niekoľko výziev. Na jednej strane môže úspešná integrácia obohatiť kultúrnu rozmanitosť či zvýšiť hospodársku

¹¹⁶ Štúdia ponúka tri základné scenáre, ktoré projektujú budúcu veľkosť moslimskej a nemoslimskej populácie v Európe. Viacero scenárov súvisí s neistotou v projekciách ohľadom budúcich migračných tokov v dôsledku politických a sociálnych podmienok vo vnútri, ale aj mimo EÚ a zmeny v imigračných politikách európskych krajín. Projekcie vychádzajú zo základnej premisy odhadovaného počtu moslimského obyvateľstva v Európe z roku 2016 na úrovni 26 miliónov osôb. Tieto prepočty neberú do úvahy žiadateľov o azyl, u ktorých sa neočakáva získanie právneho statusu občana EÚ. In: PEW RESEARCH CENTER. *Europe's growing Muslim population*. 2017. [internetový zdroj]. [2019-04-05]. Dostupné na: <https://www.pewforum.org/2017/11/29/europes-growing-muslim-population/>

¹¹⁷ PEW RESEARCH CENTER. *Europe's growing Muslim population*. 2017. [internetový zdroj]. [2019-04-05]. Dostupné na: <https://www.pewforum.org/2017/11/29/europes-growing-muslim-population/>

prosperitu krajiny využitím rôznych zručností a nových perspektív, ktoré migranti do hostiteľskej krajiny prinášajú.

Dosiahnutie bezproblémovej integrácie migrantov však nie je jednoduchou úlohou. Jazykové bariéry často bránia bezproblémovej komunikácii a prístupu k základným službám, čím bránia migrantom plne sa zapojiť do štruktúr hostiteľskej spoločnosti. Diskriminácia a sociálne vylúčenie tieto výzvy ešte viac prehlbujú a obmedzujú možnosti sociálnej či ekonomickej mobility migrantov. Okrem toho sa integračný proces prelína so širšími sociálnymi, politickými či ekonomickými otázkami, ako sú imigračné politiky, dynamika trhu práce, ale aj celospoločenský postoj väčšinovej spoločnosti k národnostnej rozmanitosti. Dosiahnutie rovnováhy medzi podporou začlenenia migrantov do spoločnosti a riešením obáv o sociálnu súdržnosť v krajine si vyžaduje komplexné politiky a iniciatívy, ktoré sa zaoberajú mnohostranným charakterom integračného procesu.

V tejto časti preto pristúpime k naplneniu parciálneho cieľa ohľadom vymedzenia definičného rámca problematiky integrácie migrantov a identifikujeme taktiež oblasti v rámci sociálnych a ekonomických súvislostí integrácie migrantov vo francúzskom prostredí.

1.3.1 Vymedzenie pojmov súvisiacich s integráciou migrantov

Nepresná kategorizácia a určenie osôb za medzinárodných migrantov v hostiteľskej krajine prináša následne rozpory v cielení migračnej politiky štátu, či nástrojov na úspešnú integráciu tejto skupiny do väčšinovej spoločnosti. Integračný proces bez plnohodnotnej a koherentnej migračnej politiky nie je možný – v tejto časti predkladanej práce sa sústreďujeme na debatu ohľadom hlavných pojmov súvisiacich s integračným procesom v hostiteľskej krajine migrácie.

Pri mnohých typoch migrácie nie je ústredným zámerom zjednocovanie rodín, príp. trvalé usadenie sa v hostiteľskej krajine. Zásahom migračných politík štátu do migračných tokov v krajine však dochádza k nastoleniu určitej dynamiky migračných sietí. Ako uvádzajú Castles, Haas a Miller (2014), migračný pohyb, ktorý síce začal ako dočasná pracovná migrácia, sa postupne v mnohých prípadoch pretransformuje na migráciu v súvislosti so spájaním rodín, nelegálnu migráciu, príp. zvýšené toky migrácie spojené so žiadosťou o udelenie azylu.¹¹⁸ Nedostatočným nazeraním politických elít a analytických

¹¹⁸ CASTLES, Stephen – DE HAAS, Hein – MILLER, Mark J. *The Age of Migration: International Population Movement in the Modern World*. 2014. p. 56

štruktúr na migráciu môže dôjsť k prehliadaniu medzinárodnej migrácie ako dynamického spoločenského procesu, ktorý predstavuje zárodok mnohých sociálnych a politických problémov v cieľovej krajine migrácie. Jedným z hlavných dôvodov môže byť práve jednostranné zameranie sa na neoklasický migračný model, či princíp push a pull faktorov, ktoré vidia migráciu skôr ako individuálnu reakciu na trhové faktory.

Pri charakterizovaní samotného pojmu integrácia, resp. integrácia migrantov, si pomôžeme definíciou Medzinárodnej organizácie pre migráciu (2008), ktorá tento jav všeobecne definuje ako „*proces, ktorého výsledkom je akceptácia jednotlivcov a skupín do spoločnosti, pričom ide o dvojstranný proces adaptácie imigrantov, a rovnako aj spoločnosti hostiteľskej krajiny... a znamená zohľadnenie práv a povinností migrantov a hostiteľskej krajiny, prístup na trh práce a k rôznym druhom služieb, identifikáciu a rešpektovanie základných hodnôt, ktoré účelom spájajú migrantov a hostiteľskú krajinu.*“¹¹⁹ Integrácia teda predstavuje proces, ktorým sa darí koordinovať zmeny v spoločnosti a diverzitu vyplývajúcu z medzinárodnej migrácie. Na tomto mieste je však potrebné poznamenať, že integrácia sa v rôznych krajinách a v rôznom kontexte chápe odlišne.

Dimenzionálne integrácia zahŕňa viacero atribútov, napr. sociálnu, hospodársku, právnu, kultúrnu, či náboženskú interakciu vzájomných vzťahov.¹²⁰ Rada Európy (1997) vo svojom dokumente rozoznáva štyri základné dimenzie: popri už zmienenej (i) sociálnej, (ii) kultúrnej a (iii) hospodárskej oblasti, takisto (iv) politický rozmer – reflektujúci politickú účasť migranta prostredníctvom priznania volebného práva, či možnosťou združovať sa v rôznych politických celkoch.¹²¹ Medzi súvisiace pojmy spájané s integráciou patrí aj *sociálna inklúzia*, ktorá znamená začlenenie migrantov a ich úplnú ekonomickú, sociálnu, kultúrnu a politickú účasť v hostiteľských krajinách; a *sociálna súdržnosť* týkajúca sa najmä aspektu boja proti diskriminačným tendenciám, xenofóbii a podpory vzájomného porozumenia medzi migrantmi a väčšinovým obyvateľstvom.¹²²

¹¹⁹ IOM. *Migrants and the host society: partnership for success. International Dialogue on Migration No. 11.* 2008. p. 13. [internetový zdroj]. [2021-03-03]. Dostupné na: https://publications.iom.int/system/files/pdf/idm_11_en.pdf

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ COUNCIL OF EUROPE. *Measurement and indicators of integration.* 1997. p. 9. Council of Europe Publishing. [internetový zdroj]. Dostupné na: https://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/documentation/Series_Community_Relations/Measurement_indicators_integration_en.pdf

¹²² IOM. *Integration and Social Cohesion: Key Elements for Reaping the Benefits of Migration. Global Compact Thematic Paper.* 2017. [internetový zdroj]. [cit. 2021-08-03]. Dostupné na: https://www.iom.int/sites/default/files/our_work/ODG/GCM/IOM-Thematic-Paper-Integration-and-Social-Cohesion.pdf

Rovnako diskutovaným a nejednoznačným fenoménom je exaktné vymedzenie, na koho je samotný integračný proces cielený – problém plynúci z vágnej definície migrácie na štátnej i medzinárodnej úrovni. Vhodným kompromisným kritériom integračného procesu môže byť zmena bydliska a sociálneho prostredia danej osoby, čím z migračnej definičnej bázy vylúčime turistov a regionálnych, resp. cezhraničných pracovníkov. V prípade kritéria legálnosti migrácie však v integračnej rovine nastáva „chaos“ – má svoje opodstatnenie prihliadať v integračnom procese iba na legálnych migrantov, ktorí sú vládnymi štruktúrami žiadúci alebo je potrebné do koncepcií a politických riešení zahrnúť aj vylúčenú skupinu nelegálnych migrantov, o ktorých v súčasnosti nevieme potvrdiť či vylúčiť ich zotrvanie v hostiteľskej krajine? Problém nastáva taktiež pri skupine azylantov, u ktorých sa predpokladá, že po upokojení politickej a bezpečnostnej situácie sa vrátia do domovskej krajiny, a takisto pri nekomplexnej skupine utečencov, ktorí tento status napriek objektívnym dôvodom nemusia mať priznaný a vedú sa polemiky o morálnosti, resp. humánnosti ich vyhostenia do krajiny pôvodu.

Analýza a prax integračných snáh niektorých krajín sa stávajú komplikovanejšími, ak vezmeme do úvahy, že objektom integračných politík sú častokrát osoby, ktoré migrantmi v užšom zmysle slova nie sú, teda nepresťahovali sa z jednej krajiny do druhej. Ide o potomkov migrantov, tzv. *n*-té generácie migrantov, ktorí sa narodili v cieľovej krajiny svojich migrujúcich predkov. Formálne síce vo väčšine prípadov disponujú občianstvom „hostiteľskej“ krajiny, no ich etnická, kultúrna, či náboženská identita ostáva nezmenená. Proces naturalizácie teda môže preklenúť rôzne problémy pri adaptovaní sa do spoločenských procesov v hostiteľskej krajine, avšak pri kvalifikačných podmienkach potrebných na trhu práce alebo jazykových schopnostiach je to náročný a dlhodobý proces. V predkladanej práci považujeme ďalšie generácie stále za migrantov s určitými odlišnosťami od migrantov prvej generácie, pri jednotlivých analýzach, ktoré riešia viaceré generácie migrantov, preto tieto skupiny uvádzame osobitne.

Ďalšou kategóriou sú medzinárodní migranti narodení v cudzine, ktorí sa nachádzajú v cieľovej krajine migrácie a ktorí nadobudli alebo vyvíjajú iniciatívu o získanie jej občianstva. Oproti ostatným vyššie zmieneným kategóriám majú z právneho hľadiska výhodu, avšak taktiež čelia problémom pri začleňovaní sa do väčšinovej spoločnosti, a preto by mali patriť medzi cieľovú skupinu integračných opatrení krajiny.¹²³

¹²³ COUNCIL OF EUROPE. *Measurement and indicators of integration*. 1997. p. 9. Council of Europe Publishing. [internetový zdroj]. Dostupné na: https://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/documentation/Series_Community_Relations/Measurement_indicators_integration_en.pdf

1.3.2 Otázka úspešnosti integračných snáh

Problémy definičného charakteru sa prenášajú aj do oblasti merania efektivity a vylepšovania integračných politík, ktoré nie je možné plnohodnotne porovnávať na medzinárodne štandardizovanej úrovni. Najrobustnejší výskum v oblasti integrácie migrantov je v rámci krajín OECD, kde výskumy jednoznačne ukazujú horšie výsledky meraných ukazovateľov migrantov v porovnaní s pôvodným obyvateľstvom krajín, najmä v oblasti vzdelanostnej úrovne či uplatnenia sa na pracovnom trhu.¹²⁴ Práve tieto atribúty sú jedným z faktorov pretrvávajúcich problémov efektívneho riadenia integračných politík. Výsledky integrácie závisia od viacerých premenných – krajina pôvodu migranta, kontext hostiteľskej krajiny, vzdelanostná úroveň a rôzne iné sociálne, politické, ekonomické aspekty.

Hlavným zdrojom zberu dát potrebných na reflektovanie integračných mechanizmov sú národné sčítania obyvateľstva, zisťovania v oblasti pracovného trhu, domácností, či administratívne zdroje údajov. Medzi prioritné oblasti porovnávaní patrí napr. (a) trh práce – miera zamestnanosti, výška mzdy, druh povolania, miera kvalifikácie; (b) vzdelanie – najvyššia dosiahnutá vzdelanostná úroveň, výsledky štúdií, zručnosti; (c) zdravie – očakávaná dĺžka života; (d) sociálna inklúzia – vlastníctvo majetku, náklady na bývanie, úroveň chudoby, sociálne vylúčenie; (e) občianska angažovanosť – volebné právo, zastúpenie v politických orgánoch, dĺžka dlhodobého pobytu v krajine, dobrovoľníctvo; (f) kultúrna inklúzia – zvyky, tradície, náboženská identifikácia; (g) priestorové začlenenie – segregácia domácností vplyvom socioekonomického statusu a i.¹²⁵ Na globálnej, resp. regionálnej úrovni sa vykonávajú zbery dát v oblasti integrácie prisťahovalcov najmä vďaka zdrojom Európskej komisie a OECD.¹²⁶ Rovnako Eurostat (2011) vykonáva prieskumy o vzdelanosti, zamestnanosti, sociálnom a občianskom začlenení migrantov do väčšinovej

¹²⁴ OECD. *Settling In: Indicators of Immigrant Integration 2015*. 2015. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-03]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1787/9789264234024-en>

¹²⁵ Pozri OECD. *Settling In: Indicators of Immigrant Integration 2015*. 2015. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-03]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1787/9789264234024-en>; EUROSTAT. *Indicators of Immigrant Integration: A Pilot Study*. 2011. 260 pp. ISBN 978-92-79-20238-4. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3888793/5849845/KS-RA-11-009-EN.PDF>

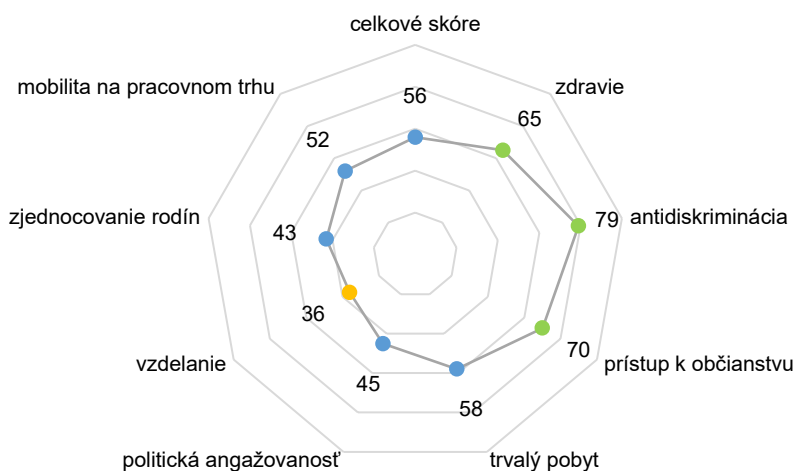
¹²⁶ Európska komisia a OECD sa zameriavajú na ukazovatele integrácie prisťahovalcov v krajinách EÚ a OECD so zreteľom na príslušníkov tretích krajín a na mladých ľudí s imigrantským pozadím. In: OECD. *Settling In: Indicators of Immigrant Integration 2015*. 2015. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-03]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1787/9789264234024-en>

spoločnosti európskych krajín¹²⁷ a jeden zo známejších indexov medzinárodného porovnávania integrácie predstavuje MIPEX (The Migration Integration Policy Index).¹²⁸

Graf 18 Hodnotenie Francúzska v rámci indexu MIPEX (2019)

Legenda

0 – úplne nepriaznivé	41-59 – limitovane priaznivé
1-20 – nepriaznivé	60-79 – čiastočne priaznivé
21-40 – čiastočne nepriaznivé	80-100 - priaznivé



Zdroj: Spracované na základe MIPEX. *Measuring Policies to Integrate Migrants across five continents*. 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2024-10-04]. Dostupné na: <https://www.mipex.eu/>

Na základe vyššie uvedeného indexu MIPEX (*Graf 18*) dosiahlo Francúzsko v rámci hodnotení 8 kritérií integrácie migrantov skóre 56, čo je v zhode s celkovým priemerom krajín OECD. Francúzsky prístup k integrácii je podľa odborníkov štúdie klasifikovaný ako čiastočná integrácia, podobne ako v prípade krajín ako Taliansko, Nemecko, Holandsko či Veľká Británia. Spomedzi hodnotiacich kritérií dosiahlo Francúzsko v roku 2019 najlepšie skóre v oblasti antidiskriminácie (79 bodov), nakoľko krajina disponuje silným antidiskriminačným zákonom a orgánmi, napr. ombudsmanom. Naopak najnižšie skóre

¹²⁷ EUROSTAT. *Indicators of Immigrant Integration: A Pilot Study*. 2011. 260 pp. ISBN 978-92-79-20238-4. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3888793/5849845/KS-RA-11-009-EN.PDF>

¹²⁸ MIPEX porovnáva súbor 52 krajín na základe 8 stanovených kritérií: mobilita na trhu práce, zjednocovanie rodín, vzdelanie, zdravie, politická participácia, trvalé usídlenie, prístup k získaniu občianstva, nediskriminácia. In: MIPEX. *Measuring Policies to Integrate Migrants across five continents* 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://www.mipex.eu/>

v rámci MIPEX indexu dosiahlo Francúzsko v oblasti vzdelania (36 bodov), napriek tomu, že sa cieľená podpora Francúzska v tejto oblasti od roku 2015 zlepšila.¹²⁹

Okrem normatívnych, politických či hospodárskych atribútov integračných politík je potrebné brať do úvahy povahu samotnej hostiteľskej krajiny, jej hodnotový systém a prevládajúce postoje spoločnosti voči prítomnosti migrantov v krajine. Pri teoretickom vymedzení migračných modelov sme uviedli dôležitosť integrácie ako obojstranného procesu postupnej adaptácie migrantov, a rovnako prijímajúcej spoločnosti. Postoje a vzorce správania väčšinovej spoločnosti výrazne ovplyvňujú snahu samotných migrantov o začlenenie sa do spoločenských štruktúr. Ak prijímajúca krajina nevyvíja dostatočné snahy o integráciu tejto skupiny, príp. voči nim prejavuje negatívne postoje, osoby s imigrantským pozadím ostávajú vylúčení zo spoločenského a politického diania v krajine a obývajú zväčša segregované štvrte s minimálnym kontaktom s väčšinovou spoločnosťou.

Ak na druhej strane, v teoretickej rovine, je hostiteľská spoločnosť otvorená medzinárodnej migrácii, rešpektuje sociálnu, religióznu, či kultúrnu rozmanitosť migrantov, bude jednoduchšie integrovať túto skupinu obyvateľstva do väčšinovej spoločnosti.¹³⁰ Významným zdrojom zberu dát sú preto rovnako prieskumy verejnej mienky, ktoré merajú postoj väčšinovej spoločnosti k migrácii, ako napr. v prípade Gallup World Poll.¹³¹ Zároveň sú zdokumentované prieskumy skúseností samotných migrantov s integráciou, v niektorých štúdiách aj diskrimináciou, ktorá tvorí prekážku plnohodnotného začlenenia migranta do spoločnosti.¹³² Všetky spomínané štúdie ovplyvňujú nazeranie na problematiku integrácie migrantov do francúzskej spoločnosti – hlavného predmetu skúmania našej dizertačnej práce.

¹²⁹ MIPEX. *Measuring Policies to Integrate Migrants across five continents* 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2024-10-04]. Dostupné na: <https://www.mipex.eu/>

¹³⁰ COUNCIL OF EUROPE. *Measurement and indicators of integration*. 1997. p. 9. Council of Europe Publishing. [internetový zdroj]. Dostupné na: https://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/documentation/Series_Community_Relations/Measurement_indicators_integration_en.pdf

¹³¹ Gallup World Poll poskytuje pohľad na názory ľudí na imigráciu. Anketa sa sústreďuje na otázky, či by sa mala v ich krajinách meniť úroveň migrácie a pod. Analýza a zistenia z tejto ankety sú uvedené v správe IOM *How the World Views Migration*. In: IOM. *How the World Views Migration*. 2015. [internetový zdroj]. [cit. 2021-15-04]. Dostupné na: https://publications.iom.int/system/files/how_the_world_gallup.pdf

¹³² EU AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS. *Second European Union minorities and discrimination survey*. 2017. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://fra.europa.eu/en/project/2015/second-european-union-minorities-and-discrimination-survey>; OECD. *International Migration Outlook 2013*. 2013. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: https://doi.org/10.1787/migr_outlook-2013-en

1.4 Špecifiká francúzskeho integračného modelu v praxi

Francúzsky model integrácie migrantov do väčšinovej spoločnosti je symbolom mnohostranného prístupu k ich inklúzii. Vychádza z princípov francúzskeho univerzalizmu a sekularizmu a zdôrazňuje dôležitosť asimilácie migrantov do francúzskej kultúry, avšak rešpektujúc rozmanitosť tejto minoritnej skupiny. Ústredným zámerom tohto modelu sú iniciatívy zamerané na jazykové znalosti, občianske vzdelávanie a pracovné príležitosti na uľahčenie integrácie migrantov do francúzskej spoločnosti. V praxi však naďalej pretrvávajú rozdiely v sociálno-ekonomických otázkach a vedú sa diskusie ohľadom kultúrnej asimilácie migrantov, ktorá je v rozpore so zachovaním ich kultúrnej identity.

Z historického hľadiska je asimilačný model vo francúzskych reáliách často spájaný s obdobím Veľkej francúzskej revolúcie, univerzalistickým vnímaním občianstva a asimilačným – zjednocujúcim – prístupom k integrácii migrantov v krajine. Francúzska revolúcia z roku 1789 spustila v krajine proces politického, kultúrneho a jazykového zjednotenia. Nastolený trend bol podporený zrušením feudálnych poriadkov a všetkých sprostredkovateľských orgánov medzi štátom a občanom, ktoré by mohli ohroziť jednotu národa. Členenie Francúzska na jednotlivé departmenty pomohlo prekonať akékoľvek väzby na staré provincie. Proces „homogenizácie“ francúzskej identity pokračoval aj v priebehu 19. storočia.¹³³ Stereotypné vnímanie francúzskeho prístupu k republikánskemu modelu občianstva a identity bolo však až do obdobia politizácie fenoménu masovej migrácie v 80. rokoch minulého storočia vnímané ako zastaralý koncept.

V tejto časti predkladanej práce uvádzame povahu integračného modelu Francúzska a primárnym zámerom je taktiež určiť a analyzovať vybrané sociálne a ekonomické faktory, ktoré majú vplyv na úspešnú integráciu migrantov vo francúzskej spoločnosti. Táto diskusia napomôže naplniť jeden z čiastkových cieľov a zároveň poslúži na konfrontáciu so závermi praktického výskumu práce.

1.4.1 Úskalia integračných snáh vo francúzskom prostredí

Bertossi et al. (2015) analyzujú štyri základné momenty problematického vnímania integračných snáh vo francúzskych reáliách. Jednou z premís je upustenie od domnejšej predstavy, že sa migranti vrátia do krajín svojho pôvodu. V priebehu 80. rokov minulého

¹³³ ROBERT SCHUMAN FOUNDATION. *Models of Integration in Europe*. 2017. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/0449-models-of-integration-in-europe>

storočia sa naopak migranti stali „automatickou“ súčasťou francúzskej spoločnosti.¹³⁴ Verejná diskusia ohľadom integrácie minoritných skupín bola sústredená na aspekt „lojality“ voči francúzskeho národu [*civisme*] a religiózny rozmer, ktorý bol v súvislosti s islamom – väčšinovým náboženstvom prichádzajúcich migrantov najmä z afrických krajín, vnímaný vo verejnom záujme veľmi citlivo. Sociokultúrna asimilácia a národnostný naratív vyústili do stanovenia nového zákona z roku 1993, ktorý postuloval nové podmienky získania občianstva na základe dobrovoľnej žiadosti [*manifest de volonté*].^{135 136}

Národnostný koncept bol koncom 90. rokov nahradený „antidiskriminačným“. Integrácia sa presunula zo sociokultúrnych aspektov na definíciu rovnosti medzi francúzskymi občanmi, vrátane osôb s prisťahovaleckým pôvodom. Francúzska spoločnosť mala poskytnúť rovnaké príležitosti a inštitucionálne zázemie pre všetkých občanov – paralela s vytváraním multikultúrneho modelu.¹³⁷

Tretím rozmerom vnímania integračných procesov je odsúdenie výlučne „morálneho“ prístupu, ktorý so sebou prináša konfrontáciu v oblasti identity. Začiatkom nového milénia tvoril základ integračných iniciatív výlučne sekulárny princíp, vo francúzskych podmienkach známy ako *laïcité*¹³⁸ – pojem ešte z roku 1905 definujúci sekulárnu povahu Francúzska. Odhliadnuc od historickej definície však zahŕňa úplne nové fenomény – rodovú rovnosť, sexualitu, narušenie rodinnej štruktúry (obavy z polygamie a preľudnenia rodín v štvrtiach marginalizovaných skupín migrantov). V prípade najvýznamnejšej skupiny moslimských migrantov islam nepredstavuje iba náboženskú doktrínu, ale zasahuje do všetkých sfér ich života. Úplná asimilácia migrantov do francúzskej spoločnosti je preto viac ako problematická. Viditeľné náboženské symboly ako burka či iné formy zahaľovania moslimských žien v tomto kontexte pre Francúzov indikujú „opozíciu“ voči francúzskemu integračnému modelu, a teda odmietanie stať sa

¹³⁴ Paralelne s týmto fenoménom zaznamenávame politický úspech Národného frontu na regionálnej (1983), európskej (1984) i celoštátnej (1986) úrovni.

¹³⁵ Tento prístup eliminoval dlhodobú tradíciu automatického prístupu k občianstvu pre tých, ktorí sa narodili vo Francúzsku. In: WEIL, Patrick. *Qu'est-ce qu'un Français? Histoire de la nationalité française depuis la Révolution*. 2002. Paris: Grasset, 2002. 480 pp. ISBN 9782246605713.

¹³⁶ Bližšie pozri BERTOSSI, Christophe – DUYVENDAK, Jan Willem – SCHOLTEN, Peter. *The Coproduction of National Models of Integration: A View from France and the Netherlands*. 2015. pp. 59-76. In: SCHOLTEN, Peter et al. (2015): *Integrating Immigrants in Europe: Research-Policy Dialogues*. London: Springer, 2015. 343 pp. ISBN 978-3-319-16255-3.

¹³⁷ BERTOSSI, Christophe – DUYVENDAK, Jan Willem – SCHOLTEN, Peter. *The Coproduction of National Models of Integration: A View from France and the Netherlands*. 2015. p. 70

¹³⁸ V roku 1905 francúzska vláda prijala zákon stanovujúci „odluku cirkvi od štátu“, čím zakotvila sekularizmus ako národný princíp. Zákon, ktorý zakazoval štátu oficiálne uznávať, financovať alebo podporovať náboženské skupiny, predstavoval zásadný posun vo vzťahu medzi cirkvou a štátom v krajine. In: PEW RESEARCH CENTER. 100th Anniversary of Secularism in France. 2005. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné na: <https://www.pewforum.org/2005/12/09/100th-anniversary-of-secularism-in-france/>

plnohodnotným francúzskym občanom. Francúzsko ako vôbec prvá európska krajina vytvorila koherentnú ústavnú zmenu vo vzťahu k skúmanej problematike zavedením zákona zakazujúceho celotelové moslimské odevy na verejnosti.

Zákonné zmeny však okrem stigmatizácie moslimskej komunity, v zmysle jej segregácie namiesto čiastočnej asimilácie, predstavujú legítimne právne prekážky diskriminujúce moslimskú menšinu v Európe.¹³⁹ Pre úplnosť je však nutné poznamenať, že v súvislosti s európskou asimilačnou politikou je potrebná aj snaha samotných moslimov o začlenenie sa do európskej spoločnosti a rešpektovanie odlišných kultúrnych a ideologických princípov – obojstranný integračný proces ako zo strany samotných migrantov, tak aj väčšinovej hostiteľskej krajiny. Výsledkom postulovaných zákonných zmien má byť normatívny charakter novo definovaného konceptu „republikánskeho univerzalizmu“, ktorý má zabezpečiť neutralitu vo francúzskom verejnom živote.¹⁴⁰

Za finálny štvrtý aspekt ovplyvňujúci integračné procesy považujeme snahu bývalého francúzskeho prezidenta Sarkozyho o ešte prísnejší zákon o náboženskom prejave, ktorý odôvodňoval potrebou podpory francúzskych a antiklerikálnych hodnôt.¹⁴¹ Ako uvádza Chrisafis (2009), nosenie burky považoval skôr za znak submisívneho postavenia ženy v spoločnosti než konvenčného prejavu náboženskej orientácie.¹⁴² Reflektujúc väčšinový názor francúzskeho obyvateľstva uviedol, že burka „*nebude na území Francúzskej republiky viac vítaná*.“¹⁴³ Nerešpektovanie sekulárnych zásad sa považovalo za prejav nedostatočnej integrácie do francúzskej spoločnosti, čo predstavovalo prekážku

¹³⁹ *Zákonom č. 2004-228 z 15. marca 2004* francúzski zákonodarcovia ustanovili, že „*na verejných základných a stredných školách majú študenti zakázané nosiť odevy alebo nápisy, ktoré zreteľne preukazujú ich náboženskú príslušnosť*.“ In: LÉGIFRANCE. *LOI n° 2004-228 du 15 mars 2004 encadrant, en application du principe de laïcité, le port de signes ou de tenues manifestant une appartenance religieuse dans les écoles, collèges et lycées publics*. 2004. [internetový zdroj]. [cit. 2020-22-04]. Dostupné na: <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/loi/2004/3/15/MENX0400001L/jo/texte>

¹⁴⁰ Tento zákon postihoval všetky náboženské komunity vo Francúzsku. Najvýraznejšie sa to však prejavilo práve na moslimských študentkách, ktorým zákon znemožňoval nosiť moslimské šatky počas vyučovania na školách. Francúzsky najvyšší súd pre administratívne záležitosti potvrdil ústavnosť tohto zákona napriek tomu, že porušuje slobodu myslenia a náboženstva. Obmedzenie bolo podľa záverov súdu úmerné sledovanému všeobecnému záujmu, a teda dodržiavaniu zásady sekularizmu na verejných školách. In: ATWILL, Nicole. *France - Implementation of Law Prohibiting Religious Clothing in Public Schools*. 2004. [internetový zdroj]. [cit. 2020-11-05]. Dostupné na: <http://www.fas.org/sgp/othergov/wlb/200412.pdf>

¹⁴¹ THE TELEGRAPH. *Nicholas Sarkozy: Burqa Not Welcome in France*. 2009. [internetový zdroj]. [cit. 2020-09-05]. Dostupné na: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/5603070/Nicholas-Sarkozy-burqa-not-welcome-in-France.html>

¹⁴² CHRISAFIS, Angelique. *Nicholas Sarkozy Says Islamic Veils Are Not Welcome in France*. 2009. [internetový zdroj]. [cit. 2020-07-05]. Dostupné na: <http://www.guardian.co.uk/world/2009/jun/22/islamic-veils-sarkozy-speech-france>

¹⁴³ THE TELEGRAPH. *Nicholas Sarkozy: Burqa Not Welcome in France*. 2009. [internetový zdroj]. [cit. 2020-09-05]. Dostupné na: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/5603070/Nicholas-Sarkozy-burqa-not-welcome-in-France.html>

pre získanie francúzskej štátnej príslušnosti.¹⁴⁴ Všetky tieto predstavy reflektoval *Zákon č. 2010-1192* z 11. októbra 2010¹⁴⁵, ktorý zakazoval burky a iné celotelové zahaľovanie na všetkých verejných priestranstvách, nielen na verejných školách.^{146 147}

Či už francúzsky model považujeme za verejnú filozofiu, politickú paradigmu, alebo inštitucionálny rámec riadenia procesov v krajine, odborná literatúra Francúzsko nepovažuje za multikultúrnú krajinu. Jednak z dôvodu inštitucionálneho a ideologického „poriadku“, striktným oddeľovaním súkromných a verejných aspektov života, štátnych a klerikálnych záujmov v súlade s princípom *laïcité*, ale aj vnímaním samotného občianstva a postoja k cudzincom.¹⁴⁸

V nasledujúcej časti sa zameriavame na vybrané sociálne a ekonomické aspekty určujúce možnú integráciu migrantov vo francúzskej spoločnosti – jeden z parciálnych cieľov predkladanej dizertačnej práce. Jeho hlavným zámerom je, nad rámec praktického výskumu ohľadom vzťahu makroekonomickej výkonnosti krajiny a imigráciou, analyzovať súčasné vývojové trendy pre lepšie uchopenie dynamiky tohto fenoménu vo francúzskom prostredí.

1.4.2 Vybrané sociálne a ekonomické aspekty integrácie migrantov vo Francúzsku

Francúzska realita sociálnych a ekonomických aspektov integrácie migrantov je kvôli kultúrnej rozmanitosti a historicky daným súvislostiam migrácie dlhodobo diskutovaným fenoménom v spoločnosti. Tieto formy integrácie migrantov majú primárne

¹⁴⁴ GANLEY, Elaine. *Muslim headscarf debate divides France, in climate of hate*. 2019. [internetový zdroj]. [cit. 2020-07-05]. Dostupné na: <https://apnews.com/e18cb0e553b24822b5782ec43ac4ae2f>

¹⁴⁵ LÉGIFRANCE. *LOI n° 2010-1192 du 11 octobre 2010 interdisant la dissimulation du visage dans l'espace public*. 2010. [internetový zdroj]. [cit. 2020-20-04]. Dostupné na: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000022911670/>

¹⁴⁶ FRANCE 24. *French 'Burqa' Ban Passes Last Legal Hurdle*. 2010. [internetový zdroj]. [cit. 2020-15-05]. Dostupné na: <http://www.france24.com/en/20101007-french-burqa-ban-passes-last-legal-hurdle-constitutional-council-veil>

¹⁴⁷ Pri porušení zákona sú stanovené viaceré úrovne sankcií, od peňažnej pokuty 150 eur pri bežných deliktach až po odňatie slobody na dva roky a peňažnej pokuty vo výške 60 tisíc eur pri vynucovaní zahaľovania sa maloletého jedinca iným človekom.¹⁴⁷ Paradoxné ale je, že počas zavádzania reštrikcií bolo odhadované množstvo moslimiek, ktoré nosili burku, iba na úrovni 2 tisíc žien, čo je pri vtedajšej francúzskej moslimskej populácii okolo 6 miliónov zanedbateľné číslo. In: HUMAN RIGHTS WATCH. *Human Rights Watch Submission to the National Assembly Information Committee on the Full Muslim Veil on National Territory*. 2009. [internetový zdroj]. [cit. 2020-13-05]. Dostupné na: <http://www.hrw.org/en/news/2009/11/20/human-rights-watch-submission-national-assembly-information-committee-full-muslim-veil>

¹⁴⁸ BERTOSSI, Christophe – DUYVENDAK, Jan Willem – SCHOLTEN, Peter. *The Coproduction of National Models of Integration: A View from France and the Netherlands*. 2015. p. 71

umožniť uľahčenie účasti na rôznych úrovniach, vrátane trhu práce, vzdelávania, zdravotnej starostlivosti či sociálneho zabezpečenia.

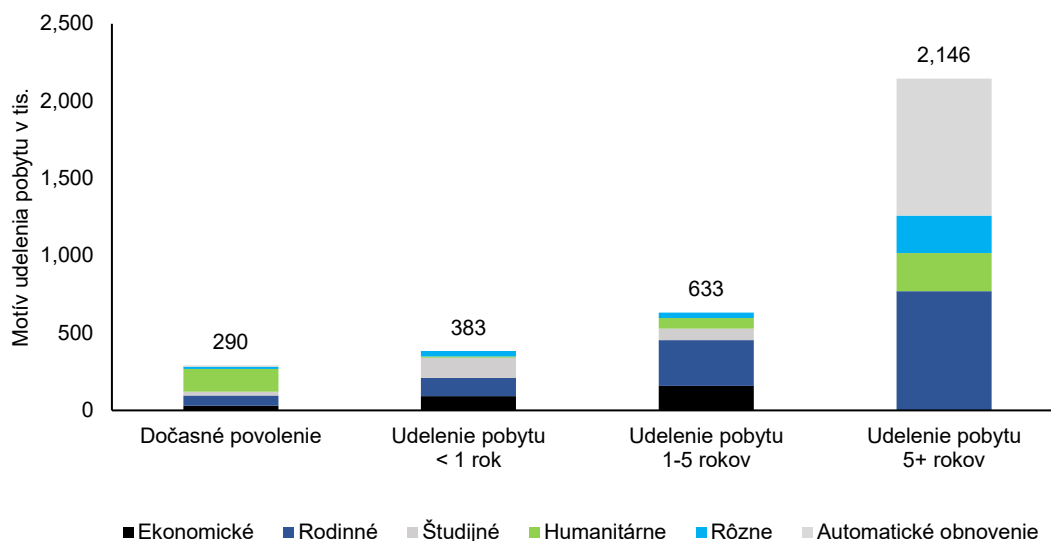
Základným pilierom ekonomickej integrácie je prístup k pracovným príležitostiam. V tomto smere sa však migranti častokrát stretávajú s prekážkami, akými sú medzery v znalostiach francúzskeho jazyka, uznávanie zahraničných pracovných kvalifikácií či rôzne diskriminačné praktiky pri prijímaní do zamestnania z dôvodu kultúrnej, sociálnej či religióznej identity migrantov. Významným faktorom je tiež vzdelávanie, ktoré je signifikantným atribútom posilňovania účasti migrantov v rámci sociálnych a ekonomických štruktúr spoločnosti. Rozdiely v dosiahnutom vzdelaní a prístupe k vzdelaniu medzi migrantmi však vytvárajú podhubie pre systémové nerovnosti a štrukturálne bariéry vo vzdelávacom systéme. Rozdielny prístup k zdravotnej starostlivosti a poskytovanie sociálnej starostlivosti tiež formujú sociálno-ekonomickú povahu integrácie migrantov. Riešenie týchto rozdielov si vyžaduje ciele politiky a iniciatívy, ktoré riešia konkrétne potreby imigrantov a zároveň podporujú spravodlivosť a sociálnu súdržnosť.

V tejto časti práce sa zameriavame na vybrané ekonomické a sociálne aspekty, ktoré majú vplyv na integráciu migrantov vo francúzskej spoločnosti, a to najmä úroveň dosiahnutého vzdelania, kvalita dorozumenia sa v národnom jazyku – francúzštine, schopnosť etablovať sa na trhu práce. Spomínaná rozprava napomáha naplniť čiastkový cieľ predkladanej práce, ktorý popri výsledkoch ekonometrického modelu tvorí základ pre zhodnotenie záverov dizertačnej práce.

Z hľadiska sociálnej a ekonomickej štruktúry migrujúceho obyvateľstva je potrebné predostrieť údaje ohľadom udelených povolení na pobyt migrantom vyjadrených ako bázu všetkých povolení podľa udaného administratívneho dôvodu a dĺžky pobytu. Najaktuálnejšie údaje zhromaždené v rámci databáz INSEE sú uvedené k 31. decembru 2021.¹⁴⁹ Nominálne kvartálne hodnoty udelených dlhodobých povolení na pobyt (dlhších ako jeden rok) slúžia ako prekursor výpočtu miery imigrácie, ktorá je súčasťou ekonometrického modelovania predkladanej práce.

¹⁴⁹ Vyčíslené dáta sú uvádzané pre tretie krajiny okrem povolení pre Veľkú Britániu. In: INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-22]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=679339>

Graf 19 Objem udelených povolení na pobyt podľa administratívneho dôvodu a dĺžky udeleného pobytu k 31. decembru 2021



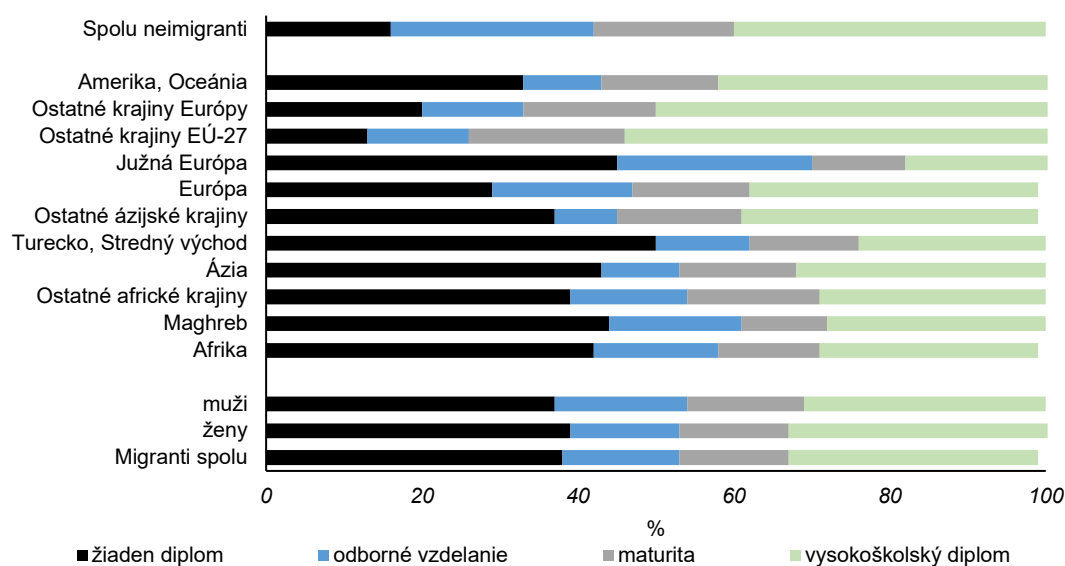
Zdroj: Spracované na základe INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-22]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=679339>

Ku koncu roka 2021 bolo vo Francúzsku spolu udelených takmer 3,5 milióna povolení na pobyt vo Francúzsku občanom tretích krajín mimo štátnych príslušníkov Veľkej Británie. Spomedzi všetkých povolení bolo 36,1 % udelených z rodinných dôvodov, takmer 26 % bolo z titulu automatického obnovenia povolenia a 13,6 % z humanitárnych dôvodov. Ekonomické dôvody tvorili iba 8,1 % podiel všetkých povolení a boli udeľované na obdobie 1-5 rokov. Ako rôzne dôvody udelenia na pobyt v krajine sú zahrnuté povolenia pre cudzincov, turistov či dôchodcov. Z pohľadu národnostnej príslušnosti si k 31. decembru 2021 udržalo najviac povolení na pobyt Alžírsko (s 18 % podielom), nasledované Marokom (16,4 % podiel), Tuniskom (7,6 % podiel) a Tureckom (6,4 % podiel).¹⁵⁰

V úvode tejto podkapitoly sme načrtli **vzdelanie** ako základný prekursor úspešnej integrácie a lepších možností na trhu práce a v sociálnej oblasti. V nasledujúcom grafe (*Graf 20*) preto uvádzame súhrnnú štatistiku dosiahnutého vzdelania migrantov podľa geografickej príslušnosti za rok 2021.

¹⁵⁰ INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=679339>

Graf 20 Úroveň dosiahnutého vzdelania migrantov podľa krajiny pôvodu (2021)

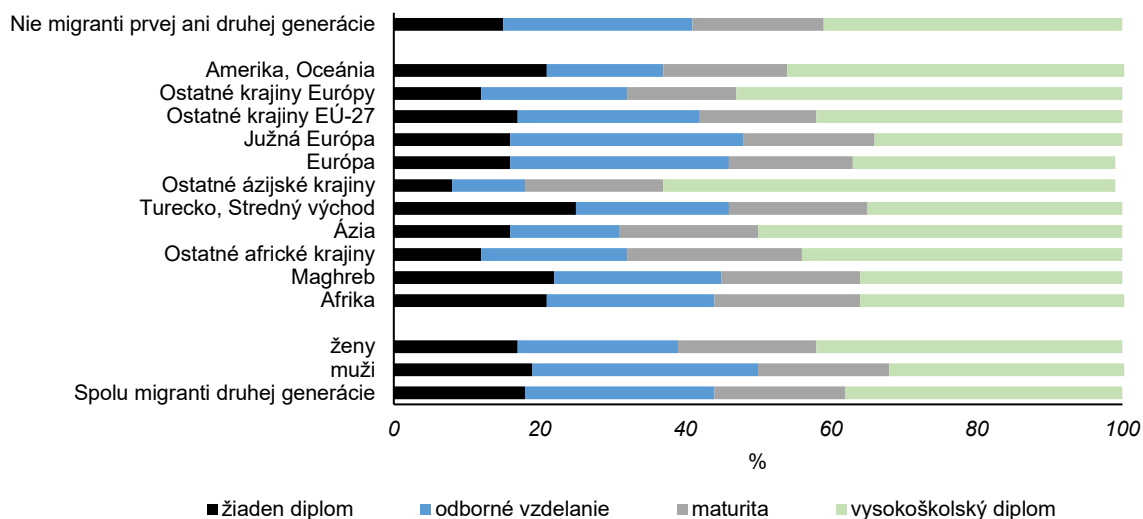


Zdroj: Spracované na základe INSEE. *Activité, emploi et chômage en 2021 Enquête emploi en continu - Fichier detail*. 2022. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6654604>

Z doterajších zistení práce pozorujeme väčšinu imigrantských tokov smerom do krajiny z rozvojových krajín. Dokazujú to aj dáta ohľadom dosiahnutého vzdelania imigrantov v produktívnom veku. Z *Grafu 20* je zrejmé, že imigranti v priemere dosahujú nižšiu úroveň vzdelania (38 % bez akéhokoľvek diplomu) než väčšinová populácia (16 % podiel). Najvýznamnejší podiel dosiahnutého vzdelania bez udeleného diplomu dosahujú africké krajiny (42 % podiel v rámci regiónu), predovšetkým v oblasti Maghrebu (44 % podiel) a ázijské krajiny (so 43 % z tohto regiónu). Európske krajiny dosahujú v tejto sekcii najuspokojivejšie výsledky, keďže až 37 % migrantov z Európy dosiahli vyššie odborné vzdelanie.

V prípade druhej generácie migrantov sú deklarované výsledky najvyššieho dosiahnutého vzdelania na lepšej úrovni ako v prípade pôvodných migrantov vo všetkých regiónoch - v prípade afrických krajín je podiel migrantov druhej generácie bez diplomu 21 % (oproti 42 % podielu v kategórii priamych migrantov), u ázijských krajín je pokles na úroveň 16 % oproti pôvodným 43 % u migrantov prvej generácie. Distribúciu najvyššieho dosiahnutého vzdelania u migrantov druhej generácie podľa regiónov znázorňuje nasledujúci graf (viď *Graf 21*).

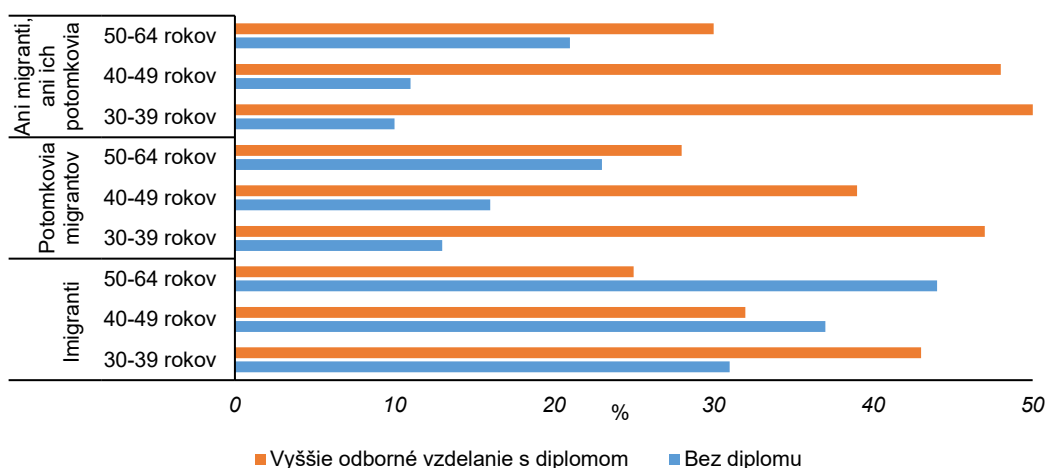
Graf 21 Úroveň dosiahnutého vzdelania migrantov druhej generácie podľa krajiny pôvodu (2021)



Zdroj: Spracované na základe INSEE. *Activité, emploi et chômage en 2021 Enquête emploi en continu - Fichier detail*. 2022. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6654604>

Paralelné porovnanie vekových kategórií a migračného statusu podľa dosiahnutého vzdelania s diplomom a bez neho uvádzame v rámci nasledujúceho grafu (Graf 22).

Graf 22 Podiel ľudí s diplomom a bez diplomu podľa statusu a veku (2021)



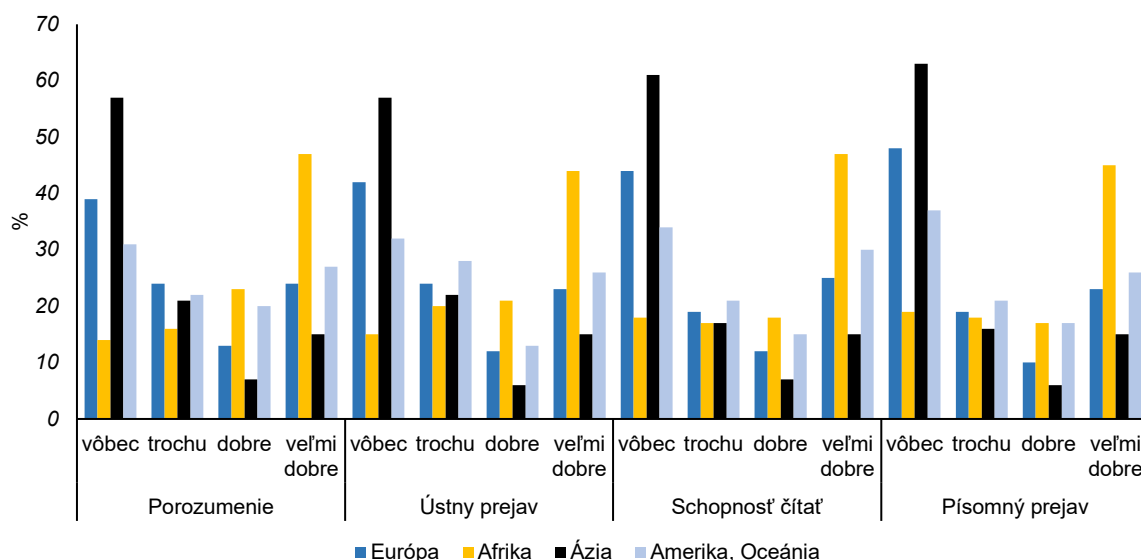
Zdroj: Spracované na základe INSEE. *Activité, emploi et chômage en 2021 Enquête emploi en continu - Fichier detail*. 2022. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6654604>

Z vyššie uvedených pozorovaní je zrejmé, že vzdelanostná úroveň migrantov sa v priebehu generácií zlepšuje. Spomedzi migrantov žijúcich na území Francúzska v roku

2021 u 31 % z nich vo veku 30-39 rokov neevidujeme vzdelanie s udeleným diplomom, naopak 43 % dosiahlo vyššie odborné vzdelanie s diplomom. U migrantov druhej generácie v rovnakej vekovej kategórii je podiel migrantov bez diplomu na oveľa nižšej úrovni (13 %) a osôb so získaným diplomom na úrovni 47 %. Najvyššie dosiahnuté vzdelanie je u skupiny populácie bez imigrantského pozadia.

V súvislosti so vzdelanosťou je vhodné zanalyzovať populáciu imigrantov aj skrze *ovládanie francúzštiny*, ktorá obzvlášť vo francúzskom prostredí vytvára potrebný základ pre uplatnenie sa na trhu práce.

Graf 23 Úroveň ovládania francúzštiny u migrantov v čase ich príchodu do Francúzska



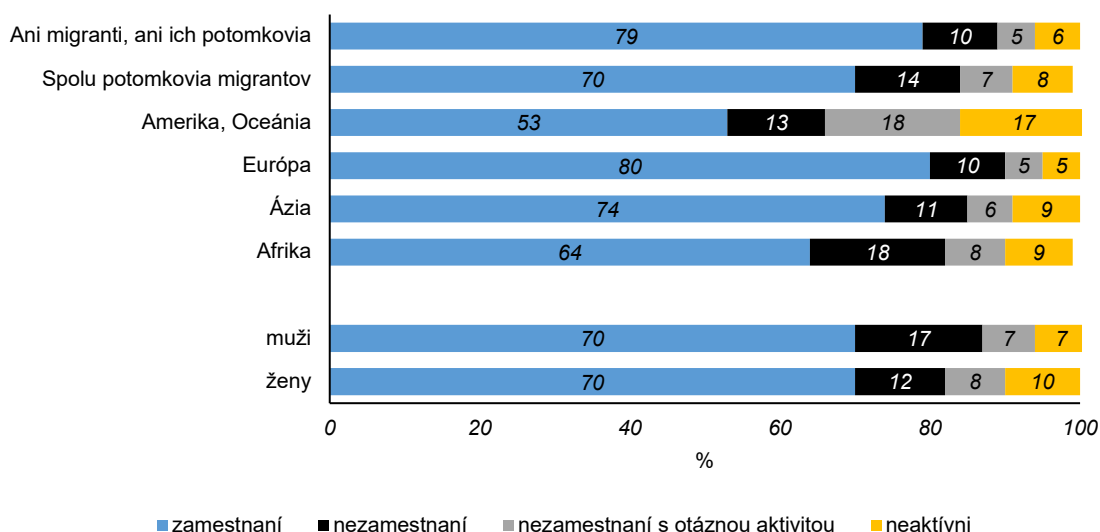
Zdroj: Spracované na základe INED – INSEE. *Enquête sur la diversité des populations en France*. 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné na: <https://teo.site.ined.fr/fr/>

Podľa ankety *Trajectories et origines*, ktorá bola vykonávaná v priebehu rokov 2019-2020 inštitúciou INED, môžeme pozorovať trend ovládania francúzštiny medzi migrantmi v produktívnom veku v čase ich príchodu do Francúzska (metropolitná časť). Dobré až veľmi dobré znalosti francúzštiny v rôznych formách prejavu sú spomedzi regiónov najdominantnejšie u afrických krajín. Je to dané najmä tým, že väčšina imigrantov z afrických krajín predstavuje francúzske bývalé kolónie, kde bola francúzština presadzovaným dorozumievacím a úradným jazykom. Naopak najhoršie výsledky pri príchode do Francúzska dosahujú príslušníci ázijských a európskych krajín. Na základe

ankety vo všeobecnosti možno povedať, že imigranti pri príchode do Francúzska majú lepšiu schopnosť porozumieť hovorenému slovu než je ich písomný prejav vo francúzštine.

Preklenutím študijných a jazykových predpokladov pre plnohodnotné začlenenie sa do francúzskej spoločnosti je v súvislosti s integráciou potrebné načrtnúť schopnosť aktívne sa umiestniť na trhu práce. Nasledujúci graf (*Graf 24*) znázorňuje **uplatnenie sa na trhu práce** migrantov druhej generácie, ktorí už boli etablovaní do francúzskeho školskeho systému a majú ukončenú povinnú školskú dochádzku.

Graf 24 Situácia na trhu práce u migrantov druhej generácie po ukončení 10-ročnej školskej dochádzky (2021) ¹⁵¹



Zdroj: Spracované na základe INED – INSEE. *Enquête sur la diversité des populations en France*. 2020. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné na: <https://teo.site.ined.fr/fr/>

V sledovanom období bolo 70 % imigrantov úspešne zaradených na trhu práce, čo je o 9 % menej ako u väčšinovej populácie žijúcej vo Francúzsku. Miera zamestnanosti imigrantov sa však výrazne líši v závislosti od pôvodu migranta – najnižšiu mieru zamestnanosti vykazujú imigranti pôvodom z Ameriky a Oceánie (na úrovni iba 53 %) a afrických krajín (64 %). Naopak najlepšie uplatnenie na pracovnom trhu porovnateľné s väčšinovým obyvateľstvom dosahujú imigranti z európskych krajín (80 %).

Najvyššiu mieru nezamestnanosti výrazne odstupňovanú od ostatných skupín dosahujú imigranti z afrických krajín, tá je na úrovni 18 %. Tento vývoj je čiastočne

¹⁵¹ Kategória „nezamestnaní s otáznou aktivitou“ predstavuje osoby, ktoré síce vykazujú aktivitu a hľadajú si aktívne zamestnanie, avšak sú nezamestnaní, resp. osoby, ktoré pracovať nemôžu a pod.

spôsobený úrovňou dosiahnutého vzdelania, ktoré je v týchto rozvojových krajinách, ako sme už spomínali, na nižšej úrovni. Rovnako tak má na to vplyv pomerne mladá populácia migrantov z afrických krajín, ktorá vo Francúzsku žije a nemá potrebnú kvalifikáciu a predchádzajúcu pracovnú skúsenosť. Berúc do úvahy celú populáciu imigrantov, miera nezamestnanosti dosahuje v sledovanom období 14 %. Francúzsko však dlhodobo bojuje s pomerne vysokou mierou nezamestnanosti, ktorá je jedna z najvyšších v EÚ (v roku 2021 na úrovni 7,5 %).¹⁵² Miera nezamestnanosti predstavuje časť modelu v rámci praktického výskumu práce, jej vývoju sa teda detailnejšie venujeme v ďalšej časti práce.

V súvislosti s trhom práce a zamestnanosťou je zaujímavá taktiež štatistika **priemernej čistej mesačnej mzdy** – tá je u migrantov prvej generácie pracujúcej na plný pracovný úväzok nižšia ako u migrantov druhej generácie o 6 % a výraznejšie nižšia ako u obyvateľov bez imigračného pozadia (-11 %). Výraznejšie diskrepancie v čistej mzde sú taktiež na základe geografickej príslušnosti imigrantov – v roku 2021 bola priemerná čistá mzda imigrantov z Afriky na úrovni 1 600 Eur o 16 % nižšia ako u migrantov z Európy. Tento vývoj môže byť čiastočne vysvetlený rozdielmi v kvalifikácii a konkrétnej charakteristike vykonávanej práce. Platová situácia však nie je výrazne lepšia ani u potomkov migrantov, teda imigrantov druhej generácie, kde táto skupina pôvodom z Afriky dostáva čistú mzdu na úrovni 1 740 Eur, čo je o 12 % menej ako u rovnakej skupiny z európskych krajín.¹⁵³

Zo sociálnych črt, vyplývajúc z ankety inštitútov INED a INSEE, v období rokov 2019-2020 sa 44 % imigrantov v produktívnom veku domnieva, že ich súčasné **sociálne postavenie** vo Francúzsku je lepšie ako v období pred imigráciou. Neplatí to u všetkých skupín z hľadiska národnostnej distribúcie – predovšetkým imigranti pôvodom zo sahelskej a rovníkovej časti Afriky, rovnako imigranti z Alžírsku, Turecka a Blízkeho východu sa domnievajú, že ich sociálne podmienky sa vo Francúzsku zhoršili. Môže to byť dané najmä horšími jazykovými schopnosťami či nižšou vzdelanosťou úrovňou.

Všetky spomínané atribúty napĺňajú čiastkový cieľ ohľadom identifikácie a analýzy vybraných sociálnych a ekonomických aspektov integrácie migrantov. Závery všetkých parciálnych cieľov sú zhrnuté rovnako v záverečnej časti predkladanej dizertačnej práce.

¹⁵² INSEE. *Emploi, chômage, revenus du travail*. 2023. [cit. 2023-12-05]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/7456895?sommaire=7456956>

¹⁵³ INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-01]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=679339>

2 CIELE DIZERTAČNEJ PRÁCE

Táto kapitola dizertačnej práce sa zaoberá rozborom hlavného cieľa práce, ktorý doplníme súborom parciálnych cieľov. Nami formulované hypotézy napomáhajú zanalyzovať ústredný cieľ predkladanej práce ohľadom sociálno – ekonomických aspektov, ktoré majú vplyv na integráciu imigrantskej diaspóry vo Francúzsku.

2.1 Ústredný cieľ dizertačnej práce

Analýza migračných a integračných procesov ponúka širokú škálu prístupov k skúmaniu riešenej problematiky. Popri kvalitatívnych metódach výskumu, najmä v podobe dotazníkového skúmania, pozri napr. Safi (2008)¹⁵⁴, sa stretávame vo väčšej miere s kvantitatívnymi výskumnými metódami, ktoré svojou štatistickou povahou prispievajú k zodpovedaniu výskumných otázok ohľadom migrácie či integrácie minoritných skupín obyvateľstva, pozri napr. Constant & Zimmermann (2005)¹⁵⁵.

Ústredným cieľom predkladanej záverečnej práce je *na základe ekonometrického modelu analyzovať vzťah medzi vybranými makroekonomickými ukazovateľmi výkonnosti francúzskej ekonomiky a imigračnými tokmi smerom do krajiny*, a tým skúmať integračné tendencie imigrantov v krajine. Závety dizertačnej práce sú podporené predovšetkým analýzou ekonometrického vektorového autoregresného modelu, ktorý kladie dôraz na komparáciu a vzájomnú súvislosť medzi (i) makroekonomickými ukazovateľmi výkonnosti francúzskej ekonomiky, konkrétne hrubým národným produktom na obyvateľa a mierou nezamestnanosti, a (ii) mierou imigrácie vyjadrenou migračnými tokmi smerom do krajiny zohľadňujúcimi viaceré kritériá, konkrétne pôvod a administratívne dôvody imigrácie. Metodologický prístup k skúmaniu nami zvolenej témy je obsiahnutý v nasledujúcej kapitole (viď kapitola č. 3 *Metodológia dizertačnej práce*).

Ucelený obraz o predkladanej téme vyznačujúcej sa značne interdisciplinárnym charakterom umocňujú čiastkové ciele práce i stanovené hypotézy priblížené v nasledujúcej časti. V medziach stanovených rozsahom dizertačnej práce nie je možné obsiahnuť všetky faktory ovplyvňujúce integráciu migrantov vo Francúzsku, preto sa v práci zameriavame na nami vybrané oblasti vzájomnej interakcie.

¹⁵⁴ SAFI, Mirna The Immigrant Integration Process in France: Inequalities and Segmentation. 2008. In: *Revue française de sociologie* 2008/5 (Vol. 49), pp. 3-44. DOI 10.3917/rfs.495.0003

¹⁵⁵ CONSTANT, Amelie F. – ZIMMERMANN, Klaus F. Immigrant Performance and Selective Immigration Policy: A European Perspective. 2005. In: *National Institute Economic Review*, 194, pp. 94-105. Dostupné na: <https://docs.iza.org/dp1715.pdf>

2.2 Parciálne ciele dizertačnej práce

K dosiahnutiu čo najuspokojivejších výsledkov ohľadom skúmania hlavného cieľa dizertačnej práce je dôležité stanoviť si vhodné parciálne ciele, ktorých úlohou je napomôcť k naplneniu ústredného cieľa práce. V rámci štruktúry dizertačnej práce sme sa rozhodli sústrediť náš výskum na viacero parciálnych cieľov, konkrétne:

- *Parciálny cieľ č. 1: Špecifikovať ustálený definičný rámec skúmanej problematiky v rámci predkladanej dizertačnej práce.*

V úvodnej časti predkladanej práce je dôležité vymedziť definičný rámec skúmanej problematiky, najmä v súvislosti s chápaním pojmov *migrácia* a *integrácia* a ich usadenie vo francúzskych reáliách.

- *Parciálny cieľ č. 2: Determinovať dôvody migrácie populácie smerom do Francúzska, a zároveň analyzovať migračné toky v čase.*

Dlhodobo najväčšie prírastky v prisťahovalectve do Francúzska tvoria obyvatelia bývalých francúzskych kolónií, najmä z Alžírsku, Tuniska a i. V práci budeme analyzovať migračné toky podľa rôznych hľadísk, vrátane národnostnej príslušnosti, pohlavia, veku, vzdelania, obdobia príchodu do Francúzska a pod. V kontexte migrácie populácie z rozvojových krajín pozorujeme neochotu integrácie tejto skupiny obyvateľstva, jednak z odmietania vzdania sa vlastnej kultúry a osvojenia si „francúzskej identity“, a taktiež kvôli kontroverznej minulosti s dekolonizačným procesom, najmä v súvislosti s Alžírskom. Významným aspektom je taktiež popularita krajne pravicových politických strán, ktoré vo svojej agende výrazne využívajú „migračný“ naratív.

- *Parciálny cieľ č. 3: Analyzovať prístup Francúzska k migrácii a integrácii migrantov.*

V praxi aplikujú krajiny rôzne prístupy k migrácii a rovnako následnej integrácii imigrantov do väčšinovej spoločnosti. Francúzsko je dlhodobo známe svojim prístupom asimilácie minoritných skupín do väčšinovej spoločnosti, pričom sa očakáva, že si tieto skupiny osvoja kultúrne, sociálne či jazykové charakteristiky väčšinovej populácie, a zároveň sa vzdajú svojich pôvodných charakteristík.

- *Parciálny cieľ č. 4: Determinovať a analyzovať vybrané sociálne a ekonomické aspekty majúce vplyv na migráciu a integráciu migrantov vo Francúzsku.*

Nad rámec ústredného cieľa práce, ktorý sa sústreďuje na vzťah medzi ekonomickou výkonnosťou krajiny a imigračnou politikou, špecifikujeme vybrané aspekty sociálneho a ekonomického charakteru, ktoré majú vplyv na úspešnú integráciu migrantov vo Francúzsku. V rámci skúmania týchto fenoménov vychádzame z najnovších vedeckých poznatkov, ktoré dopĺňajú celkový naratív predkladanej práce a hodnotenie jej záverov.

2.3 Zvolené hypotézy dizertačnej práce

Pre praktickú časť výskumu práce je nevyhnutné pristúpiť k stanoveniu výskumných hypotéz, ktoré budeme v priebehu rozboru našej práce detailne analyzovať prostredníctvom ekonometrického modelu. Čiastkovými závermi jednotlivých hypotéz a parciálnych cieľov budeme schopní adekvátne pristúpiť k analýze ústredného cieľa predkladanej práce.

V dizertačnej práci analyzujeme pomocou ekonometrického modelu nasledujúce hypotézy:

- H1: *Vývoj migračných tokov smerom do Francúzska má pozitívny dopad na vývoj hrubého domáceho produktu Francúzska, teda vyššia miera imigrácie spôsobuje rast hrubého domáceho produktu na obyvateľa.*
- H2: *Vývoj migračných tokov smerom do Francúzska má negatívny dopad na vývoj miery nezamestnanosti, teda vyššia miera imigrácie spôsobuje pokles miery nezamestnanosti v krajine.*

V rámci zmienených hypotéz sa čiastočnou dekompozíciou získaných dát môžeme zamerať aj na interpretáciu závislostí premenných z pohľadu deklarovaného pôvodu migrantov a oficiálnych administratívnych dôvodov samotnej migrácie smerom do Francúzska.

Podrobný prehľad výsledkov praktického výskumu práce uvádzame v rámci štvrtej kapitoly práce (viď *Výsledky práce*). V záverečnej kapitole konfrontujeme výsledky modelu s nastolenými cieľmi práce a rovnako overujeme platnosť stanovených hypotéz (viď *Diskusia*).

3 METODOLÓGIA DIZERTAČNEJ PRÁCE

Predkladaná dizertačná práca bola vypracovaná v súlade s *Internou smernicou č. 1/2024 o záverečných, rigorózných a habilitačných prácach* vydanou rektorom Ekonomickej univerzity v Bratislave.

Obsahová náplň dizertačnej práce je rozdelená do piatich kapitol. Prvá kapitola sa venuje *teoretickým východiskám a súčasnému stavu riešenej problematiky* a zahŕňa predovšetkým vymedzenie definičného rámca skúmanej témy, historický diskurz ohľadom vývoja migrácie vo Francúzsku, francúzsky prístup k integrácii migrantov a definovanie vybraných mikroekonomických aspektov s dôrazom na sociálno – ekonomický naratív, ktoré ovplyvňujú úspech integrácie migrantov do francúzskej spoločnosti.

Druhá kapitola zahŕňa determináciu *cieľov* predkladanej práce, t.j. ústredného cieľa a súboru parciálnych cieľov. Podstatná časť tejto kapitoly je rovnako venovaná postulovaným hypotézam, ktoré sú následne podrobené vedeckému skúmaniu prostredníctvom vektorovej autoregresie. Tá má za cieľ určiť potvrdenie, resp. nepotvrdenie nami zvolených hypotéz.

Tretia kapitola sa sústreďuje na špecifikovanie všeobecných *metodologických prístupov* využívaných počas koncipovania práce, ako aj detailný popis primárneho výskumu práce okolo autoregresného modelu. Uvádzame tiež diskurz ohľadom primárnych zdrojov výskumu a limitácie, ktorým predkladaná práca vzhľadom na svoj rozsah a špecifickosť témy čelí.

V rámci štvrtej kapitoly je pozornosť venovaná výlučne praktickému výskumu analýzy vzťahu makroekonomickej výkonnosti Francúzska a vývojom imigračnej politiky.

Finálna piata kapitola pozostáva z hodnotenia záverov predkladaného výskumu podporeného diskusiou ohľadom konkrétnych mikroekonomických sociálno – ekonomických aspektov ovplyvňujúcich imigračnú diasporu v krajine.

Pre dosiahnutie čo najadekvátnejších výsledkov výskumu dizertačnej práce je zvolenie vhodných metodologických postupov výskumu jedným z najdôležitejších atribútov úspešnej interpretácie jej záverov. V tejto časti práce sa preto zameriavame na detailné objasnenie zámeru predkladanej práce z metodologického hľadiska.

3.1 Všeobecné metodologické východiská výskumu

Rastúci fenomén medzinárodnej migrácie v prostredí meniacich sa podmienok multipolárneho usporiadania medzinárodných vzťahov 21. storočia predstavuje základný prvok výskumu, v ktorom budeme uplatňovať metodologické postupy založené na všeobecných vedeckých metódach s príspevkom špecifických metód súčasných teórií medzinárodných vzťahov a ďalších sociálnych vied.

Principiálnym zámerom z pohľadu metodológie je identifikácia a analýza jednotlivých fenoménov vystupujúcich v procese migrácie a následnej integrácie imigrantov do spoločenských procesov vo Francúzsku. Ústredný výskum predkladanej práce sa preto sústreďuje na ekonometrický model vektorovej autoregresie, ktorej cieľom je zhodnotiť postulované hypotézy ohľadom vzťahu medzi makroekonomickou výkonnosťou krajiny, teda vývojom hrubého domáceho produktu na obyvateľa a mierou nezamestnanosti a imigračnou politikou krajiny. Detailnejší diskurz ohľadom praktického výskumu predkladanej práce je súčasťou nasledujúcej podkapitoly práce.

Z pohľadu všeobecných výskumných metód sa v priebehu práce stretávame predovšetkým s metódou analýzy, komparácie a syntézy materiálov obsiahnutých v parciálnych cieľoch predkladanej práce a výsledkov praktického výskumu uskutočneného prostredníctvom ekonometrického modelu vektorovej autoregresie. Najrozsiahlejšou oblasťou rozboru zdrojov je analýza prameňov teoretického a odborného zamerania v dostupnej knižnej a časopiseckej literatúre. Podstatnou časťou výskumu je taktiež analýza oficiálnych dokumentov zaoberajúcich sa o.i. politickými, ekonomickými, či sociálnymi aspektmi v nadväznosti na ústrednú problematiku práce. Zároveň sa sústreďujeme na skúmanie problematiky z pohľadu rôznych mediálnych zdrojov a oficiálnych štatistík francúzskych i medzinárodných inštitúcií, ktorými sme schopní zahrnúť do práce aktuálne vývojové trendy v kľúčových oblastiach migračného a integračného faktora vo francúzskom prostredí. Naším zámerom je taktiež ozrejmiť základný definičný rámec skúmanej problematiky. Dôležitú súčasť tak bude tvoriť samotná analýza a komparácia terminológie využívanej v súvislosti s imigráciou a integráciou v dostupných oficiálnych dokumentoch.

Pri analýze fenoménov integrácie migrantov sa primeraným spôsobom používajú aj všeobecné vedecké metódy abstrakcie, indukcie a dedukcie. Pri spracovaní výstupov z výskumu sa uplatňuje metóda syntézy založenej najmä na generalizovaní získaných údajov a poznatkov, najmä v súvislosti s obmedzeným rozsahom predkladanej práce. Rovnako práca zahŕňa relevantné empirické štúdie zamerané na skúmanie migračného

faktora vo francúzskych podmienkach, najmä na základe údajov OECD, Statista, Medzinárodnej organizácie pre migráciu a v neposlednom rade oficiálnych stanovísk francúzskych ministerstiev, predovšetkým Ministerstva vnútra, Francúzskeho štatistického úradu INSEE (*Institut nationale de la statistique et des études économiques*) a Národného inštitútu demografických štúdií INED (*Institut national d'études démographiques*).

3.2 Metodologické východiská kvantitatívneho výskumu práce

V rámci predkladanej dizertačnej práce je ťažisko praktického výskumu sústredené na analýzu záverov ekonometrického modelu, konkrétne vektorovej autoregresie. Model zahŕňa analýzu obojstranného vzťahu medzi makroekonomickou výkonnosťou krajiny, teda vývoj hrubého domáceho produktu *per capita* a miery nezamestnanosti, a francúzskou imigračnou politikou definovanou na základe miery imigrácie. Premennú imigrácie sme určili na základe počtu vydaných povolení k pobytu voči celkovej populácii Francúzska vyjadrenej na tisíc obyvateľov.

Teoretický prístup k skúmaniu vzťahu medzi imigráciou a ekonomickým rastom hostiteľskej krajiny je v súčasnom vedeckom skúmaní nejednoznačný. Migrujúca diaspóra zvyšuje celkovú populáciu krajiny, čo môže, ako uvádzajú D'Albis et al. (2016) vo svojej vedeckej štúdii¹⁵⁶, potenciálne viesť k „rozloženiu“ kapitálu v krajine pri zachovaní ostatných veličín na konštantnej úrovni, a tak dočasne znížiť hodnotu hrubého domáceho produktu na obyvateľa. *Vice versa*, možný je aj scenár vyššieho ekonomického rastu pod vplyvom zvýšenej imigrácie, napr. v závislosti od vekovej štruktúry či úrovne ľudského kapitálu migrantov. Vyššie spomínaná vedecká štúdia z roku 2016 ako dosiaľ jediná poskytuje komplexnú kvantitatívnu analýzu vzťahu medzi imigráciou do francúzskej spoločnosti a makroekonomickou výkonnosťou krajiny bez potreby odvolávania sa na teoretické predpoklady skúmania daných problematik. Práve na výskumy tohto vedeckého kolektívu sa odvolávajú všetky popredné inštitúcie vo Francúzsku a rovnako aj oficiálne štatistiky francúzskych ministerstiev. Z tohto dôvodu sme sa rozhodli zakomponovať spomínaný výskum do praktického výskumu predkladanej dizertačnej práce, avšak na rozdiel od pôvodnej štúdie skúmajúcej vzťahy v období rokov 1994-2008 sa v práci

¹⁵⁶ Uvedená štúdia skúmajúca vzťah medzi makroekonomickou výkonnosťou francúzskej ekonomiky a imigračnými tokmi smerom do Francúzska je zatiaľ jediná štúdia tohto charakteru vo francúzskych reáliách. Okrem všeobecnej interdependencie skúma migračné toky napr. z pohľadu geografickej príslušnosti, administratívneho dôvodu udelenia povolenia na pobyt, pohlavia, veku a pod., vid' D'ALBIS, Hippolyte – BOUBTANE, Ekrame – COULIBALY, Dramane. Immigration Policy and Macroeconomic Performance in France. 2016. In: *Annals of Economics and Statistics*, No. 121/122 (June 2016), pp. 279-308. Dostupné na: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-01135389>

zameriavame na súčasný vývoj vzťahov medzi premennými výskumu, teda obdobie rokov 2010-2021.¹⁵⁷

3.2.1 Súbor analyzovaných dát modelu

V rámci nosného výskumu dizertačnej práce skúmame viacero premenných, ktoré máme dostupné v časových radoch, konkrétne (i) hrubý domáci produkt *per capita*, (ii) mieru nezamestnanosti a (iii) mieru imigrácie. Pre ďalšie skúmanie sú údaje ohľadom miery imigrácie vyjadrené podľa administratívneho dôvodu migrácie. Všetky vyššie spomínané dáta sú uvedené na kvartálnej báze¹⁵⁸ v období rokov 2010-2021 a zahŕňajú údaje pre metropolitnú časť Francúzska.¹⁵⁹

Hrubý domáci produkt je vypočítaný na základe dát v rámci databázy OECD *Data Explorer*, kde sme brali do úvahy údaje o hrubom domácom produkte na štvrťročnej báze za sledované obdobie vyjadrenom v národnej mene, s bazickým rokom 2014 a cenovým základom sezónne upravenom na základe objemového reťazového indexu, tzv. *chain linked volume*.¹⁶⁰ Hrubý národný produkt *per capita* je následne vypočítaný ako podiel vyššie zmieneného hrubého národného produktu a počtu obyvateľov Francúzska v danom období, ktorý sme získali z údajov Francúzskeho štatistického úradu INSEE.

Miera nezamestnanosti ako druhá premenná v rámci výskumu predkladanej práce je získaná na základe mesačných údajov INSEE v rámci osobitných štúdií venovaných

¹⁵⁷ Časové rady vybranej vzorky dát boli zvolené z viacerých dôvodov, a to: (i) snaha o nadviazanie a potvrdenie/ vyvrátenie pôvodných záverov štúdie, (ii) zohľadnenie zmeny metodiky ohľadom evidencie štatistík udelenia povolenia na pobyt, ktoré od roku 2009 je možné získať aj prostredníctvom zahraničných konzulárnych úradov, (iii) čiastočná limitácia dát, nakoľko údaje za rok 2010 boli najstaršie dohľadateľné údaje ohľadom imigračných tokov smerom do Francúzska a rok 2021 je zároveň posledným kalendárnym rokom, za ktoré sú predmetné štatistiky zverejnené.

¹⁵⁸ Jednou z limitácií predkladaného výskumu práce je skutočnosť, že pôvodný výskum v rokoch 1994-2008 zahŕňal analýzu mesačných dát, avšak z dostupných zdrojov bolo v našom prípade možné získať maximálne kvartálne dáta týkajúce sa imigrácie.

¹⁵⁹ V rámci štatistík nie sú zahrnuté zámorské územia spadajúce pod správu Francúzska, s výnimkou Mayotte od roku 2013. Na základe referenda z roku 2009 je Mayotte jedným zo zámorských departmentov Francúzska (od roku 2011), ako aj jedným z 18 regiónov Francúzska s rovnakým štatútom ako departmenty metropolitného Francúzska (od roku 2014). Je to najvzdialenejší región Európskej únie a ako zámorský department Francúzska je súčasťou eurozóny. Pozri napr. ROINSARD, Nicolas. *Post-colonial Governance on a French Island. The 101st Department*. 2012. [internetový zdroj]. [cit. 2023-05-11]. Dostupné na: <https://laviedesidees.fr/The-101st-Department>

¹⁶⁰ Tento index v reťazovom rade slúži na výpočet HDP ako hodnoty tovarov a služieb vyrobených v danom roku pomocou cien, ktoré tieto veličiny finančne vyjadrovali v predošlom období. Tým sa odstráni vplyv zmeny cien (hodnotový efekt) a rast HDP tak bude spôsobený výlučne množstvom vyprodukovaných tovarov a služieb (objemový efekt). Pre bližšiu kvantifikáciu pozri databázu OECD, viď OECD. *OECD Data Explorer*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné na: <https://data-explorer.oecd.org/>

nezamestnanosti.¹⁶¹ Pre potreby ekonometrického modelu sme následne pristúpili k syntéze údajov za kvartály pomocou aritmetického priemeru mesačných dát.

Migračné toky smerom do Francúzska sú zhromažďované Národným ústavom demografických štúdií (ďalej len „INED“) na základe administratívnej databázy francúzskeho Ministerstva vnútra. V rámci oficiálnych správ predkladaných parlamentu bolo možné zhromaždiť granulárnejšie dáta ohľadom národnej príslušnosti či dôvodov imigrácie osôb, ktorým bolo schválené dlhodobé povolenie na pobyt v krajine.¹⁶² *Miera imigrácie* je následne vypočítaná ako podiel schválených povolení na pobyt a celkového počtu obyvateľov Francúzska vyjadrená na tisíc obyvateľov za jednotlivé obdobia. Do výpočtu schválených povolení na pobyt nie sú zahrnuté povolenia v rámci Európskej únie, nakoľko od vstupu dotknutých krajín do štruktúr Európskej únie (najmä po roku 2004) povolenia k pobytu nie sú zákonne vyžadované.

Databáza INED poskytuje taktiež detail ohľadom administratívnych dôvodov pre udelenie povolenia na pobyt, ktoré sme súhrnne zakategorizovali do troch hlavných podkategórií, a to: (i) povolenia v súvislosti s výkonom pracovnej činnosti, (ii) povolenia z rodinných dôvodov, teda zjednocovanie rodín imigrantov a francúzskych občanov, a (iii) ostatné povolenia, ktoré v sebe zahŕňajú predovšetkým povolenia pre študentov, turistické povolenia a i. V tejto súvislosti je však potrebné poznamenať, že imigranti zahrnutí v skupine migrácie z rodinných väzieb a rovnako študenti v rámci ostatných povolení na pobyt sa môžu takisto uplatniť na trhu práce, u študentov napr. na skrátený pracovný úväzok. Podrobné štatistiky v tomto smere však nie sú k dispozícii a preto od kvantifikácie tohto aspektu abstrahujeme.

V nami skúmanom súbore dát v období rokov 2010-2021 tvorila v priemere najvýznamnejší podiel imigrácia z rodinných dôvodov (približne 39 % v sledovanom období), nasledovaná imigráciou kvôli študijným dôvodom (32 % podiel). Humanitárne dôvody činili v priemere podiel 12 % na celkovej imigrácii a ekonomické dôvody predstavovali iba 11 % z celku.¹⁶³ Detailnejšiu analýzu uvádzame v nasledujúcej kapitole práce.

¹⁶¹ Pozri INSEE. *L'essentiel sur... le chômage*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-28]. Dostupné na: [Link: https://www.insee.fr/fr/statistiques/4805248](https://www.insee.fr/fr/statistiques/4805248)

¹⁶² Pozri MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR ET DES OUTRE-MER. *Les chiffres de l'immigration en 2022*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné na: <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Info-ressources/Etudes-et-statistiques/Chiffres-cles-sejour-visas-eloignements-asile-acces-a-la-nationalite/Archives/Les-chiffres-2022-publication-annuelle-parue-le-22-juin-2023>

¹⁶³ Ibid.

3.2.2 Ekonometrická metodológia výskumu

V práci vychádzame z modelu postulovaného v rámci štúdie *Imigračná politika a makroekonomická výkonnosť Francúzska* z roku 2016, kde je vzťah vyjadrený pomocou ekonometrického VAR modelu s nasledovnými špecifikami:

$$Y_t = \mu_0 + \mu_1 t + A_1 Y_{t-1} + \dots + A_p Y_{t-p} + \varepsilon_t, \quad (1)$$

kde $Y_t = (y_{1t}, \dots, y_{Kt})'$ je $(K \times 1)$ vektor endogénnych premenných pozorovaných v čase t , A_j sú fixné $(K \times K)$ matice koeficientov, $\mu_0 = (\mu_{01}, \dots, \mu_{0K})$ je pevný $(K \times 1)$ vektor priesečníkov, $\mu_1 = (\mu_{11}, \dots, \mu_{1K})$ obsahuje parametre deterministického trendu, $\varepsilon_t = (\varepsilon_{1t}, \dots, \varepsilon_{Kt})'$ je $(K \times 1)$ vektor rezíduí spĺňajúci podmienky $E(\varepsilon_t \varepsilon_t') = \Omega, \forall t$ a $E(\varepsilon_t \varepsilon_s') = 0, \forall t \neq s$.

Hlavným účelom analýzy nie je určiť dlhodobý trend medzi premennými, nakoľko vzhľadom na súbor dát a obmedzené časové pásmo zberu dát by takáto analýza nebola možná. V rámci výskumu je ale možné pristúpiť k skúmaniu krátkodobej dynamiky medzi jednotlivými premennými, nakoľko medzi premennými existuje kointegračný vzťah a sú predmetom posúdenia ich stacionarity.¹⁶⁴

V predkladanej dizertačnej práci berieme do úvahy viacero modelov (vektorov Y), konkrétne trojrozmerné VAR modely s nasledujúcimi špecifikami:

$$\text{Model 1: } Y_t = (GDP_t, U_t, M_t)' \quad (2)$$

kde GDP predstavuje logaritmus hrubého domáceho produktu *per capita*, U označuje logaritmus miery nezamestnanosti a M je logaritmom miery imigrácie, pričom imigrácia zahŕňa všetky schválené povolenia na pobyt vo Francúzsku bez ohľadu na administratívny dôvod vydania dokladu. Analýzu spresňujeme na zameranie sa na mieru imigrácie z rozvojových krajín.

Pre hodnotenie záverov práce je dôležitá analýza takisto z pohľadu administratívneho dôvodu udelenia povolenia na pobyt, preto rozlišujeme povolenia z rodinných *versus* pracovných dôvodov takto:

¹⁶⁴ Test kointegrácie a stacionarity, ktorý je súčasťou štvrtej kapitoly práce, bol detailne predstavený v rámci originálnej štúdie, viď D'ALBIS, Hippolyte – BOUBTANE, Ekrame – COULIBALY, Dramane. Immigration Policy and Macroeconomic Performance in France. 2016. In: *Annals of Economics and Statistics*, No. 121/122 (June 2016), pp. 279-308. Dostupné na: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-01135389>

$$\text{Model 2: } Y_t = (GDP_t, U_t, WM_t, FM_t)' \quad (3)$$

pričom *WM* značí mieru imigrácie z pracovných dôvodov a *FM* zase mieru imigrácie z rodinných dôvodov.¹⁶⁵

Vývoj časových radov jednotlivých premenných ako aj výstupy a závery predkladaného ekonometrického modelu uvádzame v nasledujúcej kapitole. Hodnotenie záverov a konfrontáciu výskumu so stanovenými cieľmi a postulovanými hypotézami uvádzame v poslednej kapitole predkladanej dizertačnej práce.

3.3 Limitácie predkladanej práce

Komplexnosť a zložitosť skúmanej problematiky predkladanej záverečnej práce neumožňuje preskúmanie všetkých fenoménov, ktoré ovplyvňujú vývoj migrácie a integrácie minoritných skupín vo Francúzsku. V tejto časti preto uvádzame hlavné body, ktoré predstavujú najvýznamnejšie limitácie rozboru práce.

Jednou z hlavných limitácií práce je rozsah a dostupnosť časových radov dát v rámci ekonometrického modelu. Veľkosťou ide totiž o štatisticky menšiu vzorku časových radov, v našom prípade 48 kvartálne kvantifikovaných časových radov pre celkovo päť premenných. Ambíciou práce však nie je určenie dlhodobej dynamiky vzhľadom na rozsah časových radov. Na základe dát sme však schopní adekvátne analyzovať dynamiku a vzájomný vzťah medzi jednotlivými premennými na úrovni „súčasného vývoja“ obdobia rokov 2010-2021.¹⁶⁶ Jedným z dôvodov tohto rozsahu časových radov je uvedenie si zmeny metodiky ohľadom evidencie udelených povolení na pobyt od roku 2009; snaha o nadviazanie záverov pôvodnej štúdie, ktorá brala do úvahy obdobie rokov 1994-2008 na mesačnej báze; a limitácia z pohľadu dostupnosti dát, nakoľko na rozdiel od pôvodnej štúdie operujeme so štvrťročnými údajmi jednotlivých premenných. Ďalšou limitáciou z hľadiska dostupnosti je obmedzené množstvo knižnej literatúry, ktorá by skúmala predmetné témy na súčasnej vzorke dát. V rámci práce preto vychádzame v najväčšej miere z oficiálnych

¹⁶⁵ Pre ďalšie špecifiká výskumu a pôvodne vykonané testy v rámci vektorovej regresie pozri D'ALBIS, Hippolyte – BOUBTANE, Ekrame – COULIBALY, Dramane. Immigration Policy and Macroeconomic Performance in France. 2016. In: *Annals of Economics and Statistics*, No. 121/122 (June 2016), pp. 279-308. Dostupné na: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-01135389>

¹⁶⁶ Definovanie *súčasnosti* vývoja skúmaných javov je samozrejme dané najmä subjektívnym hodnotením predkladateľa práce. Odôvodnenie obdobia rokov 2010-2021 ako súčasný vývoj interakcií jednotlivých premenných chápeme najmä v súvislosti s (i) novou migračnou realitou, ktorá sa prejavovala zvýšenými migračnými tokmi v Európe v tomto období, a (ii) doznievanie významného ekonomického šoku vplyvom hypotekárnej a dlhovej krízy z roku 2008-2009.

štatistík medzinárodných organizácií a francúzskych národných agentúr, ktoré zhromažďujú dáta o migrácii v elektronickej podobe.

Rozsah predkladanej záverečnej práce neumožňuje podrobné skúmanie všetkých fenoménov, ktoré sú prekurzorom súčasnej migračnej a integračnej reality vo Francúzsku. Vyplyvajú z názvu práce sme sa zamerali na vybrané sociálne a ekonomické aspekty, ktoré sme pokryli podľa prioritizácie ich dôležitosti a dopadu na migráciu či integráciu. Analyzovali sme predovšetkým vzdelanostnú úroveň, jazykové zdatnosti, uplatnenie sa na trhu práce, vývoj miery nezamestnanosti a pod.

V práci sme sa orientovali predovšetkým na obojsmerné vzťahy medzi imigrantmi a väčšinovou populáciou ako celok, medzi makroekonomickými veličinami a mierou imigrácie danou počtom udelených dlhodobých povolení na pobyt. Náš primárny zámer však nebol orientovaný na iných aktérov zapájajúcich sa do integračných snáh, predovšetkým mimovládny sektor, štátnych či súkromných predstaviteľov, ktorí svojim konaním môžu napomôcť, ale i sťažiť úspešnosť integrácie migrantov do štruktúr spoločnosti. V rámci modelu taktiež podľa vzoru pôvodnej štúdie abstrahujeme od iných makroekonomických veličín, ktoré by mohli mať potenciálny vplyv na migráciu či integráciu minoritných skupín vo Francúzsku.

Ďalším významným obmedzením z nášho pohľadu je finančný rozmer a veľkosť výskumného tímu. Keďže ide o záverečnú prácu a nie komplexný výskumný projekt, individuálne zhodnotenie skúmaných javov môže byť sčasti subjektívne a nepodrobené širšej diskusii tímu. Rovnako tak nebolo možné vykonať kvalitatívny výskum, ktorý by zahŕňal napr. dotazníkové dopytovanie samotných migrantov vo francúzskom prostredí, ktoré je z nášho prostredia nedosiahnuteľné. V súčasnosti limitácia však môže byť príležitosťou pre výskumný projekt tohto charakteru, ktorý by sa nutne nemusel sústreďovať výlučne na francúzsku realitu migrácie a integrácie, nakoľko metodológia výskumu umožňuje skúmať akúkoľvek krajinu sveta v rôznych časových radoch.

4 VÝSLEDKY PRÁCE

Nosnú časť predkladanej dizertačnej práce z hľadiska výskumnej časti predstavuje táto kapitola venovaná výsledkom práce, ktoré sú založené na interpretácii výsledkov ekonometrického modelu. Ako sme už predostreli v predchádzajúcej časti venovanej metodologickej báze, ekonometrický model v podobe vektorovej autoregresie sa zameriava na analýzu vzťahu medzi vybranými makroekonomickými veličinami a mierou imigrácie smerom do Francúzska.

V rámci výsledkov práce sa sústreďujeme na popis jednotlivých veličín vstupujúcich do modelu, popisom základných štatistických ukazovateľov a výsledkom jednotlivých VAR modelov metodologicky popísaných v tretej kapitole. Vďaka tomu budeme môcť adekvátne overiť platnosť hypotéz nastolených v druhej kapitole predkladanej práce, ako aj naplnenie ústredného cieľa práce ohľadom určenia dynamiky medzi vybranými makroekonomickými ukazovateľmi výkonnosti francúzskej ekonomiky a imigračnými tokmi smerom do krajiny, a tým analyzovať súčasné integračné tendencie imigrantov v nami sledovanej krajine – Francúzsku.

Ako sme už zmienili, v práci využívame model vektorovej autoregresie, tiež známy ako multivariačná regresia. Ide o techniku štatistického ekonometrického modelovania používanú na predikovanie viacerých súvislostí medzi premennými súčasne. Na rozdiel od tradičných regresných modelov, ktoré predpovedajú jednu premennú odozvy, vektorová regresia zohľadňuje vzájomné závislosti medzi viacerými premennými štatistického súboru, čím ponúka komplexnejšie pochopenie vzťahov medzi prediktormi a odozvami.

4.1 Charakteristika skúmaných premenných VAR modelu

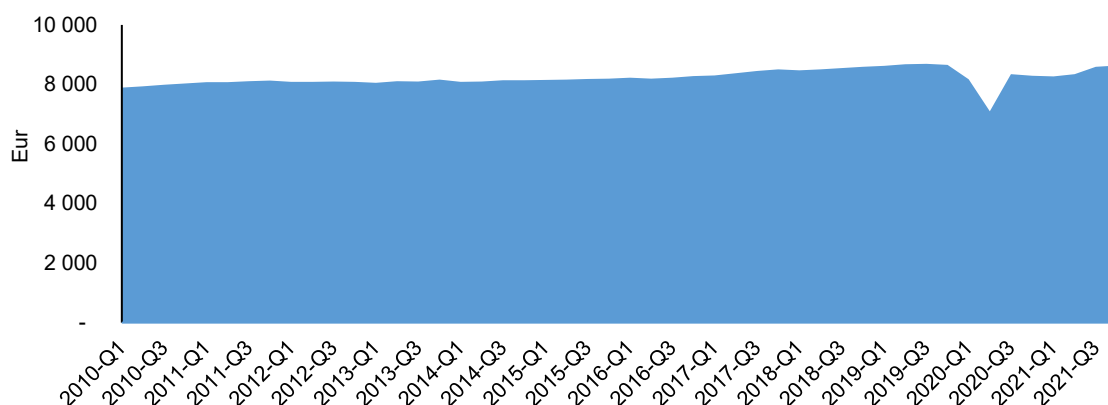
Pre lepšie uchopenie výsledkov predkladanej dizertačnej práce pristupujeme v rámci tejto podkapitoly k stručnej charakteristike jednotlivých premenných vstupujúcich do vektorového autoregresného modelu, konkrétne vývoj HDP *per capita*, miera nezamestnanosti a vývoj udelených dlhodobých povolení na pobyt, ktoré tvoria bázu výpočtu miery imigrácie za sledované obdobie rokov 2010-2021.

Jednotlivé premenné, vrátane všetkých potrebných procedúr uvedených v ďalšej časti, sme skúmali prostredníctvom programovacieho jazyka R v programe RStudio.

4.1.1 Hrubý domáci produkt per capita

Pre potreby autoregresného modelu sme použili kvartálne dáta vývoja HDP *per capita* na základe údajov zo štatistického portálu OECD. Dáta na štvrťročnej báze ohľadom vývoja HDP sú uvádzané v národnej mene Euro s bazickým obdobím 2014, sezónne upravenom na základe reťazovo viazaného objemu HDP o zmenu cien a štruktúry hospodárstva v porovnaní s bazickým obdobím. Táto úprava je kľúčová pre presné posúdenie zmien životnej úrovne a ekonomického rastu v čase. HDP *per capita* je následne vypočítaný ako podiel vyššie zmieneného HDP a počtu obyvateľov Francúzska v danom období, ktorý sme získali z údajov Francúzskeho štatistického úradu INSEE. Kvartálny objem tejto makroekonomickej veličiny znázorňuje nasledujúci graf (Graf 25).

Graf 25 Kvartálny objem HDP *per capita* vo Francúzsku (2010-2021)



Zdroj: Spracované na základe OECD. *OECD Data Explorer*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-08].
Dostupné na: <https://data-explorer.oecd.org/>

Na základe vyššie uvedeného grafu môžeme pozorovať rastúci trend kvartálneho objemu HDP *per capita* v krajine, s výnimkou obdobia roku 2020, kedy došlo k celosvetovému útlmu ekonomickej aktivity krajín v dôsledku vypuknutia pandémie COVID-19. Počas sledovaného obdobia dosahoval kvartálny objem HDP na obyvateľa rozpätie od 7 100 Eur v Q2 roku 2020 po 8 693 Eur v Q3 roku 2019 s priemerným kvartálnym objemom HDP *per capita* na úrovni 8 237 Eur.¹⁶⁷

¹⁶⁷ Všetky číselné údaje v tejto časti sú vlastnou interpretáciou dát, ktoré sme spracovávali v ekonometrickom modeli práce. Údaje sú získavané predovšetkým na základe oficiálnych štatistík databáz OECD, INSEE a INED.

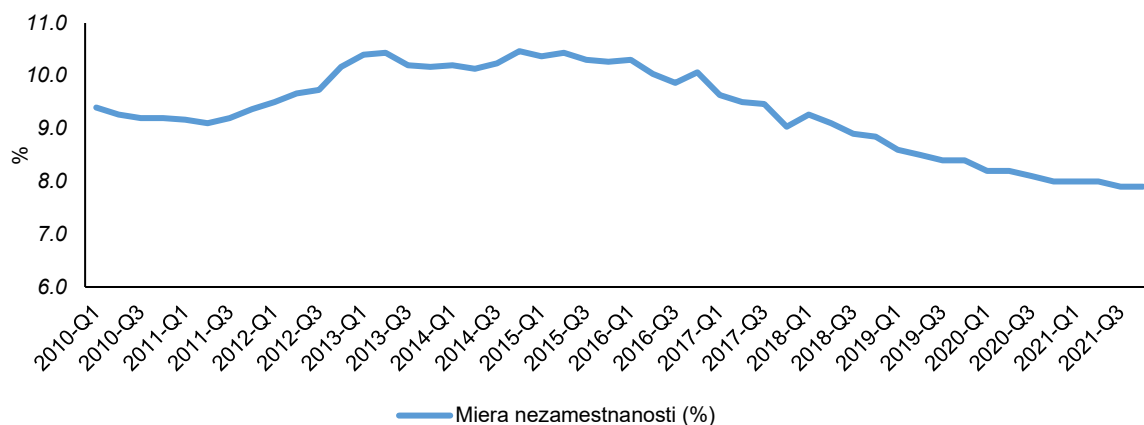
Z hľadiska celosvetovej výkonnosti francúzskej ekonomiky sa krajina nachádza na 23. mieste spomedzi všetkých krajín sveta v súvislosti s úrovňou HDP per capita, ktoré na základe údajov Medzinárodného menového fondu za rok 2023 dosiahlo hodnotu v súčasných cenách 46 tisíc USD.¹⁶⁸

4.1.2 Miera nezamestnanosti

Analýza miery nezamestnanosti krajín je vo všeobecnosti nevyhnutná pre pochopenie dynamiky na trhu práce či hodnotenie ekonomickej výkonnosti krajiny. Slúži rovnako ako dôležitý prekursor politických rozhodnutí zameraných na podporu zamestnanosti, dosiahnutie ekonomickej stability krajiny a celkovej prosperity.

V rámci výskumu predkladanej práce predstavuje miera nezamestnanosti popri vývoji HDP *per capita* kľúčový aspekt analýzy vzťahu medzi makroekonomickou výkonnosťou Francúzska a migračnou politikou krajiny. Na základe analýzy sme schopní kvantitatívne zhodnotiť krátkodobý trend vývoja spomínaných premenných za sledované obdobie rokov 2010-2021.

Graf 26 Vývoj miery nezamestnanosti vo Francúzsku (2010-2021)



Zdroj: Spracované na základe INSEE. *L'essentiel sur... le chômage*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-09]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/4805248>

¹⁶⁸ INTERNATIONAL MONETARY FOND. *GDP per capita, current prices*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné na: <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPDPC@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOORLD>

Vývoj miery nezamestnanosti vo Francúzsku v sledovanom štvrtročnom období rokov 2010-2021 (*Graf 26*) podliehal miernej volatilitite, keď táto veličina dosahovala úroveň medzi 7,9 % v Q4 roku 2021 a 10,5 % v Q4 roku 2014. Francúzsko dlhodobo zaznamenáva vysokú mieru nezamestnanosti. V rámci EÚ dosahuje Francúzsko vôbec piatu najvyššiu mieru nezamestnanosti¹⁶⁹ (v roku 2022 na úrovni 7,3 % oproti priemeru EÚ-27 na úrovni 6,1 %).¹⁷⁰ Hlavným dôvodom vysokej miery nezamestnanosti v krajine je dlhodobá vysoká miera nezamestnanosti mladých ľudí, ktorí sú na trhu práce najviac zraniteľní, nakoľko vo väčšine prípadov nedosahujú potrebnú kvalifikáciu kvôli dlhšiemu obdobiu štúdia.¹⁷¹

4.1.3 Miera imigrácie

Tretou hlavnou endogénnou premennou praktického výskumu dizertačnej práce je údaj ohľadom miery imigrácie v sledovanom období rokov 2010-2021. Aktuálne štatistiky zahŕňajúce aspekty migrácie sú zhromažďované Národným ústavom demografických štúdií (INED) a Štatistickým úradom (INSEE).

Do výpočtu miery imigrácie sme brali do úvahy počet dlhodobých povolení na pobyt udelených vo Francúzsku za sledované obdobia, ktoré sú uvedené v administratívnej databáze francúzskeho Ministerstva vnútra. Výslednú kvartálnu mieru imigrácie, ktorú sme zahrnuli do autoregresného modelu, sme získali vypočítaním podielu schválených povolení na pobyt a celkového počtu obyvateľov Francúzska vyjadreného na tisíc obyvateľov za sledované obdobie. Do výpočtu schválených povolení na pobyt nie sú zahrnuté povolenia v rámci Európskej únie, nakoľko od vstupu viacerých európskych krajín do EÚ (najmä po roku 2004) povolenia k pobytu nie sú vo Francúzsku zákonne vyžadované.

Pre úplnosť je nutné poznamenať, že od roku 2009 sa upravil proces vydávania povolení na pobyt zavedením nového typu víz, ktoré sú svojou povahou rovnocenné s povoleniami na pobyt, avšak sú vydávané francúzskymi konzulátmi v zahraničí. Pôvodná štúdia od D'Albis et al. (2016) preto zahŕňa ekonometrickú analýzu končiacu v roku 2008.¹⁷² Pre potreby predkladanej dizertačnej práce abstrahujeme od nového typu víz schválených

¹⁶⁹ Vyššiu mieru nezamestnanosti za rok 2022 dosiahlo iba Španielsko (12,9 %), Grécko (12,5 %), Taliansko (8,1 %) a Švédsko (7,5 %). In: INSEE. *L'essentiel sur... le chômage*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-09]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/4805248>

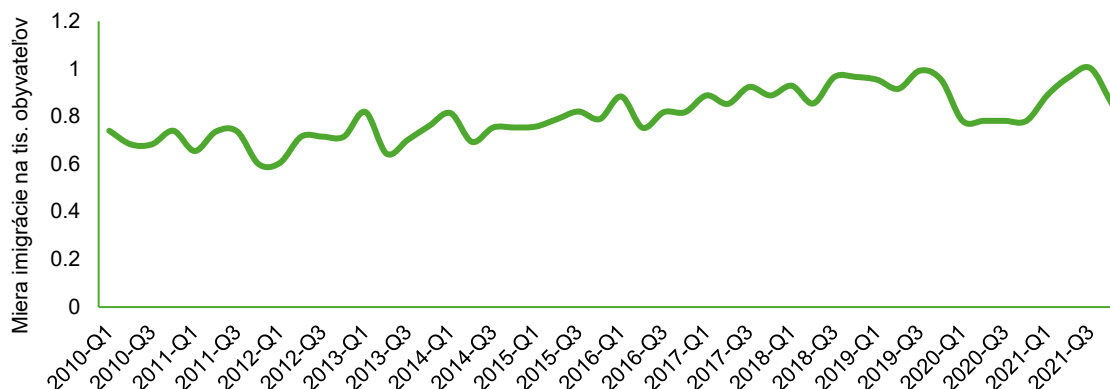
¹⁷⁰ Pre detailnejšiu analýzu pozri INSEE. *L'essentiel sur... le chômage*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-09]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/4805248>

¹⁷¹ RIEVAJOVÁ, Eva – PŘÍVARA, Andrej. Nezamestnanosť a politika flexiistoty na francúzskom trhu práce. 2012. In: *Ekonomické rozhľady*, ročník 41, 2/2012, s. 148-159. Dostupné na: https://euba.sk/www_write/files/SK/ekonomicke-rozhlady/er2_2012_fulltext_rievajova_privara-13465.pdf

¹⁷² D'ALBIS, Hippolyte – BOUBTANE, Ekrame – COULIBALY, Dramane. *Immigration Policy and Macroeconomic Performance in France*. 2016. p. 7.

zahraničnými konzulátmi a berieme do úvahy oficiálne povolenia na pobyt vydané francúzskymi úradmi v krajine. U udelenia víz je problematické určiť, kedy a či pobyt migranta v krajine nastal a zároveň absentuje detailnejší rozbor udelených víz na základe národnostnej príslušnosti či samotných dôvodov migrácie do Francúzska, ktoré v práci podrobujeme ďalšiemu skúmaniu.

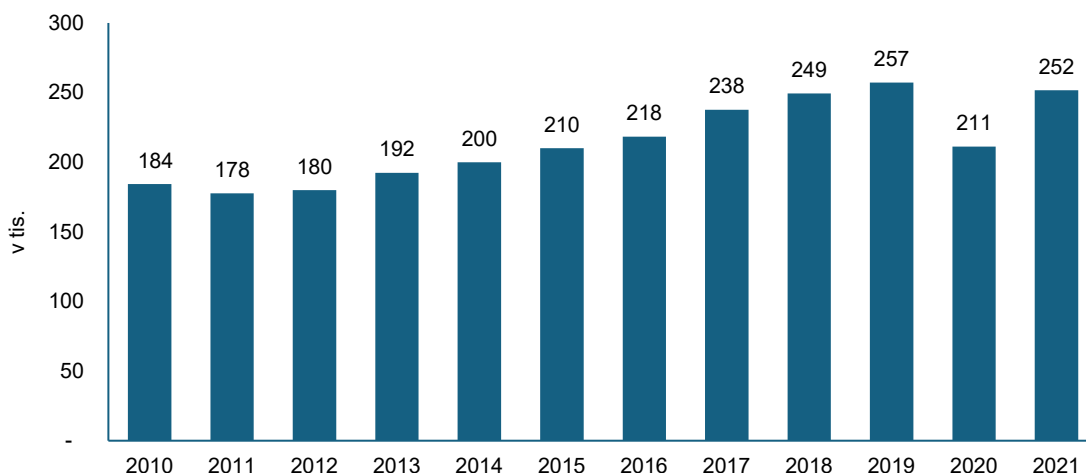
Graf 27 Vývoj miery imigrácie vo Francúzsku na tisíc obyvateľov (2010-2021)



Zdroj: Spracované na základe MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR ET DES OUTRE-MER. *Les chiffres de l'immigration en 2022*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-05]. Dostupné na: <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Info-ressources/Etudes-et-statistiques/Chiffres-cles-sejour-visas-eloignements-asile-acces-a-la-nationalite/Archives/Les-chiffres-2022-publication-annuelle-parue-le-22-juin-2023>

Na základe vyššie uvedeného grafu (*Graf 27*), ktorý mapuje vývoj miery imigrácie smerom do Francúzska, môžeme pozorovať pomerne volatilný, avšak sezónne opakujúci a mierne zvyšujúci sa trend vývoja miery imigrácie vyjadrenej na tisíc obyvateľov krajiny. V priemere dosahuje kvartálna miera imigrácie na tisíc obyvateľov hodnotu 0,80492. Pre nominálne vykreslenie počtu udelených povolení na pobyt dlhších ako 1 rok mimo krajín EÚ na ročnej báze uvádzame prostredníctvom nasledujúceho grafu (*Graf 28*).

Graf 28 Počet udelených dlhodobých povolení na pobyt vo Francúzsku (2010-2021)



Zdroj: Spracované na základe MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR ET DES OUTRE-MER. *Les rapports au Parlement - article L. 111-10 du code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile (CESEDA)*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-05]. Dostupné na: <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Informations/Documentation/Rapports-publics/Les-rapports-au-Parlement-article-L.-111-10-du-code-de-l-entree-et-du-sejour-des-etrangers-et-du-droit-d-asile-CESEDA>

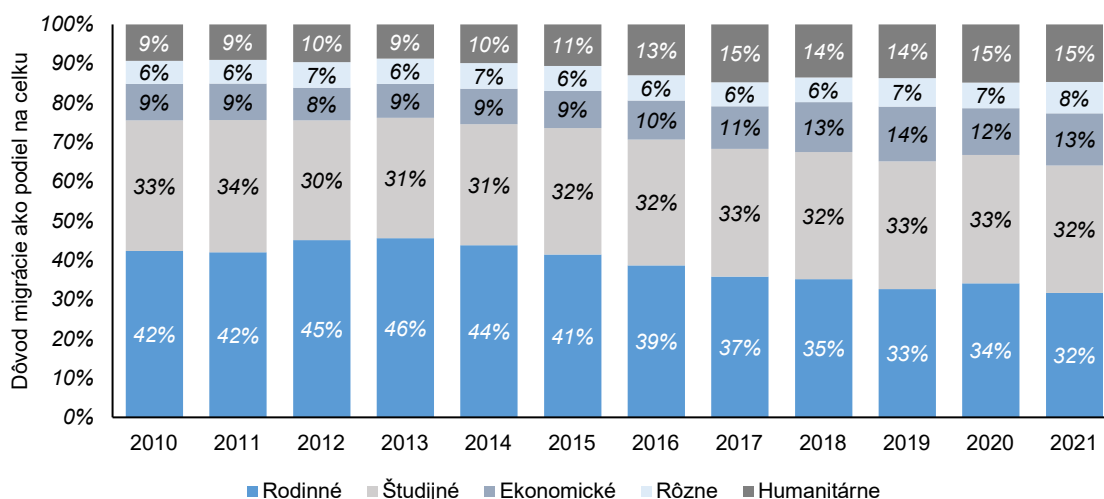
V nami sledovanom období rokov 2010-2021 pozorujeme postupný nárast udelených dlhodobých povolení na pobyt vo Francúzsku. Za dlhodobé povolenia sú považované všetky schválené povolenia na pobyt v krajine na dlhšie obdobie ako 1 rok. V roku 2021 bolo schválených o 37 % viac povolení na pobyt, ako tomu bolo v roku 2010. Výraznejší pokles udelených povolení bol iba v roku 2020, počas najväčších obmedzení v súvislosti s pandemiou koronavírusu COVID-19. Naopak, dosiaľ najvyšší počet udelených dlhodobých povolení na pobyt vo Francúzsku bol v predchádzajúcom roku 2019 na úrovni 257 tisíc.

V rámci oficiálnych správ predkladaných parlamentu bolo možné zhromaždiť granularnejšie dáta ohľadom národnostnej príslušnosti či dôvodov imigrácie osôb, ktorým bolo schválené dlhodobé povolenie na pobyt v krajine.¹⁷³ Ako sme už uviedli v úvodnej časti predkladanej práce, najvýznamnejšie migračné toky sú dlhodobo z afrických krajín, predovšetkým z Maghrebu a sahelskej oblasti, nasledované ázijskými krajinami. Na základe

¹⁷³ Pozri MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR ET DES OUTRE-MER. *Les rapports au Parlement - article L. 111-10 du code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile (CESEDA)*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné na: <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Informations/Documentation/Rapports-publics/Les-rapports-au-Parlement-article-L.-111-10-du-code-de-l-entree-et-du-sejour-des-etrangers-et-du-droit-d-asile-CESEDA>

dostupných dát zároveň môžeme konštatovať, že podľa ekonomickej vyspelosti krajín v priemere 90 % udelených žiadostí bolo v prospech rozvojových krajín.¹⁷⁴

Graf 29 Dôvody migrácie smerom do Francúzska ako podiel na udelených povoleniach na pobyt v krajine (2010-2021)



Zdroj: Spracované na základe INSEE. *Immigrés et descendants d'immigrés*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-05]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=679339>

Pri administratívnych dôvodoch uvádzaných v rámci udelených povolení na pobyt v krajine (Graf 29) sú dlhodobo najviac zastúpené dôvody kvôli rodinným väzbám (v priemere 39 % podiel), nasledované dôvodmi zahŕňajúce študijné aktivity (32 % podiel). Ekonomické dôvody migrácie smerom do Francúzska tvoria v sledovanom období iba 11 % podiel na celkovej migrácii.

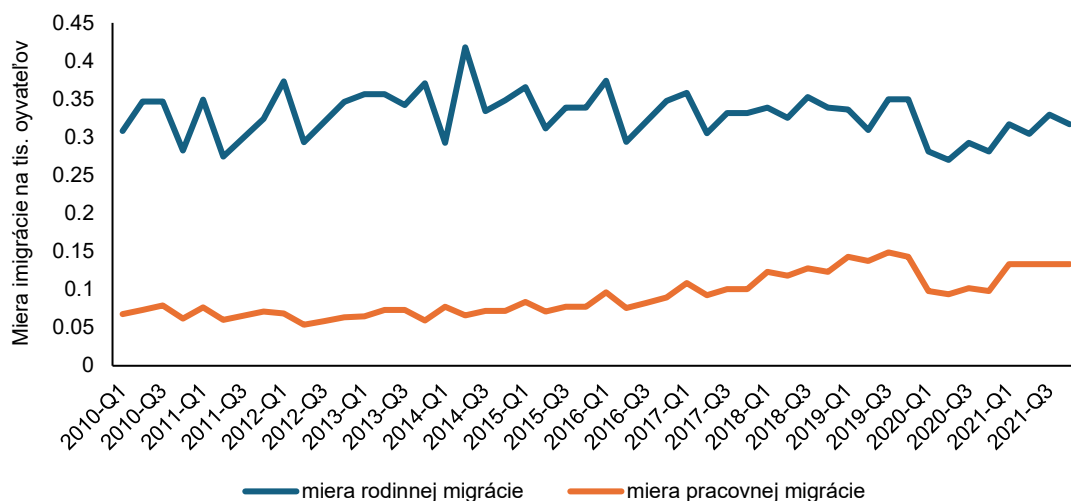
V rámci výskumu sme pristúpili k syntéze spomínaných dôvodov do troch hlavných skupín sledujúc logiku predkladaného výskumu, a to: (i) povolenia z rodinných dôvodov, najmä v súvislosti so zjednocovaním rodín, (ii) povolenia z pracovných dôvodov, a (iii) ostatné povolenia imigrácie do Francúzska, zahŕňajúce najmä študentské povolenia, turistické víza a pod.

Je však potrebné poznamenať, že aj povolenia z rodinných dôvodov umožňujú čiastočné zapojenie sa do deľby práce. Rovnako v prípade ostatných dôvodov udelenia pobytu tvorí najvýznamnejšiu časť práve študijný motív migrácie (v sledovanom období

¹⁷⁴ Na základe údajov z INED. *La conjuncture démographique de la France*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné na: https://www.revue-population.fr/wp-content/uploads/sites/37/2023/12/Conjoncture-2023_compressed.pdf

na úrovni 32 % zo všetkých udelených povolení medzi 2010-2021), v rámci ktorého majú rovnako študenti právo pracovať na čiastočný pracovný úväzok. Naopak, ľuďom so schválenými vízami z dôvodu turizmu nie je umožnené zamestnať sa vo francúzskom prostredí.

Graf 30 Vývoj miery imigrácie vo Francúzsku na tisíc obyvateľov z rodinných versus pracovných dôvodov (2010-2021)



Zdroj: Spracované na základe MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR ET DES OUTRE-MER. *Les rapports au Parlement - article L. 111-10 du code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile (CESEDA)*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-04]. Dostupné na: <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Info-ressources/Documentation/Rapports-publics/Les-rapports-au-Parlement-article-L.-111-10-du-code-de-l-entree-et-du-sejour-des-etrangers-et-du-droit-d-asile-CESEDA>

Z uvedenej miery imigrácie (Graf 30) je zrejmé, že vo francúzskom prostredí má imigrácia z rodinných dôvodov väčšiu váhu ako imigrácia z pracovných dôvodov, nakoľko priemerná miera imigrácie na tisíc obyvateľov v sledovanom období z rodinných dôvodov dosiahla hodnotu 0,3290, naopak priemerná miera imigrácie na tisíc obyvateľov z pracovných dôvodov činila iba 0,0918.

Na základe vyššie zmieneného delenia dôvodov imigrácie na pracovnú a rodinnú sme schopní pristúpiť k detailnejšej ekonometrickej analýze vzťahu medzi makroekonomickou výkonnosťou krajiny a imigračnou politikou s ohľadom na sociálne a ekonomické aspekty. Na základe výsledkov modelu môžeme následne pristúpiť k zhodnoteniu stanovených hypotéz a primárnych cieľov predkladanej práce.

4.2 Výsledky ekonometrického modelu

V rámci tejto podkapitoly sa budeme detailne venovať výsledkom praktického výskumu práce – ekonometrického vektorového autoregresného modelu, ktorý analyzuje vzťah medzi makroekonomickými ukazovateľmi francúzskej ekonomiky – HDP *per capita* a mierou nezamestnanosti a mierou imigrácie do krajiny za kvartály rokov 2010-2021. Výsledkom modelu je súbor impulzne odpovedajúcich funkcií, ktoré vykresľujú vzájomnú dynamiku skúmaných premenných v čase.

Postupne pristúpime k základnej štatistickej charakteristike analyzovaného súboru dát, k testom stacionarity údajov a existencie kointegračného vzťahu medzi premennými. Záverom tejto časti stanovíme vzájomnú dynamiku medzi jednotlivými premennými na základe už spomínaných impulzívne odpovedajúcich funkcií.

V rámci druhej kapitoly práce sme načrtli súbor jednotlivých hypotéz, ktoré budeme porovnávať a hodnotiť vzhľadom na výsledky práce. Hypotézy sa sústreďujú predovšetkým na určenie pozitívnej, resp. negatívnej dynamiky medzi makroekonomickými veličinami a mierou imigrácie, spolu so špecifikáciou na pracovnú a rodinnú migráciu.

4.2.1 Základná štatistická charakteristika súboru dát

Skúmaný štatistický súbor predkladanej dizertačnej práce obsahuje endogénne premenné, ktoré sme podrobili analýze vektorovej autoregresie. Pred samotnými procedúrami, ktoré sú prekurzorom správnosti jednotlivých dát, uvádzame základnú štatistickú charakteristiku jednotlivých časových radov.

Tabuľka 8 Štatistická charakteristika súboru dát

Premenná	Aritmetický priemer	Štandardná odchýlka	Max. hodnota	Min. hodnota
HDP <i>per capita</i> (Eur)	8 270,29	273,43	8 692,93	7 100,31
Miera nezamestnanosti (%)	9,4	0,9	10,5	7,9
Miera imigrácie (na 1 000 obyvateľov)				
celkom	0,8190	0,1037	1,0031	0,6005
pracovná	0,3306	0,0299	0,4179	0,2701
rodinná	0,0949	0,0279	0,1488	0,0539

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z databáz INSEE, INED a OECD.

Prezentované štatistické charakteristiky analyzovaného súboru dát boli detailnejšie popísané v predchádzajúcej podkapitole práce. Z vyššie uvedenej tabuľky (Tabuľka 8) môžeme odvodiť priemerné hodnoty jednotlivých premenných, napr. pomerne vysokú úroveň miery nezamestnanosti (9,4 %) či vyššiu mieru imigrácie do Francúzska z dôvodov zjednocovania rodín. Pracovná migrácia bola v sledovanom období menej významnou veličinou v rámci skúmaných dát.

4.2.2 Test stacionarity

Výsledkom modelu vektorovej regresie predchádza niekoľko kontrolných testov na zhodnotenie kvality jednotlivých premenných a posúdenie možnosti ich vzájomnej analýzy. Ešte pred modelovaním konkrétnych impulzívnych funkcií modelu je potrebné pristúpiť k vykonaniu testu stacionarity a kointegrácie.

V tejto podkapitole sa sústreďujeme na prvý z testov – test stacionarity dát, odborným názvom Rozšírený Dickey-Fullerov test (ADF)¹⁷⁵, ktorého úlohou je testovať hypotézu stacionarity jednotlivých premenných, a teda, či časový rad má jednotkový koreň.¹⁷⁶

¹⁷⁵ Z anglického názvu *Augmented Dickey-Fuller unit root test*.

¹⁷⁶ V Dickey-Fullerovom teste je nulovou hypotézou téza, že údaje obsahujú jednotkový koreň, čo znamená, že dáta sú nestacionárne. Cieľom testu je zistiť, či existujú dostatočné dôkazy na zamietnutie tejto nulovej hypotézy a teda možnosť zhodnotiť záver, že údaje sú stacionárne. Ak testovacia štatistika vypočítaná z údajov prekročí kritickú hodnotu, v našom prípade hodnotu $p > 0,01$, nulovú hypotézu nie sme schopní zamietnuť, dáta sú nestacionárne a pokračujeme v teste prvých rozdielov. Naopak, ak testovacia štatistika neprekročí kritickú hodnotu, v našom prípade $p < 0,01$, nulovú hypotézu zamietame, čo naznačuje, že údaje sú stacionárne. Preto sa v kontexte Dickey-Fullerovho testu očakáva nájdenie dôkazov, že údaje sú stacionárne.

Tabuľka 9 Test stacionarity premenných modelu

Premenná	Základný súbor		Prvé rozdiely		Druhé rozdiely	
	ADF-stat	p_value	ADF-stat	p_value	ADF-stat	p_value
GDP	-3,1060	0,1324	-4,1555	0,0113	-	-
U	-2,4549	0,3924	-3,2150	0,0961	-4,3640	0,0100
M	-2,6657	0,3083	-4,3456	0,0100	-	-
FM	-2,4141	0,4088	-4,6000	0,0100	-	-
WM	-2,9382	0,1994	-4,3001	0,0100	-	-

Zdroj: Vlastné spracovanie dát v programe RStudio.

Na základe výsledkov testu stacionarity jednotlivých premenných pomocou Rozšíreného Dickey-Fullerovho testu môžeme konštatovať, že na hladine významnosti 1 % sú časové rady HDP *per capita*, celkovej miery imigrácie, ako aj miery imigrácie z rodinných a pracovných dôvodov nestacionárne v základnom súbore, ale stacionárne na úrovni prvých rozdielov. Časové rady miery nezamestnanosti sú stacionárne na úrovni druhých rozdielov. Stacionarita časového radu znamená, že chovanie takého časového radu je v určitom zmysle stochasticky ustálené.¹⁷⁷ Zamietnutím nulovej hypotézy a deklarováním stacionarity dát môžeme pristúpiť k testu kointegrácie medzi jednotlivými premennými v nasledujúcej časti.

4.2.3 Test kointegrácie

Po teste stacionarity časových radov v rámci výskumu dizertačnej práce pristupujeme k testu kointegrácie na určenie stavu, či medzi stanovenými premennými časových radov existuje štatisticky významný dlhodobý vzťah alebo kointegrácia. V rámci Johansenovho kointegračného testu je nulovou hypotézou tvrdenie, že medzi premennými neexistuje žiaden kointegračný vzťah, a teda z dlhodobého hľadiska spolu premenné dlhodobo lineárne nesúvisia.¹⁷⁸ Pokiaľ medzi premennými existuje kointegračný vzťah, do výpočtu samotného VAR modelu nie je potrebné vziať hodnoty prvých rozdielov, nakoľko by došlo k strate časti dát poskytnutého súboru dát a skresleniu výsledkov.

¹⁷⁷ Stacionarita v časovom rade indikuje konštantnú strednú hodnotu, konštantný rozptyl a kovariancia medzi hodnotami časového radu závisí len na časovom intervale medzi nimi.

¹⁷⁸ Alternatívne teda platí hypotéza, že medzi premennými existuje jeden alebo viac kointegračných vzťahov, a teda zdieľanie určitého trendu vývoja. Časové rady tak nie sú z dlhodobého hľadiska navzájom nezávislé.

Tabuľka 10 Johansenov kointegračný test medzi premennými modelu

Hypotetický počet kointegračných vzťahov	Test. štatistika	Hladina významnosti		
		10pct	5pct	1pct
najviac 4	0.92	6.50	8.18	11.65
najviac 3	20.92	15.66	17.95	23.52
najviac 2	47.69	28.71	31.52	37.22
najviac 1	81.73	45.23	48.28	55.43
žiaden	124.70	66.49	70.60	78.87

Zdroj: Vlastné spracovanie dát v programe RStudio.

V rámci Johansenovho testu kointegrácie maximálnej vlastnej hodnoty (*eigenvalue*) naprieč súborom premenných môžeme konštatovať, že na hladine významnosti 5 % existujú medzi premennými najviac tri kointegračné vzťahy. Zamietame teda nulovú hypotézu, a to, že medzi premennými neexistuje žiaden kointegračný vzťah. Vďaka tomuto vzťahu následne môžeme konštatovať, že výsledky VAR modelu budú na veľmi konzistentnej úrovni. Zároveň v prípade analýzy matice impulzívnych odoziev, ktorú skúmame v nasledujúcej časti, možno vychádzať z VAR modelov so základným štatistickým súborom s integrovanými premennými.

4.2.4 Vzťahy medzi premennými – Model 1

Nosnou časťou praktického výskumu je určenie dynamiky vzťahu medzi jednotlivými premennými. Pre tieto účely slúži matica impulzívnych odoziev na šoky *Modelu 1* v podobe logaritmu HDP per capita, logaritmu miery nezamestnanosti a logaritmu miery imigrácie bez ohľadu na administratívny dôvod udelenia pobytu. Šoky sú škálované tak, aby zodpovedali zmene o jednu jednotku predmetnej premennej. Na základe matíc tak budeme schopní zhodnotiť stanovené hypotézy predkladanej práce. Ako sme už deklarovali prostredníctvom vykonaných testov stacionarity a kointegrácie, VAR modely sú na veľmi konzistentnej úrovni.

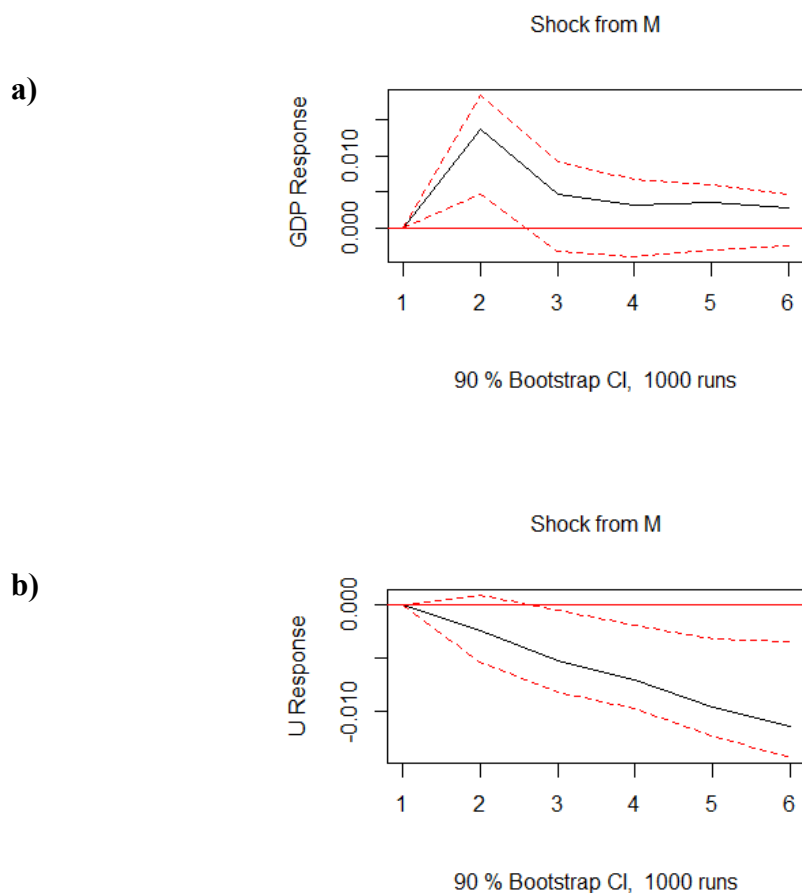
V tejto časti podrobujeme analýze Model 1 popísaný v rámci kapitoly 2 predkladanej práce.¹⁷⁹ Tento model zahŕňa vzťah HDP *per capita*, miery nezamestnanosti a celkovej

¹⁷⁹ Model 1 predkladanej práce možno zapísať ako Model 1: $Y_t = (GDP_t, U_t, M_t)'$, kde *GDP* predstavuje logaritmus hrubého domáceho produktu *per capita*, *U* označuje logaritmus miery nezamestnanosti a *M* je logaritmom miery imigrácie, pričom imigrácia zahŕňa všetky schválené povolenia na pobyt vo Francúzsku bez ohľadu na administratívny dôvod vydania dokladu.

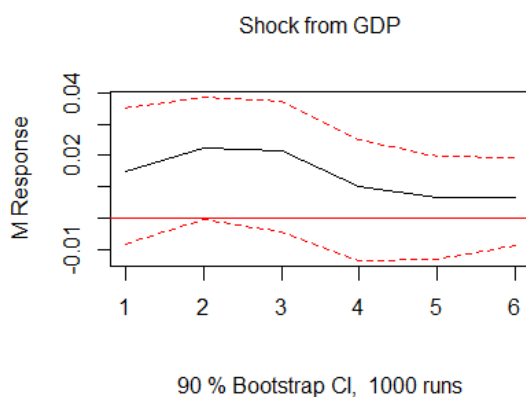
miery imigrácie určenej na základe všetkých udelených povolení na dlhodobý pobyt vo Francúzsku za stanovené obdobie. Impulzivná odozva HDP *per capita* na šok v imigrácii dosahuje pozitívne hodnoty a je významná po dobu najmenej 6 skúmaných období po odznení šoku, v našom prípade 1,5 roka, najviac však v prvých dvoch kvartáloch (viď *Graf 31 a*). Naopak, odozva miery nezamestnanosti na šok v imigrácii je v sledovanom súbore negatívna a pomerne významná po dobu nasledujúceho 1,5 roka po šoku, teda zvýšenia miery imigrácie o jednu jednotku (viď *Graf 31 b*).

V ďalšej časti modelu môžeme pozorovať rovnako pozitívnu odozvu miery imigrácie na šok v HDP *per capita*, ktorý je významný po dobu 1,5 roka od šoku, najviac však prvé tri kvartály (viď *Graf 31 c*). Odozva miery imigrácie na mieru nezamestnanosti je za sledované obdobie mierne pozitívna, predovšetkým v prvom kvartáli od šoku, avšak nevýznamná počas prvých 6 mesiacov od šoku (viď *Graf 31 d*).

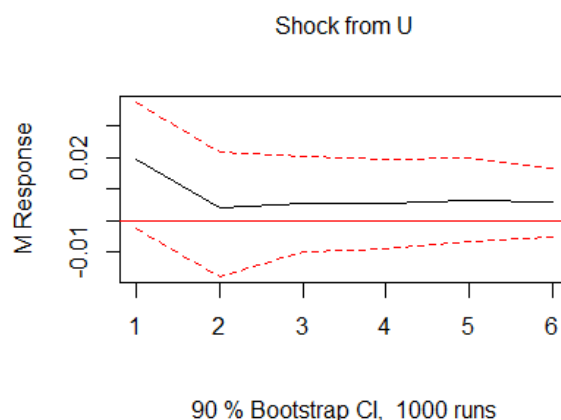
Graf 31 Impulzivne odpovede Modelu 1 vektorovej autoregresie



c)



d)



Zdroj: Vlastné spracovanie dát v programe RStudio.¹⁸⁰

S *Modelom 1* výskumu predkladanej práce súvisia prvé dve hypotézy sformulované v rámci druhej kapitoly, a to tvrdenia, že (H1) „vývoj migračných tokov smerom do Francúzska má pozitívny dopad na vývoj hrubého domáceho produktu Francúzska“ a (H2) „vývoj migračných tokov smerom do Francúzska má negatívny dopad na vývoj miery nezamestnanosti“. Vykonané analýzy podporujú naše úvahy o správnosti stanovených hypotéz. Detailnejší rozbor uvádzame v záverečnej časti práce.

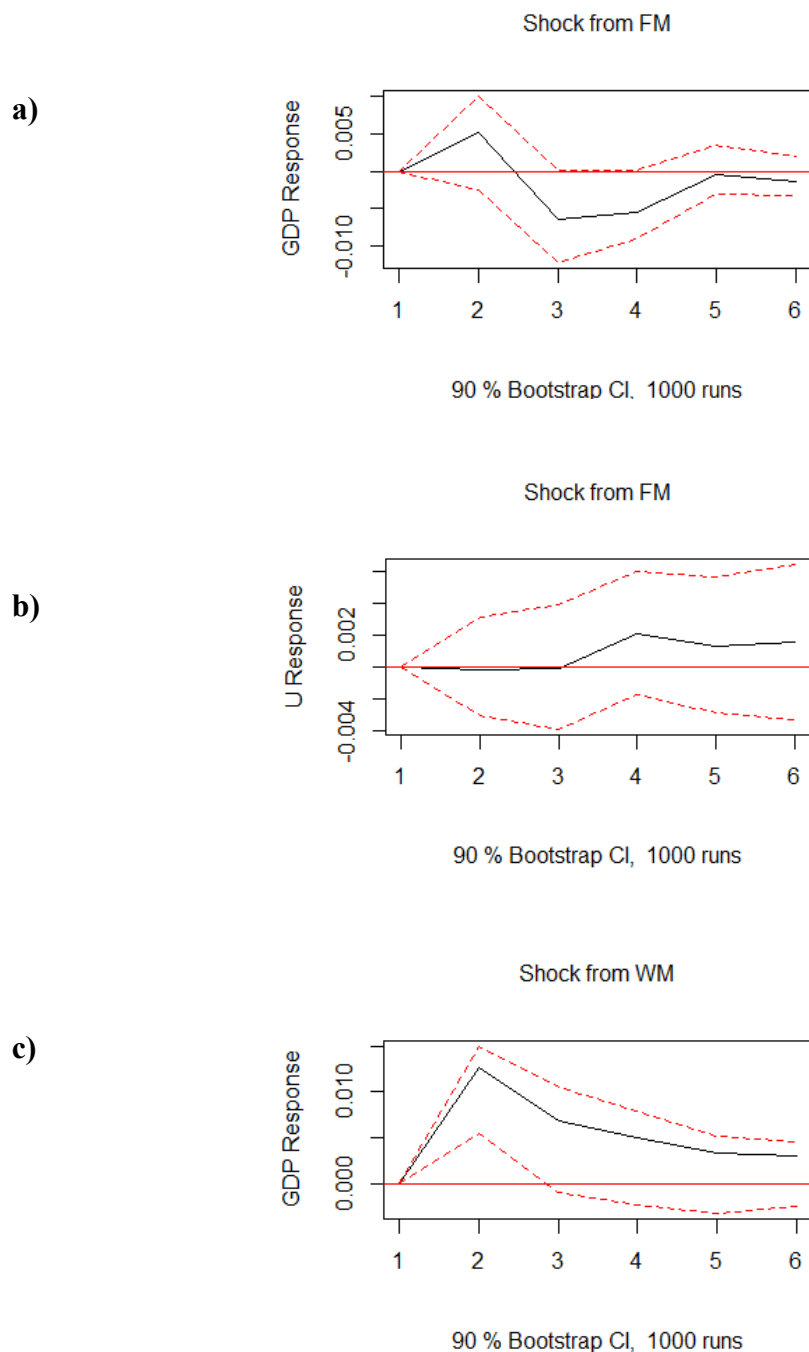
4.2.5 Vzťahy medzi premennými – Model 2

V rámci tejto sekcie sa analýza zameriava na granulárnejšie dáta ohľadom miery imigrácie, nakoľko sme pristúpili k syntéze jednotlivých administratívnych dôvodov udelenia dlhodobého povolenia na pobyt vo Francúzsku do troch skupín – (i) imigrácia z pracovných dôvodov, (ii) imigrácia z rodinných dôvodov, (iii) ostatné dôvody, zahŕňajúce

¹⁸⁰ Podmienky uvedené pod impulzívnymi funkciami v zápise „90% Bootstrap CI, 1000 runs“ sa vzťahujú na koncipovanie intervalu spoľahlivosti dát, v našom prípade na úrovni 90 %, pri opakovaní tisíc vzoriek opakovaní.

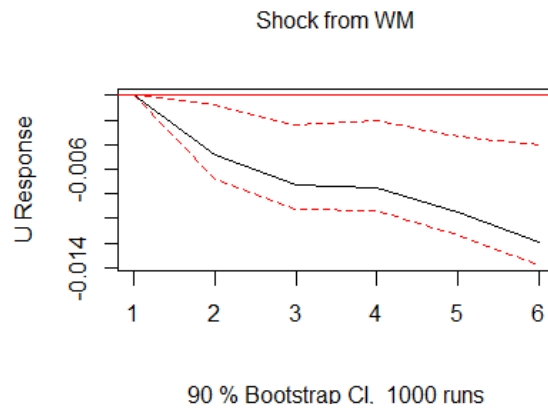
napr. študijné či humanitárne dôvody. V rámci VAR modelu sa sústreďujeme na prvé dve definované kategórie udelených povolení.¹⁸¹

Graf 32 Impulzívne odpovede Modelu 2 vektorovej autoregresie

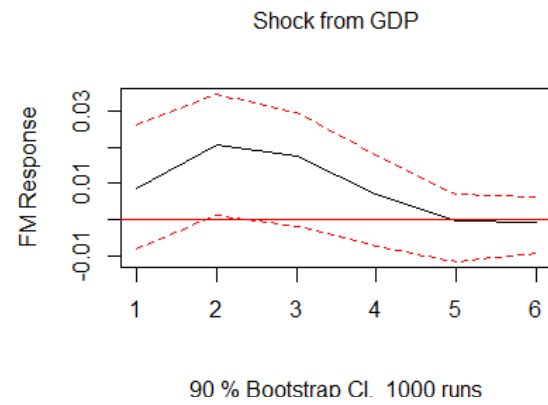


¹⁸¹ Model 2 možno zapísať ako Model 2: $Y_t = (GDP_t, U_t, WM_t, FM_t)'$, pričom WM značí mieru imigrácie z pracovných dôvodov a FM mieru imigrácie z rodinných dôvodov.

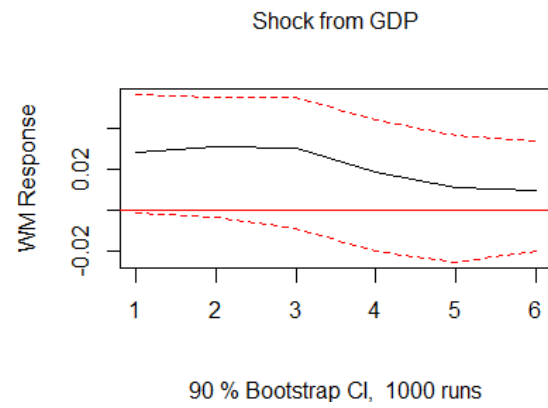
d)



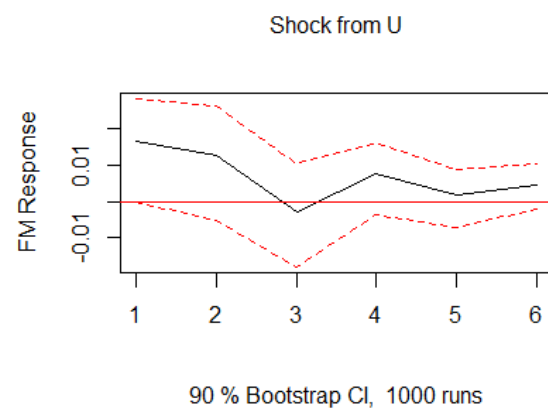
e)



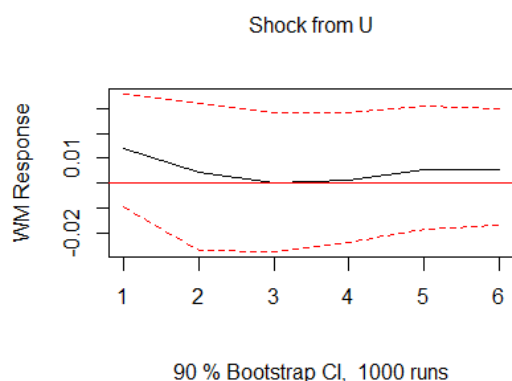
f)



g)



h)



Zdroj: Vlastné spracovanie dát v programe RStudio.

Pri dekompozícii dát na granulárnejšie miery imigrácie podľa administratívneho dôvodu nadobudnutia trvalého pobytu vo Francúzsku – z rodinných (FM) a pracovných dôvodov (WM), sledujeme v rámci *Modelu 2* viacero vzájomných vzťahov.

Impulzívne odozvy HDP *per capita* na šok vo vývoji imigrácie z rodinných dôvodov sú štatisticky menej významné – počas prvých dvoch kvartálov mierne pozitívna odozva, ktorú následne strieda mierne negatívna odozva počas ďalších troch kvartálov (vid' *Graf 32 a*). Odozvy HDP *per capita* na šok vo vývoji pracovnej imigrácie sú naopak pozitívne v období prvého 1,5 roka, najzreteľnejšie počas prvých dvoch kvartálov (vid' *Graf 32 c*).

V prípade impulzívnych odoziev miery nezamestnanosti na šok vo vývoji miery imigrácie pozorujeme výrazne zanedbateľnú odozvu v prípade rodinnej migrácie s mierne pozitívnym efektom v treťom kvartáli po šoku (vid' *Graf 32 b*). Impulzívne odozvy miery nezamestnanosti na šok vo vývoji pracovnej imigrácie má výrazne negatívny charakter graduálne počas 1,5 roka od prvotného šoku (vid' *Graf 32 d*).

Antagonisticky, odozvy imigrácie z rodinných dôvodov na šoky vo vývoji HDP *per capita* dosahujú pozitívny efekt počas prvých piatich kvartálov od prvotného šoku (vid' *Graf 32 e*), v prípade odozvy pracovnej imigrácie na šoky vo vývoji HDP *per capita* sú efekty mierne pozitívne minimálne počas 1,5 roka od samotného šoku (vid' *Graf 32 f*).

Impulzívne odozvy pracovnej imigrácie na šok vo vývoji miery nezamestnanosti je počas 1,5 roka od šoku nevýznamne volatilný s pozitívnym efektom v prvých dvoch kvartáloch, následným negatívnym efektom v treťom kvartáli od šoku a následné mierne pozitívne efekty v štvrtom až šiestom kvartáli po šoku (vid' *Graf 32 g*), v prípade odozvy rodinnej imigrácie na šok vo vývoji miery nezamestnanosti je odozva nevýznamne pozitívna počas sledovaného 1,5 roka od prvotného šoku (vid' *Graf 32 h*).

V tejto súvislosti sa v záverečnej časti snažíme adekvátne zhodnotiť postulované hypotézy ohľadom vzájomného vzťahu medzi makroekonomickými veličinami francúzskej ekonomiky a jej imigračnou politikou, a zahrňame do analýz aj faktor administratívnych dôvodov udelenia dlhodobého pobytu v krajine. Vzťahy medzi jednotlivými premennými a konfrontáciu cieľov a stanovených hypotéz s modelmi uvádzame v nasledujúcej, finálnej, kapitole predkladanej dizertačnej práce.

4.2.6 Zhrnutie výsledkov VAR modelov

V závere tejto kapitoly uvádzame výsledky VAR modelov pre jednotlivé premenné zahrnuté v modeli – HDP *per capita*, mieru nezamestnanosti, mieru imigrácie (vrátane miery imigrácie z rodinných a pracovných dôvodov). Všetky nižšie prezentované tabuľky sú výsledkom vlastného spracovania súboru dát v programe RStudio.¹⁸² V rámci vektorového autoregresného modelu (VAR) rozlišujeme vzťah medzi závislou premennou a nezávislými premennými regresnej rovnice.

Výsledky VAR modelov rozlišujeme predovšetkým na základe štatistickej významnosti jednotlivých premenných, a teda premenné s pravdepodobnostnou hodnotou menšou ako 0.05 (označené *, ** alebo ***) považujeme za štatisticky významné.

Odhadované koeficienty predstavujú vplyv zmeny koeficientu nezávislej premennej o jednu jednotku voči závislej premennej, pričom všetky ostatné premenné ostávajú nemenné.

V zjednodušenej forme tak výstupy z autoregresného modelu dokážu poskytnúť informácie o vzťahu medzi jednotlivými premennými, určiť, ktoré premenné sú štatisticky významnými prediktormi vývoja závislej premennej a rovnako indikovať smer účinkov jednotlivých nezávislých premenných. Na základe výstupov VAR modelov dokážeme kvantitatívne určiť dynamiku medzi jednotlivými premennými modelu, a tak naplniť ciele predkladanej dizertačnej práce a zhodnotiť postulované hypotézy práce.

¹⁸² Vysvetlivky k hladine významnosti: „****“ – hladina významnosti 0, „***“ – hladina významnosti 0.001, „**“ – hladina významnosti 0.01, „*“ – hladina významnosti 0.05, „.“ – hladina významnosti 0.1

Tabuľka 11 Výsledky odhadov VAR modelu pre HDP per capita

HDP per capita	Odhad	Št. odchýlka	Hodnota t	Pravdepodobnosť	Hladina významnosti
GDP (t-1)	0.236953	0.144015	1.645	0.108852	
U (t-1)	-0.049287	0.233608	-0.211	0.834124	
M (t-1)	0.106066	0.043936	2.414	0.021141	*
FM (t-1)	0.001164	0.048578	0.024	0.981019	
WM (t-1)	0.145914	0.036036	4.049	0.000271	***
GDP (t-2)	0.009755	0.138067	0.071	0.944077	
U (t-2)	0.138243	0.213281	0.648	0.521103	
M (t-2)	-0.123044	0.049177	-2.502	0.017170	*
FM (t-2)	-0.050800	0.050987	-0.996	0.325927	
WM (t-2)	-0.077718	0.038105	-2.040	0.048995	*
const	6.698258	1.864769	3.592	0.000998	***

Zdroj: Vlastné spracovanie dát v programe RStudio.

Na základe výstupu VAR modelu pre HDP per capita (*Tabuľka 11*) môžeme rozviesť vzťahy medzi premennými ako rovnicu štatisticky významných koeficientov, napr.:

- rast celkovej imigrácie v čase t-1 o jednu jednotku vedie k nárastu HDP *per capita* v čase t o 0.106066 na hladine významnosti 1 %, za predpokladu nemennosti ostatných premenných;
- rast migrácie z pracovných dôvodov v čase t-1 o jednu jednotku vedie k nárastu HDP *per capita* v čase t o 0.145914 za predpokladu nemennosti ostatných premenných.

VAR model pre vzťahy nezávislých premenných voči HDP *per capita* naznačuje najsilnejšie vzťahy spomedzi všetkých deklarovaných vzťahov medzi premennými.

Tabuľka 12 Výsledky odhadov VAR modelu pre mieru nezamestnanosti

U	Odhad	Št. odchýlka	Hodnota t	Pravdepodobnosť	Hladina významnosti
GDP (t-1)	0.100098	0.098301	1.018	0.315529	
U (t-1)	0.681007	0.159455	4.271	0.000142	***
M (t-1)	-0.002599	0.029989	-0.087	0.931421	
FM (t-1)	0.026840	0.033158	0.809	0.423717	
WM (t-1)	-0.055850	0.024597	-2.271	0.029437	*
GDP (t-2)	0.199037	0.094241	2.112	0.041896	*
U (t-2)	0.156577	0.145580	1.076	0.289492	
M (t-2)	0.002873	0.033567	0.086	0.932285	
FM (t-2)	0.009412	0.034802	0.270	0.788415	
WM (t-2)	-0.036908	0.026009	-1.419	0.164733	
const	-2.523512	1.272843	-1.983	0.055307	.

Zdroj: Vlastné spracovanie dát v programe RStudio.

Analogicky, na základe výstupu VAR modelu pre mieru nezamestnanosti (*Tabuľka 12*) môžeme rozviesť vzťahy medzi premennými ako rovnicu štatisticky významných koeficientov nasledovne:

- rast celkovej miery nezamestnanosti v čase t-1 o jednu jednotku vedie k nárastu miery nezamestnanosti v čase t o 0.681007 za predpokladu nemennosti ostatných premenných;
- rast miery imigrácie z pracovných dôvodov v čase t-1 o jednu jednotku vedie k poklesu miery nezamestnanosti v čase t o -0.055850 na hladine významnosti 1 %, za predpokladu nemennosti ostatných premenných;
- rast HDP per capita v čase t-2 o jednu jednotku vedie k nárastu miery nezamestnanosti v čase t o 0.199037 na hladine významnosti 1 %, za predpokladu nemennosti ostatných premenných.

Tabuľka 13 Výsledky odhadov VAR modelu pre mieru imigrácie (celkom)

M	Odhad	Št. odchýlka	Hodnota t	Pravdepodobnosť	Hladina významnosti
GDP (t-1)	0.58858	0.58658	1.003	0.3225	
U (t-1)	-0.05376	0.95150	-0.056	0.9553	
M (t-1)	0.13417	0.17895	0.750	0.4584	
FM (t-1)	-0.17698	0.19786	-0.894	0.3772	
WM (t-1)	0.35171	0.14678	2.396	0.0220	*
GDP (t-2)	0.25791	0.56235	0.459	0.6493	
U (t-2)	0.98058	0.86870	1.129	0.2667	
M (t-2)	-0.41624	0.20030	-2.078	0.0451	*
FM (t-2)	-0.31381	0.20767	-1.511	0.1397	
WM (t-2)	0.25201	0.15520	1.624	0.1134	
const	-9.07032	7.59528	-1.194	0.2404	

Zdroj: Vlastné spracovanie dát v programe RStudio.

Na základe výstupu VAR modelu pre celkovú mieru imigrácie (*Tabuľka 13*) môžeme identifikovať vzťahy medzi premennými ako rovnicu štatisticky významných koeficientov, špecificky:

- rast miery imigrácie z pracovných dôvodov v čase t-1 o jednu jednotku vedie k nárastu celkovej miery imigrácie v čase t o 0.35171 na hladine významnosti 1 %, za predpokladu nemennosti ostatných premenných;
- rast celkovej miery imigrácie v čase t-2 o jednu jednotku vedie k poklesu celkovej miery imigrácie v čase t o -0.41624 na hladine významnosti 1 %, za predpokladu nemennosti ostatných premenných.

Tabuľka 14 Výsledky odhadov VAR modelu pre mieru imigrácie z pracovných dôvodov

WM	Odhad	Št. odchýlka	Hodnota t	Pravdepodobnosť	Hladina významnosti
GDP (t-1)	0.51529	0.72725	0.709	0.48330	
U (t-1)	-0.58831	1.17968	-0.499	0.62111	
M (t-1)	0.62268	0.22187	2.807	0.00813	**
FM (t-1)	-0.44355	0.24531	-1.808	0.07919	.
WM (t-1)	0.56230	0.18198	3.090	0.00391	**
GDP (t-2)	0.22742	0.69722	0.326	0.74623	
U (t-2)	0.87828	1.07704	0.815	0.42032	
M (t-2)	0.04199	0.24833	0.169	0.86671	
FM (t-2)	-0.57666	0.25747	-2.240	0.03156	*
WM (t-2)	0.08024	0.19242	0.417	0.67923	
const	-9.18872	9.41678	-0.976	0.33587	

Zdroj: Vlastné spracovanie dát v programe RStudio.

VAR model pre vzťahy nezávislých premenných voči imigrácii z pracovných dôvodov (*Tabuľka 14*) môžeme určiť ako rovnicu štatisticky významných koeficientov nasledovne:

- rast celkovej miery imigrácie v čase t-1 o jednu jednotku vedie k nárastu miery imigrácie z pracovných dôvodov v čase t o 0.62268 na hladine významnosti 0.1 %, za predpokladu nemennosti ostatných premenných;
- rast miery imigrácie z pracovných dôvodov v čase t-1 o jednu jednotku vedie k nárastu miery imigrácie z pracovných dôvodov v čase t o 0.56230 na hladine významnosti 0.1 %, za predpokladu nemennosti ostatných premenných;
- rast miery imigrácie z rodinných dôvodov v čase t-2 o jednu jednotku vedie k poklesu miery imigrácie z pracovných dôvodov v čase t o -0.57666 na hladine významnosti 1 %, za predpokladu nemennosti ostatných premenných.

Tabuľka 15 Výsledky odhadov VAR modelu pre mieru imigrácie z rodinných dôvodov

FM	Odhad	Št. odchýlka	Hodnota t	Pravdepodobnosť	Hladina významnosti
GDP (t-1)	0.67314	0.49289	1.366	0.1807	
U (t-1)	1.09990	0.79952	1.376	0.1777	
M (t-1)	0.01334	0.15037	0.089	0.9298	
FM (t-1)	-0.41871	0.16626	-2.518	0.0165	*
WM (t-1)	0.29242	0.12333	2.371	0.0234	*
GDP (t-2)	0.86274	0.47253	1.826	0.0764	.
U (t-2)	-0.34139	0.72995	-0.468	0.6429	
M (t-2)	-0.05593	0.16831	-0.332	0.7416	
FM (t-2)	-0.07181	0.17450	-0.412	0.6832	
WM (t-2)	-0.29531	0.13041	-2.264	0.0298	*
const	-17.22362	6.38215	-2.699	0.0106	*

Zdroj: Vlastné spracovanie dát v programe RStudio.

Na základe výstupu VAR modelu pre mieru imigrácie z rodinných dôvodov (Tabuľka 15) môžeme identifikovať vzťahy medzi premennými ako rovnicu štatisticky významných koeficientov, špecificky:

- rast miery imigrácie z rodinných dôvodov v čase t-1 o jednu jednotku vedie k poklesu miery imigrácie z rodinných dôvodov v čase t o -0.41871 na hladine významnosti 1 %, za predpokladu nemennosti ostatných premenných;
- rast miery imigrácie z pracovných dôvodov v čase t-1 o jednu jednotku vedie k nárastu miery imigrácie z rodinných dôvodov v čase t o 0.29242 na hladine významnosti 1 %, za predpokladu nemennosti ostatných premenných;
- rast miery imigrácie z pracovných dôvodov v čase t-2 o jednu jednotku vedie k poklesu miery imigrácie z rodinných dôvodov v čase t o -0.29531 na hladine významnosti 1 %, za predpokladu nemennosti ostatných premenných.

5 DISKUSIA

Záverečná kapitola sa sústreďuje na syntézu poznatkov získaných v priebehu koncipovania dizertačnej práce. Hlavným cieľom práce bolo na základe ekonometrického modelu analyzovať vzťahy medzi vybranými makroekonomickými ukazovateľmi výkonnosti francúzskej ekonomiky a imigračnými tokmi smerom do krajiny, a tým skúmať integračné tendencie imigrantov v krajine.

Ústredný cieľ bol v rámci jednotlivých kapitol podporený viacerými čiastkovými cieľmi, ktoré sa týkali najmä definičného ukotvenia problematiky, analýzy migračných tokov do krajiny, rozpravy ohľadom francúzskeho prístupu k migračnej a integračnej politike a v neposlednom rade vytýčenia vybraných sociálnych a ekonomických črt imigrantskej populácie, ktoré majú vplyv na ich potenciálnu integráciu v rámci francúzskej spoločnosti.

Okrem samotných cieľov sme si zvolili súbor hypotéz, ktorých ambíciou bolo porovnať ich výpovednú hodnotu s výsledkami praktického výskumu, ktorý bol realizovaný prostredníctvom vektorovej autoregresie. Diskusiu ohľadom postulovaných hypotéz uvádzame v rámci jednotlivých podkapitol tejto záverečnej state práce.

Predkladaná analýza VAR modelov na základe dát výkonnosti francúzskej ekonomiky a jej imigračnej politiky v období rokov 2010-2021 umožňuje lepšie pochopiť podstatu vzájomného vzťahu ekonomických veličín a sociálneho aspektu udelenia dlhodobého pobytu migrantom v krajine. V nasledujúcej časti preto pristúpime k stručnej syntéze získaných poznatkov skúmanej problematiky a prípadnú analógiu nášho výskumu s výstupmi iných autorov v obdobnej problematike.

5.1 Efekt makroekonomickej výkonnosti Francúzska na vývoj imigrácie

Jedným z hlavných zistení predkladanej práce je, že vývoj udelených dlhodobých povolení na pobyt, ktoré tvoria bázu pre výpočet miery imigrácie, sa vyvíja v súlade s makroekonomickou výkonnosťou krajiny. Vo všetkých skúmaných prípadoch sa so zvýšením makroekonomickej výkonnosti Francúzska, teda zvýšením HDP *per capita* a/ alebo poklesom miery nezamestnanosti, zvýšil aj počet udelených povolení na pobyt, teda zvýšila sa miera imigrácie. Na základe analýzy z *Tabuľky 11* je to obzvlášť významný faktor u migrácie z pracovných dôvodov. Táto téza vyplýva zároveň aj z matíc impulzívnych odoziev, kde medzi vývojom HDP *per capita* a pracovnou migráciou bol silne pozitívny

vzťah (viď *Graf 32 c*), naopak v prípade miery nezamestnanosti silne negatívny vzťah (viď *Graf 32 d*). Migrácia z dôvodu zjednocovania rodín v tomto ohľade nebola štatisticky významná.

Povolenia udelené z pracovných dôvodov závisia aj od politických rozhodnutí, nakoľko štát určuje rozsah profesií, v rámci ktorých sa imigranti môžu uchádzať o zamestnanie. Táto regulácia má tak významný vplyv na situáciu migrantov v pracovnej oblasti. Je taktiež potrebné poznamenať, že v rámci výskumu pravdepodobne neboli zahrnuté všetky povolenia na pobyt z pracovných dôvodov, nakoľko aj študenti a iné skupiny imigrantov sa môžu zapájať v pracovnej oblasti. Vo výskume sme však abstrahovali od povolení udelených pre študentov a brali do úvahy výlučne administratívne dané dôvody migrácie ako pracovné. V každom prípade, tlak pracovnej migrácie na výkonnosť francúzskej ekonomiky je podľa nášho názoru vplyvom týchto skutočností ešte silnejší.

Naše úvahy o kauzalite medzi pracovnou imigráciou a výkonnosťou ekonomiky potvrdzujú aj zistenia originálnej štúdie D'Albis et al. (2016) a štúdie od Morley (2006), ktorý v rámci štúdie porovnával údaje Austrálie, Kanady a Spojených štátov amerických.¹⁸³ Rovnako je to aj v prípade antagonistického vývoja miery imigrácie a miery nezamestnanosti, čo potvrdzujú viaceré štúdie, napr. Damette – Fromentin (2013).¹⁸⁴

Na rozdiel od pôvodnej štúdie sa v rámci nášho modelu nepotvrdila silná väzba medzi makroekonomickou silou Francúzska a vývojom imigrácie z rodinných dôvodov. Podľa pôvodnej štúdie, ktorá je založená na mesačných časových radoch v období rokov 1994-2008, dosahuje vývoj HDP a miera imigrácie silnú koreláciu.

5.2 Efekt migračnej politiky na vývoj HDP *per capita*

Na základe kompulzívnych odoziev pozorujeme pozitívnu odozvu miery imigrácie na šok vo vývoji HDP *per capita* (viď *Graf 31 c*), rovnako táto dynamika platí pre pracovnú (*Graf 31 f*) i rodinnú imigráciu (*Graf 31 e*). Z modelu VAR (viď *Tabuľka 11*) sme schopní na štatisticky významnej hladine na úrovni 1 % postulovať závery ohľadom vplyvu migračnej politiky na vývoj HDP, nakoľko rast celkovej miery imigrácie vedie k nárastu HDP *per capita*. Tento záver je v súlade so zisteniami pôvodnej štúdie D'Albis et al. (2016), ktorá však negovala zistenia panelového výskumu akademikov Ortega – Peri (2009), ktorí

¹⁸³ MORLEY, B. Causality between Economic Growth and Immigration. 2006. In: *Economics Letters*, 90. pp. 72-76. Dostupné na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0165176505002594>

¹⁸⁴ DAMETTE, O. – FROMENTIN, V. Migration and Labour Markets in OECD Countries: A Panel Cointegration Approach. 2013. In: *Applied Economics*, 45, pp. 2295-2304. DOI:10.1080/00036846.2012.661400

tvrdili, že vývoj imigrácie u 14 krajín OECD nemá žiaden vplyv na vývoj HDP per capita.¹⁸⁵ Na základe nášho modelu sa prikláňame k špecifikácii záverov štúdie D'Albis et al. (2016) ohľadom vzájomného vzťahu týchto dvoch veličín.

V kontexte hodnotenia záverov predkladanej práce môžeme pristúpiť k hodnoteniu stanovených hypotéz prezentovaných v druhej kapitole práce:

- V prípade H1: „*Vývoj migračných tokov smerom do Francúzska má pozitívny dopad na vývoj hrubého domáceho produktu Francúzska, teda vyššia miera imigrácie spôsobuje rast hrubého domáceho produktu na obyvateľa,*“ konštatujeme potvrdenie postulovanej hypotézy, nakoľko v nami skúmanom období má zvýšenie celkovej miery imigrácie o jednu jednotku významný vplyv (na hladine významnosti 1 %) na vývoj HDP per capita. V prípade imigrácie kvôli pracovným dôvodom sú výsledky ešte presvedčivejšie (viď *Tabuľka 11*). V súlade so základným VAR modelom dynamiku vývoja potvrdzuje takisto matica impulzívnych odoziev, kde bol vzájomný vývoj HDP per capita a miery imigrácie významne pozitívny v priebehu 1,5 roka od prvotného šoku vo vývoji oboch skúmaných premenných.

5.3 Efekt migračnej politiky na vývoj miery nezamestnanosti

Posledná zo skúmaných vzájomných interakcií sa venuje dynamike vývoja migračnej politiky voči miere nezamestnanosti. V tejto súvislosti sme si stanovili aj finálnu hypotézu, ktorej potvrdenie alebo prípadné zamietnutie budeme popisovať.

Na základe vektorovej autoregresie nie sme schopní na štatisticky významnej hladine určiť dynamiku vývoja týchto dvoch veličín. K rovnakým záverom dospela aj pôvodná štúdia D'Albis et al. (2016), a teda, že imigrácia nemá významný vplyv na nezamestnanosť vo Francúzsku. To je v rozpore so zisteniami Grossa (2002), ktorý skúmal dlhodobý vývoj vzťahu miery nezamestnanosti a imigráciou, na základe ktorého bol deklarovaný výrazne negatívny vzťah týchto veličín.¹⁸⁶ Významne ambivalentný efekt bol pozorovaný iba na základe matice impulzívnych odoziev pracovnej a rodinnej migrácie na šok vo vývoji miery nezamestnanosti (viď *Graf 32 g*, resp. *Graf 32 h*).

V súvislosti s nasledujúcou hypotézou uvádzame stanovisko:

¹⁸⁵ ORTEGA, F. – PERI, G. The causes and effects of international migrations: Evidence from OECD countries 1980-2005. 2009. NBER Working Paper. Dostupné na: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w14833/w14833.pdf

¹⁸⁶ GROSS, D. Three Million Foreigners, Three Million Unemployed? Immigration Flows and the Labour Market in France. 2002. In: *Applied Economics*, 34. pp. 1969-1983. DOI: 10.1080/00036840110111095

- Závěry ohľadom H2, že „*Vývoj migračných tokov smerom do Francúzska má negatívny dopad na vývoj miery nezamestnanosti*, teda vyššia miera imigrácie spôsobuje pokles miery nezamestnanosti v krajine,“ dokážeme potvrdiť z VAR modelu iba v prípade vzťahu s mierou imigrácie kvôli pracovným dôvodom (vid' *Tabuľka 12*). Presvedčivejšie dôkazy nepreukazuje ani matica impulzívnych odoziev, kde odozva pracovnej imigrácie na šok vo vývoji miery nezamestnanosti je počas 1,5 roka od šoku nevýznamne volatilná s pozitívnym efektom v prvých dvoch kvartáloch, následným negatívnym efektom v treťom kvartáli od šoku a následné mierne pozitívnym efektom v štvrtom až šiestom kvartáli po šoku (vid' *Graf 32 g*), v prípade odozvy rodinnej imigrácie na šok vo vývoji miery nezamestnanosti je odozva nevýznamne pozitívna počas sledovaného 1,5 roka od prvotného šoku (vid' *Graf 32 h*). Nakoľko však nevieme závery k tejto hypotéze paušalizovať na vývoj celkovej miery imigrácie, nedokážeme H2 potvrdiť, a preto tvrdenie hypotézy zamietame.

5.4 Zhrnutie vytýčených cieľov práce a ich naplnenie

Ústredným cieľom predkladanej záverečnej práce bolo analyzovať vzťah medzi vybranými makroekonomickými ukazovateľmi výkonnosti francúzskej ekonomiky a imigračnými tokmi smerom do krajiny, a tým skúmať integračné tendencie imigrantov v krajine. V rámci praktického výskumu predkladanej práce sme si pre naplnenie hlavného cieľa práce zvolili model vektorovej autoregresie, s pomocou ktorého sme boli schopní skúmať vzťah makroekonomických veličín francúzskej ekonomiky – HDP *per capita* a miery nezamestnanosti, s imigračnou politikou Francúzska vyjadrenou na základe miery imigrácie určenej ako podiel udelených dlhodobých povolení na pobyt voči celkovému počtu obyvateľov krajiny. Na základe VAR modelov a matíc impulzívnych odoziev na šoky vo vývoji jednotlivých premenných môžeme konštatovať, že migračné toky smerom do Francúzska v období od roku 2010 majú pozitívny dopad na vývoj HDP *per capita* Francúzska. Pozitívny efekt je pozorovateľný v priebehu minimálne 1,5 roka od prvotného šoku vo vývoji oboch skúmaných premenných. V prípade vzťahu migračnej politiky a miery nezamestnanosti sme na základe VAR modelov ani matíc impulzívnych odoziev neboli schopní dospieť k jednoznačným záverom ohľadom vzájomných vzťahov týchto premenných.

K plnohodnotnému naplneniu hlavného cieľa dizertačnej práce bolo dôležité stanoviť si vhodné parciálne ciele. **Prvým parciálnym cieľom** práce bolo špecifikovať ustálený definičný rámec skúmanej problematiky v rámci predkladanej dizertačnej práce. V úvodnej časti predkladanej práce sme vymedzili definičný rámec skúmanej problematiky, najmä v súvislosti s chápaním pojmov *migrácia* a *integrácia* a ich používanie vo francúzskych reáliách, nakoľko sme v priebehu práce pracovali takmer výlučne s dátami z oficiálnych francúzskych úradov.

Druhým parciálnym cieľom bolo determinovať dôvody migrácie populácie smerom do Francúzska, a zároveň analyzovať migračné toky v čase. V tejto súvislosti môžeme konštatovať dlhodobu najväčšiu prírastku v prisťahovalectve do Francúzska obyvateľmi bývalých francúzskych kolónií, najmä z Alžírsku, Tuniska, či Maroka. V kontexte migrácie populácie z rozvojových krajín pozorujeme neochotu integrácie tejto skupiny obyvateľstva, jednak z odmietania vzdania sa vlastnej kultúry a osvojenia si „francúzskej identity“, a taktiež kvôli kontroverznému minulosti s dekolonizačným procesom, najmä v súvislosti s Alžírskom. Významným aspektom je taktiež popularita krajne pravicových politických strán, ktoré vo svojej agende výrazne využívajú „migračný“ naratív. Nezanedbateľným aspektom je religiózna príslušnosť imigrantov, kde je v popredí skúmanej diaspóry predovšetkým islam. Moslimská identita imigrantov vytvára častokrát neprekonateľné bariéry v plnohodnotnej integrácii migrantov do sociálnych sfér francúzskej spoločnosti.

Tretím parciálnym cieľom bolo *analyzovať prístup Francúzska k migrácii a integrácii migrantov*. V praxi totiž krajiny aplikujú rôzne prístupy k migrácii a rovnako následnej integrácii imigrantov do väčšinovej spoločnosti. Francúzsko je dlhodobo známe svojim prístupom asimilácie minoritných skupín do väčšinovej spoločnosti, pričom sa očakáva, že si tieto skupiny osvoja kultúrne, sociálne či jazykové charakteristiky väčšinovej populácie, a zároveň sa vzdajú svojich pôvodných charakteristík.

Finálnym, **štvrtým parciálnym cieľom** práce bolo determinovať a analyzovať vybrané sociálne a ekonomické aspekty majúce vplyv na migráciu a integráciu migrantov vo Francúzsku. Nad rámec ústredného cieľa práce, ktorý sa sústreďuje na vzťah medzi ekonomickou výkonnosťou krajiny a migračnou politikou, sme špecifikovali vybrané aspekty sociálneho a ekonomického charakteru, ktoré majú vplyv na úspešnú integráciu migrantov vo Francúzsku. Okrem iného sme sa zamerali najmä na úroveň dosiahnutého vzdelania, kvalitu dorozumenia sa v národnom jazyku – francúzštine, či schopnosť etablovať sa na trhu práce.

ZÁVER

V predkladanej dizertačnej práci sme sa venovali multidimenzionálnemu problému integrácie migrantov do francúzskej spoločnosti s ohľadom na sociálno – ekonomické aspekty, ktoré môžu proces integrácie výrazne obmedzovať. Medzi hlavné dôvody zaostávania migrantov za väčšinovou populáciou Francúzska patrí výška najvyššieho dosiahnutého vzdelania, medzery v komunikatívnej forme ovládania francúzštiny, nerovné platové podmienky v porovnaní s väčšinovým obyvateľstvom, či voľné pracovné pozície na trhu práce, ktoré by zodpovedali kvalifikácii a vedomostiam migrantov.

Elementárnym cieľom predkladanej práce bolo na základe ekonometrického modelu analyzovať vzťah a vzájomnú dynamiku makroekonomickej výkonnosti Francúzska a jej imigračnej politiky v období rokov 2010-2021. Pre plnohodnotnú analýzu hlavného cieľa práce sme si v rámci druhej kapitoly zvolili sériu hypotéz, ktoré v sebe zahŕňali analýzu vzájomného vzťahu HDP *per capita* alebo miery nezamestnanosti spolu s mierou imigrácie. Tá bola analyzovaná buď ako celková miera imigrácie alebo detailnejšie určená migrácia z rodinných, resp. pracovných dôvodov.

Na základe výsledkov autoregresného modelu môžeme konštatovať, že migračné toky smerom do Francúzska v období rokov 2010-2021 majú pozitívny dopad na vývoj HDP *per capita* Francúzska. Pozitívny efekt je pozorovateľný v priebehu minimálne 1,5 roka od prvotného šoku vo vývoji oboch skúmaných premenných. V prípade vzťahu migračnej politiky a miery nezamestnanosti sme na základe VAR modelov ani matíc impulzívnych odoziev neboli schopní dospieť k jednoznačným záverom ohľadom vzájomných vzťahov týchto premenných.

V práci sme okrem definovania a syntézy súčasného vývoja sociálnych a ekonomických aspektov integrácie migrantov určili aj ďalšie podporné čiastkové ciele. Medzi ne patrila dôležitá analýza definičného rámca problematiky migrácie a integrácie vo francúzskych podmienkach, podrobná genéza historických tokov imigrantov smerom do Francúzska, ktoré určujú aj jej súčasnú sociálnu a ekonomickú povahu a v neposlednom rade priblíženie francúzskeho prístupu k migrácii a integrácii migrantov. Konštatujeme, že došlo k naplneniu všetkých vytýčených cieľov predkladanej záverečnej práce.

Zložitosť, názorová pluralita i komplexnosť problematiky integrácie migrantov vo francúzskom prostredí neumožňujú preskúmanie všetkých fenoménov, ktoré ovplyvňujú súčasný vývoj skúmanej problematiky. V priebehu práce sme zároveň zmienili viacero limitácií, ktoré mali vplyv na celkový výstup práce. Potenciálnou limitáciou práce môže byť

rozsah časových radov podrobených skúmaniu praktického výskumu práce. Ambíciou práce však nebolo určiť dlhodobú a nemennú dynamiku vzájomných vzťahov. Na základe dát sme však boli schopní adekvátne analyzovať dynamiku a vzájomný vzťah medzi jednotlivými premennými modelu na úrovni „súčasného vývoja“ obdobia rokov 2010-2021, čím sme sa snažili nadviazať na závery pôvodnej štúdie od D'Albis et al. (2016), ktorá brala do úvahy obdobie rokov 1994-2008 na mesačnej báze.

Okrem už zmienených limitácií je to aj „menej šťastné načasovanie realizácie výskumu práce s vypuknutím pandémie, počas ktorej najexponovanejšej fázy nám bolo udelené štipendium francúzskej vlády, avšak kvôli obmedzeniam pohybu bolo nutné Francúzsko z výmenného vedeckého pobytu opustiť predčasne a nebolo tak možné nadviazať plnohodnotnú spoluprácu s vedeckým strediskom CHERPA v rámci univerzity Sciences-Po v Aix-en-Provence. Nebolo tak možné vykonať kvalitatívny výskum priamo v teréne, ktorý by zahŕňal napr. dotazníkové dopytovanie samotných migrantov vo francúzskom prostredí. V súčasnosti limitácia však môže byť príležitosťou pre výskumný projekt tohto charakteru, ktorý by sa nutne nemusel sústreďovať výlučne na francúzsku realitu migrácie a integrácie, nakoľko metodológia výskumu umožňuje širokú variabilitu skúmania akejkoľvek krajiny sveta v rôznych časových radoch.

Napriek úskaliam v priebehu koncipovania záverečnej práce veríme, že táto práca môže slúžiť ako odrazový mostík pri skúmaní sociálnych a ekonomických javov migrácie v ktorejkoľvek krajine, či regióne sveta, nakoľko model nemá výrazné teoretické obmedzenia a je možné flexibilne prispôbiť predmetné veličiny. Čím však granulárnejšie dáta akademik má k dispozícii, tým presnejšie a hodnovernejšie výsledky môže v rámci výskumu dosiahnuť.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

[1] Knižné zdroje:

- ALBA, R. D. (1992). *Ethnic Identity: The Transformation of White America*. New Haven, CT: Yale University Press. 390 pp. ISBN 9780300052213.
- BARRY, B. (2001). *Culture and Equality: An Egalitarian Critique of Multiculturalism*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2001. 418 pp. ISBN 9780674010017.
- BERTOSSI, C. et al. (2015). The Coproduction of National Models of Integration: A View from France and the Netherlands. pp. 59-76. In: SCHOLTEN, P. et al. (2015): *Integrating Immigrants in Europe: Research-Policy Dialogues*. London: Springer, 2015. 343 pp. ISBN 978-3-319-16255-3.
- CALDWELL, C. (2009). *Reflection on the Revolution in Europe – Immigration, Islam and the West*. New York: Anchor Books, 2009. 364 s. ISBN 978-0-307-27675-9
- CASTLES, S. – DE HAAS, H. – MILLER, M. J. (2014). *The Age of Migration: International Population Movement in the Modern World*. London: Palgrave Macmillan, 2014. 401 pp. ISBN 978-0-230-35576-7.
- COULTHARD, G. S. (2014). *Red Skins, White Masks: Rejecting the Colonial Politics of Recognition*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 2014. 256 pp. ISBN 978-0-8166-7965-2.
- ČERNÝ, K. (2012). *Svět politického islámu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. 599 s. ISBN 978-80-7422-166-8.
- FELDMEYER, B. (2018). The Classical Assimilation Model. In: *Routledge Handbook on Immigration and Crime* Abingdon: Routledge, 2018. 295 pp. ISBN: 9781138668416. Dostupné na: <https://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9781317211563-4>
- FITZGERALD, K. (1996). *The Face of the Nation: Immigration, the State, and the National Identity*. Stanford, CA: Stanford University Press, 1996. 300 pp. ISBN 978-0804724852.
- FRASER, N. - HONNETH, A. (2003). *Redistribution or Recognition? A Political-philosophical Exchange*. London: Verso, 2003. 286 pp. ISBN 9781859844922.

- HAMMAR, T. (1985). *European Immigration Policy: A Comparative Study*. Cambridge: Cambridge University Press, 1985. 319 pp. ISBN: 9780521263269.
- KEOHANE, R. O. (1986). *Neorealism and Its Critics*. New York: Columbia University Press, 1986. 378 pp. ISBN 9780231063494.
- KYMLICKA, W. (1995). *Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights*. Oxford: Oxford University Press, 1995. 280 pp. ISBN 0-19-829091-8.
- LAQUEUR, W. (2006). *Poslední dny Evropy: humanistická Evropa nebo islamistická Eurábie?* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. 183 s. ISBN 80-7106-829-2.
- LAURENCE, J. – VAISSE, J. (2006). *Integrating Islam – Political and Religious Challenges in Contemporary France*. Washington DC: The Brookings Institution, 2006. 343 pp. ISBN 978-0-8157-5151-9.
- LAYTON-HENRY, Zig. *The Politics of Immigration: Immigration, 'Race' and 'Race' Relations in Post-war Britain*. 1992. Oxford: Blackwell, 1992. 256 pp. ISBN 978-0631167440
- LIPKOVÁ, Ľ. a kol. (2011). *Medzinárodné hospodárske vzťahy*. Bratislava: Sprint dva, 2011. 433 s. ISBN 978-80-89393-37-4.
- MARX, K. (1976). *Capital*. Vol. 1. Harmondsworth: Penguin
- MEYERS, E. (2001). *International Immigration Policies: A Political Economy Analysis*. New York: St. Martin's Press.
- OGDEN, P. E. (1989). *International migration in the nineteenth and twentieth centuries*. London: Unwin Hyman, 1989. pp.34-59
- PORTES, A. – RUMBAUT, R. (2006). *Immigrant America: A portrait*. Berkeley, CA: University of California Press.
- SKRAN, C. M. (1995). *Refugees in Inter-war Europe: The Emergence of a Regime*. Oxford: Clarendon Press. Dostupné na: DOI:10.1093/acprof:oso/9780198273929.001.0001
- TAYLOR, C. (1994). *Multiculturalism: Examining the Politics of Recognition*. Princeton: Princeton University Press, 1994. 192 pp. ISBN 9780691037790.
- WALZER, M. (1997). *On Tolerance*. Yale University Press, 1997. 144 pp. ISBN 9780300076004.
- WEIL, P. (2002). *Qu'est-ce qu'un Français? Histoire de la nationalité française depuis la Révolution*. Paris: Grasset, 2002. 480 pp. ISBN 9782246605713.

- ZOLBERG, A. R. (1981). International Migrations in Political Perspective. In: *Global Trends in Migration: Theory and Research on International Population Movements*. New York: Center for Migration Studies, pp. 3-27. ISBN 0-913256-54-4.

[2] Odborné články a vedecké publikácie:

- BJERRE, L et al. (2015). Conceptualizing and Measuring Immigration Policies: A Comparative Perspective. In: *International Migration Review*, Volume 49, Issue 3 p. 555-600. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/imre.12100>; <https://internetový.zdrojlibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/imre.12100>
- CARLSSON, M. – ROTH, D. (2007). Evidence of ethnic discrimination in the Swedish labor market using experimental data. In: *Labour Economics* 14(4), pp. 716–29. Dostupné na: <http://ftp.iza.org/dp2281.pdf>
- CASTELLS, M. (1975). Immigrant Workers and Class Struggles in Advanced Capitalism: The Western European Experience. In: *Politics and Society*, 5(1), pp. 33-66. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/003232927500500102>
- CASTLES, S. (1995). How nation-states respond to immigration and ethnic diversity. In: *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 21:3, pp. 293-308. Dostupné na: DOI:10.1080/1369183X.1995.9976493
- COLEMAN, D. L. (1996). Individualizing Justice through Multiculturalism: The Liberals' Dilemma. In: *Columbia Law Review*, Vol. 96, No. 5, 1996. pp. 1093-1167. Dostupné na: <https://doi.org/10.2307/1123402>
- CONSTANT, A. F. - K. ZIMMERMANN. (2005). Immigrant Performance and Selective Immigration Policy: A European Perspective. In: *National Institute Economic Review*, 194, pp. 94-105. Dostupné na: <https://docs.iza.org/dp1715.pdf>
- DAMETTE, O. – FROMENTIN, V. Migration and Labour Markets in OECD Countries: A Panel Cointegration Approach. 2013. In: *Applied Economics*, 45, pp. 2295-2304. DOI:10.1080/00036846.2012.661400
- D'ALBIS, H. – BOUBTANE, E. – COULIBALY, D. (2016). Immigration Policy and Macroeconomic Performance in France. In: *Annals of Economics and Statistics*, No. 121/122 (June 2016), pp. 279-308. Dostupné na: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-01135389>
- DIEHL, C. – KOENIG, M. (2009). Religiosität türkischer Migranten im Generationenverlauf: Ein Befund und einige Erklärungsversuche In: *Zeitschrift für*

Soziologie, vol. 38(4), pp. 300–319. Dostupné na: DOI: <https://doi.org/10.1515/zfsoz-2009-0403>

- DRBOHLAV, D. – UHEREK, Z. (2007). Reflexe migračních teorií. In: *Geografie*. Roč. 112, č. 2 (2007), s. 125-141. [internetový zdroj]. ISSN 1212-0014. Dostupné na: https://geografie.cz/media/pdf/geo_2007112020125.pdf
- EADE, J. – RUSPINI, P. (2014). Multicultural Models: European Perspectives. In: *An Introduction to Immigrant Incorporation Studies*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2014. 351 pp. Dostupné na: <https://doi.org/10.2307/j.ctt128780b>
- FONER, N. – ALBA, R. (2008). Immigrant religion in the US and Western Europe: Bridge or barrier to inclusion? In: *International Migration Review* 42(2), pp. 360–92. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2008.00128.x>
- GANS, H. J. (1992). Comment: Ethnic Invention and Acculturation: A Bumpy-Line Approach. In: *Journal of American Ethnic History* 11, 1. pp. 42-52.
- GROSS, D. Three Million Foreigners, Three Million Unemployed? Immigration Flows and the Labour Market in France. 2002. In: *Applied Economics*, 34. pp. 1969-1983. DOI: 10.1080/00036840110111095
- JOPPKE, C. (1998). Why Liberal States Accept Unwanted Immigration. In: *World Politics*, 50(2), pp. 266-293. Dostupné na: DOI:10.1017/S004388710000811X
- JOPPKE, C. (2004). The retreat of multiculturalism in the liberal state: theory and policy. In: *The British Journal of Sociology*, Vol. 55, Issue 2, 2004. p.237-257. Dostupné na: DOI:10.1111/j.1468-4446.2004.00017.x
- KALMIJN, M. - VAN TUBERGEN, F. (2006). Ethnic intermarriage in the Netherlands: Confirmations and refutations of accepted insights. In: *European Journal of Population* 22(4), pp. 371–97. Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/20164352>
- KATZENSTEIN, P. J. (1978). *Between Power and Plenty*. Madison: University of Wisconsin Press. [internetový zdroj]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/003232928001000112>
- LIĐÁK, J. (2014). International Migration, Europe and Migration from Africa. In: *Asian and African Studies*, Volume 23, Number 2, 2014. Dostupné na: https://www.sav.sk/journals/uploads/112512452_Lidák.pdf

- MAYER, N. – PERRINEAU, P. (1992). Why Do They Vote for Le Pen? In: *European Journal of Political Research*, 22, pp. 123-141. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1992.tb00308.x>
- MEYERS, E. (2000). Theories of International Immigration Policy - A Comparative Analysis. In: *International Migration Review*. 2000;34(4), pp. 1245-1282. Dostupné na: doi:10.1177/019791830003400407
- MORLEY, B. Causality between Economic Growth and Immigration. 2006. In: *Economics Letters*, 90, pp. 72-76. Dostupné na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0165176505002594>
- ORTEGA, F. – PERI, G. The causes and effects of international migrations: Evidence from OECD countries 1980-2005. 2009. NBER Working Paper. Dostupné na: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w14833/w14833.pdf
- PORTES, A. - ZHOU, M. (1993). The New Second Generation: Segmented Assimilation and Its Variants. In: *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 530, pp. 74-96. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/0002716293530001006>
- RIEVAJOVÁ, E. – PŘÍVARA, A. (2012). Nezamestnanosť a politika flexiistoty na francúzskom trhu práce. 2012. In: *Ekonomické rozhlady*, ročník 41, 2/2012, s. 148-159. Dostupné na: https://euba.sk/www_write/files/SK/ekonomicke-rozhlady/er2_2012_fulltext_rievajova_privara-13465.pdf
- SASSLER, S. L. (2006). School Participation Among Immigrant Youths: the Case of Segmented Assimilation in the Early 20th Century. In: *Sociology of Education* 79, pp. 1-24. DOI:10.1177/003804070607900101
- SCHAIN, M. A. (1988). Immigration and Changes in the French Party System. In: *European Journal of Political Research*, 16, pp. 597-622. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1988.tb00171.x>
- SCHNAPPER, D. (1994). The Debate on Immigration and the Crisis of National Identity. In: *The Politics of Immigration in Western Europe*. London: Frank Cass and Company, 1994. pp. 127-139. Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/01402389408425018>
- VAN TUBERGEN, F. – SINDRADÓTIR, J. I. (2011). The Religiosity of Immigrants in Europe: A Cross-National Study. In: *Journal for the Scientific Study*

of Religion, 50(2), pp. 272–288. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/j.1468-5906.2011.01567.x>

- VAN TUBERGEN, F. (2007). Religious affiliation and participation among immigrants in a secular society: A study of immigrants in the Netherlands. In: *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 33(5), pp. 747–65. Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/13691830701359181>
- WALDRON, J. (1995). Minority Cultures and the Cosmopolitan Alternative. In: *University of Michigan Journal of Law Reform*, Vol. 25, Issues 3&4. p.751-793. Dostupné na: <https://repository.law.umich.edu/mjlr/vol25/iss3/6>
- WARNER, R. S. (2007). The role of religion in the process of segmented assimilation. In: *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 612(1), pp. 102–15. Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/25097931>

[3] Internetové zdroje:

- ALLEN, CH. (2010). *Islamophobia*. [internetový zdroj]. [cit. 2018-04-11]. Dostupné na: <https://serdargunes.files.wordpress.com/2015/04/islamophobia-christopher-allen-2010.pdf>
- ATWILL, N. (2004). *France - Implementation of Law Prohibiting Religious Clothing in Public Schools*. [internetový zdroj]. [cit. 2020-11-05]. Dostupné na: <http://www.fas.org/sgp/othergov/wlb/200412.pdf>
- BINDNER, L. – MICHERON, H. – ZELIN, A. Y. (2020). *Terrorism in France: New and Old Trends in Jihadism*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-05-03]. Dostupné na: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/terrorism-france-new-and-old-trends-jihadism>
- BROWN, S. K. – BEAN, F. D. (2006). *Assimilation Models, Old and New: Explaining a Long-Term Process*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.migrationpolicy.org/article/assimilation-models-old-and-new-explaining-long-term-process>
- CARLING, J. (2019). *What is the meaning of migrant?* [internetový zdroj]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné na: www.meaningofmigrants.org
- COUNCIL OF EUROPE. (1997). *Measurement and indicators of integration*. Council of Europe Publishing. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné na: https://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/documentation/Series_Community_Relations/Measurement_indicators_integration_en.pdf

- COUNTER EXTREMISM PROJECT. (2021). *France: Extremism and Terrorism*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://www.counterextremism.com/countries/france>
- DE HAAS, H. et al. (2014). *Growing restrictiveness or changing selection? The nature and evolution of migration policies*. Working Paper n. 96, júl 2014, 33 pp. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.migrationinstitute.org/publications/wp-96-14>
- ELAHI, F. – KHAN, O. (2017). *Islamophobia: Still a challenge for us all*. [cit. 2018-05-11]. Dostupné na: <https://www.runnymedetrust.org/uploads/Islamophobia%20Report%202018%20FINAL.pdf>
- EU AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS. (2017). *Second European Union minorities and discrimination survey*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://fra.europa.eu/en/project/2015/second-european-union-minorities-and-discrimination-survey>
- EUROSTAT. (2011). *Indicators of Immigrant Integration: A Pilot Study*. 260 pp. ISBN 978-92-79-20238-4. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3888793/5849845/KS-RA-11-009-EN.PDF>
- FRANCE 24. (2010). *French 'Burqa' Ban Passes Last Legal Hurdle*. [internetový zdroj]. [cit. 2020-15-05]. Dostupné na: <http://www.france24.com/en/20101007-french-burqa-ban-passes-last-legal-hurdle-constitutional-council-veil>
- GANLEY, E. (2019). *Muslim headscarf debate divides France, in climate of hate*. [internetový zdroj]. [cit. 2020-07-05]. Dostupné na: <https://apnews.com/e18cb0e553b24822b5782ec43ac4ae2f>
- HAMILTON, K. – SIMON, P. – VENIARD, C. (2004). *The Challenge of French Diversity*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://www.migrationpolicy.org/article/challenge-french-diversity>
- HUMAN RIGHTS WATCH. (2009). *Human Rights Watch Submission to the National Assembly Information Committee on the Full Muslim Veil on National Territory*. [internetový zdroj]. [cit. 2020-13-05]. Dostupné na: <http://www.hrw.org/en/news/2009/11/20/human-rights-watch-submission-national-assembly-information-committee-full-muslim-veil>

- CHRISAFIS, A. (2009). *Nicholas Sarkozy Says Islamic Veils Are Not Welcome in France*. [internetový zdroj]. [cit. 2020-07-05]. Dostupné na: <<http://www.guardian.co.uk/world/2009/jun/22/islamic-veils-sarkozy-speech-france>>
- IMPALA. (2021). *IMPALA Database*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-05-04]. Dostupné na: <http://www.impaladatabase.org/>
- INED. (2023). *La conjuncture démographique de la France*. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné na: https://www.revue-population.fr/wp-content/uploads/sites/37/2023/12/Conjoncture-2023_compressed.pdf
- INED – INSEE. (2020). *Enquête sur la diversité des populations en France*. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné na: <https://teo.site.ined.fr/fr/>
- INSEE. *Activité, emploi et chômage en 2021 Enquête emploi en continu - Fichier detail*. 2022. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6654604>
- INSEE. (2023). *Définition – Immigrés (descendant d')*. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-20]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/metadonnees/definition/c1676>
- INSEE. (2023). *Emploi, chômage, revenus du travail*. [cit. 2023-12-05]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/7456895?sommaire=7456956>
- INSEE. (2011). *Population immigrée et population étrangère en 1999*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-11-04]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2118516?sommaire=2118522>
- INSEE. (2020). *Définition of Immigrant*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/en/metadonnees/definition/c1328>
- INSEE. (2024). *L'essentiel sur... les immigrés et les étrangers*. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/3633212>
- INSEE. *Nombre d'immigrés et d'étrangers en 2022*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné na: https://www.insee.fr/fr/outil-interactif/5367857/details/20_DEM/25_ETR/25A_figure1
- INSEE. (2024). *Recensement de la population*. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6478069?sommaire=6478362>
- INSEE. (2023). *Décomposition de la population vivant en France selon le lieu de naissance et la nationalité*. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-08]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2865118>

- INSEE. (2023). *Population immigrée et étrangère par sexe et âge*. [internetový zdroj]. [cit. 2024-04-08]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2381759>
- INSEE. (2023). *Immigrés et descendants d'immigrés Édition*. [internetový zdroj]. [cit. 2023-12-12]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=6793391>
- INSEE. (2022). *La diversité des origines et la mixité des unions progressent au fil des générations*. [internetový zdroj]. [cit. 2023-02-12]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6468640>
- INSEE. (2024). L'essentiel sur... le chômage. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-28]. Dostupné na: Link: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/4805248>
- INSEE. (2023). *Localisation des immigrés et des descendants d'immigrés*. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-10]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793282?sommaire=6793391>
- INTERNATIONAL MONETARY FOND. (2024). *GDP per capita, current prices*. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné na: <https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPDPC@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD>
- IOM. (2008). *Migrants and the host society: partnership for success*. International Dialogue on Migration No. 11. p. 13. [internetový zdroj]. [2021-03-03]. Dostupné na: https://publications.iom.int/system/files/pdf/idm_11_en.pdf
- IOM. (2015). *How the World Views Migration*. [oline]. [cit. 2021-15-04]. Dostupné na: https://publications.iom.int/system/files/how_the_world_gallup.pdf
- IOM. (2015). *Migration Governance Indicators*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-05-04]. Dostupné na: <https://gmdac.iom.int/migration-governance-indicators>
- IOM. (2017). *Integration and Social Cohesion: Key Elements for Reaping the Benefits of Migration*. Global Compact Thematic Paper. [internetový zdroj]. [cit. 2021-08-03]. Dostupné na: https://www.iom.int/sites/default/files/our_work/ODG/GCM/IOM-Thematic-Paper-Integration-and-Social-Cohesion.pdf
- IOM. (2017). *Migration Governance Framework*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: https://www.iom.int/sites/default/files/about-iom/migof_brochure_a4_en.pdf

- IOM. (2018). *Migration and the 2030 Agenda*. [internetový zdroj]. 2018. [cit. 2021-02-03]. Dostupné na: http://www.migration4development.org/sites/default/files/en_sdg_web.pdf
- IOM. (2019). *Migration Governance Indicators: A Global Perspective*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-05-04]. Dostupné na: <https://publications.iom.int/books/migration-governance-indicators-global-perspective>
- IOM. (2021). *Key Migration Terms*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné na: <https://www.iom.int/key-migration-terms>
- KERN, S. (2011). *Debate Heats up over Muslims in France*. [internetový zdroj]. [cit. 2020-23-04]. Dostupné na: <http://www.hudson-ny.org/1969/muslims-in-france>
- LÉGIFRANCE. (2004). *LOI n° 2004-228 du 15 mars 2004 encadrant, en application du principe de laïcité, le port de signes ou de tenues manifestant une appartenance religieuse dans les écoles, collèges et lycées publics*. [internetový zdroj]. [cit. 2020-22-04]. Dostupné na: <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/loi/2004/3/15/MENX0400001L/jo/texte>
- LÉGIFRANCE. (2010). *LOI n° 2010-1192 du 11 octobre 2010 interdisant la dissimulation du visage dans l'espace public*. [internetový zdroj]. [cit. 2020-20-04]. Dostupné na: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000022911670/>
- LÉGIFRANCE. (2007). *Décision n° 2007-557 DC du 15 novembre 2007*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-05-03]. Dostupné na: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000341640>
- LÉGIFRANCE. (2009). *Constitution du 4 octobre 1958: Article 1*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-05-03]. Dostupné na: https://www.legifrance.gouv.fr/loda/article_lc/LEGIARTI000019240997/
- LÉGIFRANCE. (2020). *Loi n° 78-17 du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-05-03]. Dostupné na: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000886460/>
- MIGRATION DATA PORTAL. (2020). *Migration policies and governance*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné na: <https://migrationdataportal.org/themes/migration-policies-and-governance>
- MIGRATION DATA PORTAL. (2023). *About the Migration Governance Indicators*. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné na: <https://www.migrationdataportal.org/overviews/mgi>

- MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR ET DES OUTRE-MER. (2023). *Les chiffres de l'immigration en 2022*. [internetový zdroj]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné na: <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Info-ressources/Etudes-et-statistiques/Chiffres-cles-sejour-visas-eloignements-asile-acces-a-la-nationalite/Archives/Les-chiffres-2022-publication-annuelle-parue-le-22-juin-2023>
- MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR ET DES OUTRE-MER. (2023). Les rapports au Parlement - article L. 111-10 du code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile (CESEDA). [internetový zdroj]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné na: <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Info-ressources/Documentation/Rapports-publics/Les-rapports-au-Parlement-article-L.-111-10-du-code-de-l-entree-et-du-sejour-des-etrangers-et-du-droit-d-asile-CESEDA>
- MIPEX. (2020). *Measuring Policies to Integrate Migrants across five continents*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://www.mipex.eu/>
- OECD. (2024). *OECD Data Explorer*. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné na: <https://data-explorer.oecd.org/>
- OECD. (2013). *International Migration Outlook 2013*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: https://doi.org/10.1787/migr_outlook-2013-en
- OECD. (2020). *International Migration Outlook 2020: France*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/1fada7c8-en/index.html?itemId=/content/component/1fada7c8-en>
- OECD. (2015). *Settling In: Indicators of Immigrant Integration 2015*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-03]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1787/9789264234024-en>
- OECD. (2018). *Settling in 2018*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1787/9789264307216-en>
- PEW RESEARCH CENTER. (2012). *Faith on the Move – The Religious Affiliation of International Migrants*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-08-03]. Dostupné na: <https://www.pewforum.org/2012/03/08/religious-migration-exec/>
- PEW RESEARCH CENTER. (2017). *Europe's growing Muslim population*. [internetový zdroj]. 2017. [2019-04-05]. Dostupné na: <https://www.pewforum.org/2017/11/29/europes-growing-muslim-population/>

- PEW RESEARCH CENTER. (2005). *100th Anniversary of Secularism in France*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné na: <https://www.pewforum.org/2005/12/09/100th-anniversary-of-secularism-in-france/>
- POLITICO. (2020). *France - President Emmanuel Macron's approval rating*. [internetový zdroj]. [cit. 2020-27-10]. Dostupné na: <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/france/>
- PORSCHE, S. (2019). *Kulturní, historické a sociální souvislosti migrace*. [internetový zdroj]. 2019. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: https://publi.cz/download/publication/950?internetový_zdroj=1
- ROALD, A. S. (2004). *New Muslim in the European Context: the Experience of Scandinavian Converts*. [internetový zdroj]. [cit. 2018-20-11]. Dostupné na: https://www.jstor.org/stable/26199491?seq=1#page_scan_tab_contents
- ROBERT SCHUMAN FOUNDATION. (2017). *Models of Integration in Europe*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/0449-models-of-integration-in-europe>
- ROINSARD, N. (2012). *Post-colonial Governance on a French Island. The 101st Department*. [internetový zdroj]. [cit. 2023-05-11]. Dostupné na: <https://laviedesidees.fr/The-101st-Department>
- SAFI, M. (2008). The Immigrant Integration Process in France: Inequalities and Segmentation. In: *Revue française de sociologie* 2008/5 (Vol. 49), pp. 3-44. DOI 10.3917/rfs.495.0003
- STANFORD ENCYCLOPEDIA OF PHILOSOPHY. (2020). *Multiculturalism*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: <https://plato.stanford.edu/entries/multiculturalism/>
- STATISTA. (2020). *Percentage of people looking for a job in France from 2006 to 2018, by immigration status*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-05-03]. Dostupné na: <https://www.statista.com/statistics/761176/jobseekers-immigration-status-france/>
- THE TELEGRAPH. (2009). *Nicholas Sarkozy: Burqa Not Welcome in France*. [internetový zdroj]. [cit. 2020-09-05]. Dostupné na: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/5603070/Nicholas-Sarkozy-burqa-not-welcome-in-France.html>
- UNITED NATIONS. (2020). *SDG Indicator 10.7.2*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na:

https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/files/documents/2020/Jan/un_2019_sdg_10.7.2_databooklet.pdf

- UNITED NATIONS DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS. (2021). *International Migration 2020 Highlights*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné na: https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/international_migration_2020_highlights_ten_key_messages.pdf
- UNITED NATIONS DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS. (1998). *Recommendations on Statistics of International Migration*. Series M, No. 58, Rev. 1. [internetový zdroj]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné na: https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesm/seriesm_58rev1e.pdf
- UNITED NATIONS DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS. (2015). *Integrating Migration into the 2030 Agenda for Sustainable Development, Population Facts, No. 2015/5*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-02-03]. Dostupné na: www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/populationfacts/docs/MigrationPopFacts20155.pdf
- UNITED NATIONS DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS. (2020). *World Population Policies*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: https://esa.un.org/poppolicy/about_database.aspx
- UNITED NATIONS, GLOBAL COMPACT FOR MIGRATION. (2018). *Global compact for migration*. [internetový zdroj]. [cit. 2021-04-03]. Dostupné na: <http://refugeesmigrants.un.org/migration-compact>
- UNITED NATIONS DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS. (2023). *World Population Policies*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2023-02-02]. Dostupné na: https://esa.un.org/poppolicy/about_database.aspx

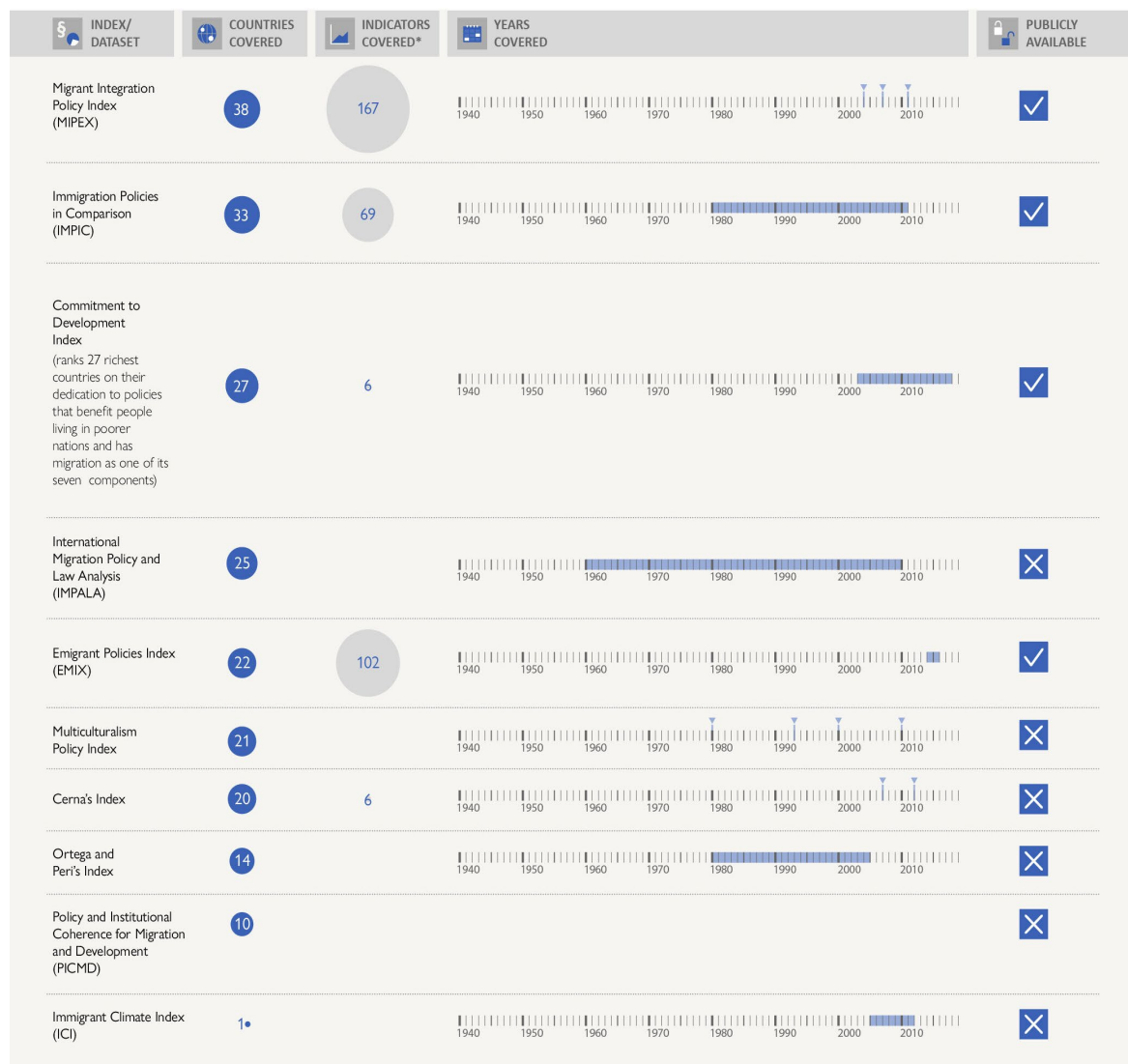
Prílohy

Príloha A: Prehľad indikátorov migračnej politiky (1. časť)

INDEX/ DATASET	COUNTRIES COVERED	INDICATORS COVERED*	YEARS COVERED	PUBLICLY AVAILABLE
World Population Policies Database	197	29	1940 1950 1960 1970 1980 1990 2000 2010	✓
SDG indicator 10.7.2	111	1 (30 sub-categories)	1940 1950 1960 1970 1980 1990 2000 2010	✓
Electoral Law Indicators (ELECLAW) (measures the degree of inclusion of electoral laws)	51	6	1940 1950 1960 1970 1980 1990 2000 2010	✓
Global Migration Barometer (ranks countries on how attractive and accessible they are for migrants)	61	32	1940 1950 1960 1970 1980 1990 2000 2010	✗
Migration Governance Indicators (MGI)	50	about 90	1940 1950 1960 1970 1980 1990 2000 2010	✓
Migrant Rights Indicators (constructs and analyses two indices that measure the openness of labour immigration programmes and the legal rights granted to migrant workers after admission)	46		1940 1950 1960 1970 1980 1990 2000 2010	✓
Determinants of International Migration (DEMIG)	45	51	1940 1950 1960 1970 1980 1990 2000 2010	✓
Citizenship Law Indicators (CITLAW)	42	6 (calculated from 45 basic indicators)	1940 1950 1960 1970 1980 1990 2000 2010	✓
Migration and Transnational Social Protection in (post-)crisis Europe (MITSoPro)	40			✗

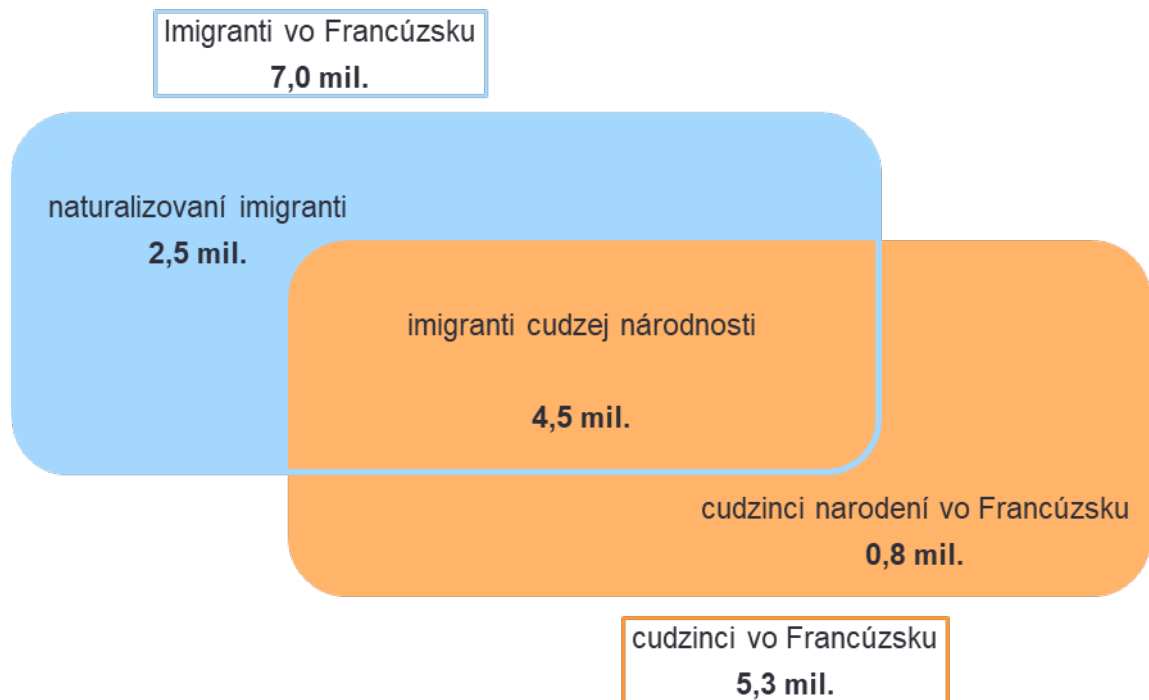
Zdroj: MIGRATION DATA PORTAL. *About the Migration Governance Indicators*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné na: <https://www.migrationdataportal.org/overviews/mgi>

Príloha A: Prehľad indikátorov migračnej politiky (2. časť)



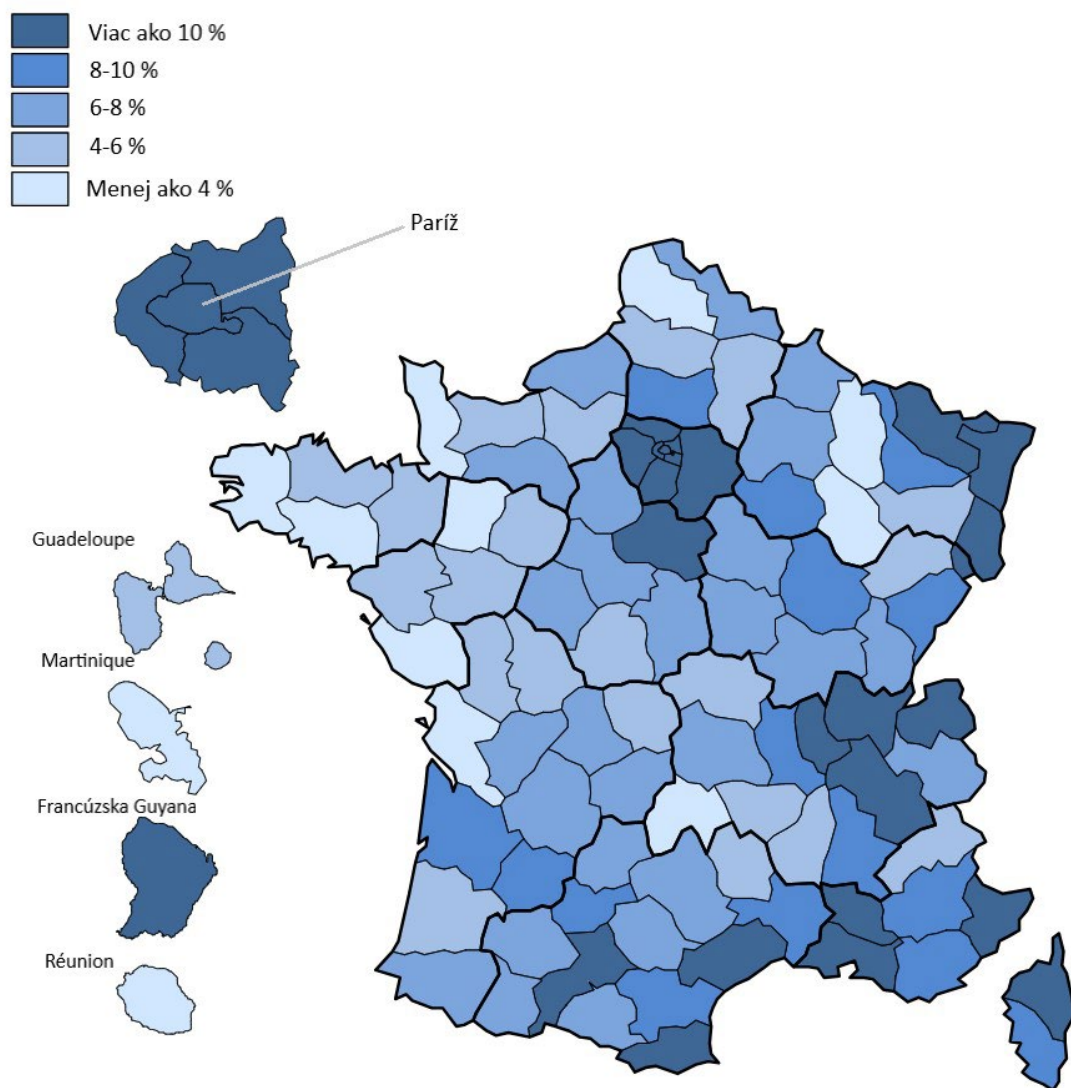
Zdroj: MIGRATION DATA PORTAL. *About the Migration Governance Indicators*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné na: <https://www.migrationdataportal.org/overviews/mgi>

Príloha B: Štruktúra prisťahovaleckého obyvateľstva Francúzska, rok 2022



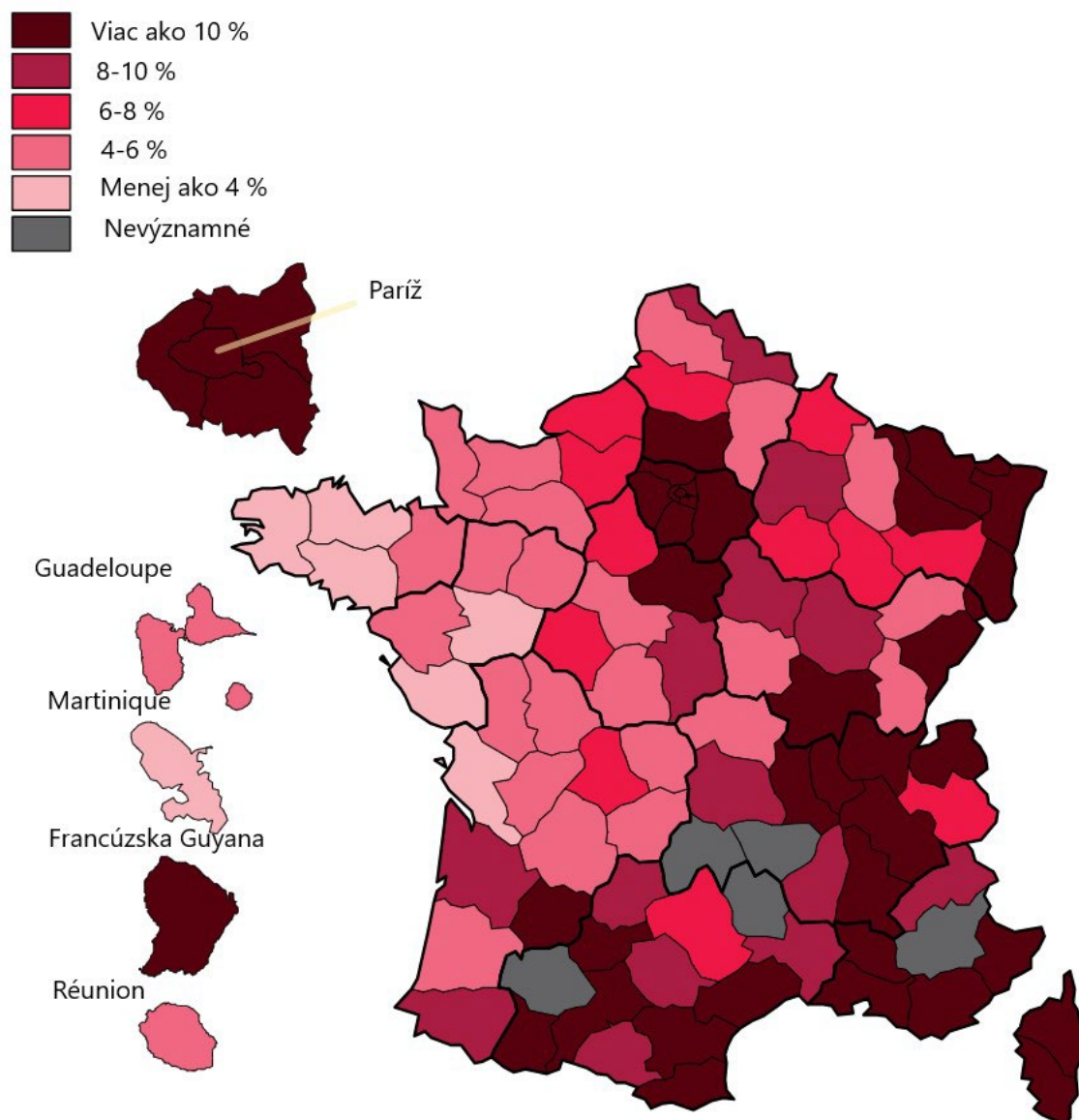
Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov INSEE. *Nombre d'immigrés et d'étrangers en 2022*. 2024. [internetový zdroj]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné na: https://www.insee.fr/fr/outil-interactif/5367857/details/20_DEM/25_ETR/25A_figure1

Príloha C: Koncentrácia migrantov v rámci francúzskych departmentov (2020-2021)



Zdroj: Spracované na základe INSEE. *Localisation des immigrés et des descendants d'immigrés*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-10]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793282?sommaire=6793391>

Príloha D: Koncentrácia potomkov migrantov v rámci francúzskych departmentov (2020-2021)



Zdroj: Spracované na základe INSEE. *Localisation des immigrés et des descendants d'immigrés*. 2023. [internetový zdroj]. [cit. 2024-02-10]. Dostupné na: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793282?sommaire=6793391>